

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού με την μέθοδο
της ΕξΑΕ με θέμα: "Η ανάπτυξη της συναισθηματικής
νοημοσύνης μέσω της ψηφιακής αφήγησης"*

Όνοματεπώνυμο συγγραφέα: Γεωργαντά Μαριλένα

Επιβλέπων καθηγητής: Μαυροειδής Ηλίας

Ρέθυμνο, Απρίλιος 2019

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».
[Αριθμ. ΦΕΚ 635 τ.Β΄/9.3.2016]**

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος ΠΜΣ:

Καθηγητής Αναστασιάδης Παναγιώτης

Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

***Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού με την μέθοδο της
ΕξΑΕ με θέμα: "Η ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης μέσω
της ψηφιακής αφήγησης"***

Γεωργαντά Μαριλένα

Υπέθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

© Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΠΤΔΕ,ΕΔΙΒΕΑ, 2018

Το Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, διατηρεί το δικαίωμα της χρήσης και αναπαραγωγής της παρούσας εργασίας για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

*Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού με την μέθοδο της
ΕξΑΕ με θέμα: "Η ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης μέσω
της ψηφιακής αφήγησης"*

Γεωργαντά Μαριλένα

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Μαυροειδής Ηλίας

ΕΚΠ ,65 ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητης:

Κουτσούμπα Μαρία

ΕΚΠ ,65 ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητης:

Γκιόσος Ιωάννης

ΕΚΠ ,65 ΕΑΠ

Ρέθυμνο, Απρίλιος 2019

Πίνακας Περιεχομένων

1 ^ο Κεφάλαιο: Εισαγωγή.....	9
Freire: «Η ανάγνωση του κόσμου προηγείται της ανάγνωσης της λέξης».....	9
1.1 Ερευνητικό πεδίο	10
1.2 Σημαντικότητα έρευνας	10
1.3 Τοποθέτηση του προβλήματος	11
1.4 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα	12
1.5 Εννοιολογικοί ορισμοί.....	15
1.6 Προϋποθέσεις και Περιορισμοί.....	16
1.7 Δομή της εργασίας	17
2 ^ο Κεφάλαιο: Θεωρητικό πλαίσιο και Βιβλιογραφική ανασκόπηση	18
▪ Ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση.....	18
2.1.1 Σχολική Εξ Αποστάσεως και Ανοιχτή Εκπαίδευση	20
2.1.2 Θεωρίες μάθησης.....	22
2.2 Προδρόμοι της έννοιας της συναισθηματικής νοημοσύνης	23
2.2.1 Ταξινόμηση των μοντέλων για τη συναισθηματική νοημοσύνη	25
2.2.1.1 Μοντέλα ικανότητας:.....	25
2.2.1.2 Μοντέλα με πλαίσιο την προσωπικότητα:	25
2.2.1.3 Μοντέλα επίδοσης:	27
2.2.1.4 Μοντέλο του RobertCooper:	28
2.2.1.5 Μοντέλο των Petrides και Furnham:	28
2.2.1.6 Μοντέλο των Mikolajczak, Petrides, Coumans, &Luminet:	29
2.2.2 Σχολείο και συναισθηματική νοημοσύνη	30
2.2.3 Έρευνες και συναισθηματική νοημοσύνη	34
2.2.4 Συναισθηματική νοημοσύνη και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	37
3 ^ο Κεφάλαιο: Μεθοδολογία της Έρευνας	40
3.1 Μεθοδολογική Προσέγγιση	40
3.2 Εισαγωγή	40
3.3 Ανάλυση σκοπού ανάπτυξης των επτά μαθημάτων συναισθηματικής νοημοσύνης	41
3.4 Δείγμα	44
3.5 Λόγοι επιλογής έκθεσης ως μεθοδολογικού εργαλείου	44

3.6 Λόγοι επιλογής των γνωστικών αντικειμένων της Γλώσσας, των Μαθηματικών και της Ιστορίας	45
3.7 Ανάπτυξη του υλικού	46
3.7.1 Αξιοποίηση από τους μαθητές	48
3.8 Αξιολόγηση αποτελεσμάτων	57
3.8.1 Ανάλυση περιεχομένου.....	58
3.9. Το εκπαιδευτικό υλικό.....	65
3.9.1 Βήματα:.....	67
3.9.2 Γνωστικές δεξιότητες που ενεργοποιούνται είναι οι παρακάτω:	67
3.9.3 Δραστηριότητες	68
3.10 Δραστηριότητες του ερευνητικού προγράμματος και του εκπαιδευτικού υλικού	69
1ο μάθημα: Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα	69
2ο μάθημα: Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα (2 ^η υποενότητα)	72
3 ^ο μάθημα: Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε	79
4ο μάθημα: Διαχείριση θυμού	81
5 ^ο μάθημα: Μαθαίνω να ακούω	85
6 ^ο μάθημα: Φιλία.....	87
7 ^ο Μάθημα: Συνεργασία	89
4 ^ο Κεφάλαιο: Συζήτηση – Αποτελέσματα.....	91
4.1 Αποτελέσματα Αξιολόγησης	91
4.1.1 Παρουσίαση των αρχικών απόψεων των μαθητών σχετικά με την συμμετοχή τους στο ερευνητικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης.	92
1ος άξονας: Αυτεπίγνωση	92
1.1 Αναγνώριση του συναισθήματος	92
1.2 Αναγνώριση δυνατών και αδύνατων σημείων	92
1.3 Λήψη αποφάσεων.....	92
2ος άξονας: Αυτορρύθμιση	93
2.1 Έλεγχος Παρορμήσεων	93
2.2 Προσαρμοστικότητα.....	93
2.3 Καλλιέργεια εμπιστοσύνης.....	93
3ος άξονας : Δημιουργία κινήτρων.....	93
3.1 Θέσπιση στόχων	93
3.2 Λήψη πρωτοβουλιών	94
3.3 Αισιοδοξία για τη ζωή	94
4ος άξονας: Ενσυναίσθηση	94

4.1 Αυθεντικό ενδιαφέρον για τον άλλο.....	94
4.2 Πίστη στους ανθρώπους	94
4.3 Κατανόηση του άλλου	95
4.4 Βοήθεια του άλλου	95
5ος άξονας: Νέες Τεχνολογίες.....	95
5.1 Γνωριμία με τις νέες τεχνολογίες	95
5.2 Άποψη για το εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό	96
5.3 Χρήση του εργαλείου δημιουργικής αφήγησης.....	96
4.2 Παρουσίαση-Συζήτηση των Αποτελεσμάτων των Τελικών Απόψεων των μαθητών σχετικά με την συμμετοχή τους στο ερευνητικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης.....	96
1 ^{ος} άξονας: Αυτεπίγνωση.....	96
1.1 Αναγνώριση του συναισθήματος	96
1.2 Αναγνώριση δυνατών και αδύνατων σημείων	97
1.3 Λήψη αποφάσεων.....	97
2ος άξονας: Αυτορρύθμιση	97
2.1 Έλεγχος Παρορμήσεων	97
2.2 Προσαρμοστικότητα.....	97
2.3 Καλλιέργεια εμπιστοσύνης	98
3ος άξονας : Δημιουργία κινήτρων.....	98
3.1 Θέσπιση στόχων	98
3.2 Λήψη πρωτοβουλιών	98
3.3 Αισιοδοξία για τη ζωή	98
4ος άξονας: Ενσυναίσθηση	99
4.1 Αυθεντικό ενδιαφέρον για τον άλλο.....	99
4.2 Πίστη στους ανθρώπους	99
4.3 Κατανόηση του άλλου	99
4.4 Βοήθεια του άλλου	99
5ος άξονας: Νέες Τεχνολογίες.....	100
5.1 Γνωριμία με τις νέες τεχνολογίες	100
5.2 Άποψη για το εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό	100
5.3 Χρήση του εργαλείου δημιουργικής αφήγησης.....	100
4.3 Αξιολόγηση του προγράμματος.....	100
4.4 Αξιολόγηση ψηφιακών αφηγήσεων παιδιών	102
5 ^ο Κεφάλαιο: Συμπεράσματα – Προτάσεις.....	110

5.1 Βασικά πορίσματα.....	110
5.2 Αξιοποίηση τους στην εκπαιδευτική πράξη	117
5.3 Μελλοντική έρευνα	118
6 ^ο Κεφάλαιο: Βιβλιογραφία.....	120
6.1 Ελληνική Βιβλιογραφία.....	120
6.2 Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.....	122
7 ^ο Κεφάλαιο: Παράρτημα με εικόνες του εκπαιδευτικού υλικού.....	125
1 ^ο μάθημα: Αναγνωρίζω και αναγνωρίζω συναισθήματα.....	125
1 ^ο μάθημα: Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα (2 ^η υποενότητα).....	129
2 ^ο μάθημα: Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα.....	132
3 ^ο μάθημα: Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε	137
4 ^ο μάθημα: Διαχείριση θυμού	139
5 ^ο μάθημα: Μαθαίνω ν'ακούω.....	142
6 ^ο μάθημα: Φιλία.....	145
7 ^ο Μάθημα: Συνεργασία.....	147

1^ο Κεφάλαιο: Εισαγωγή

Freire: «Η ανάγνωση του κόσμου προηγείται της ανάγνωσης της λέξης».

Ο κόσμος αλλάζει, ο τρόπος σκέψης, δράσης και επικοινωνίας έχουν πάρει άλλες διαστάσεις και φαίνεται ο ανθρώπινος παράγοντας να έχει χάσει το νόημα και την παρουσία του στα παραπάνω.

Πόσο σημαντικό για ότι καταφέρνουμε είναι να έχουμε τα συναισθήματα μας οδηγούς και μέσα από αυτά να χτίζουμε σχέσεις αληθινές έχοντας ανθρώπους συνοδοιπόρους και συμπαραστάτες και πόσο όμορφο να γινόμαστε εμείς για εκείνους. Υπάρχει συναίσθημα στην τεχνολογία; Μπορεί η τεχνολογία να εκφράσει ένα συναίσθημα;

Η απάντηση φυσικά είναι πως ναι αρκεί να υπάρχει ισορροπία αυτών των δύο δυνάμεων, επίγνωση του εαυτού και των δυνατοτήτων που η εποχή με την αλματώδη τεχνολογική εξέλιξη έχει επιφέρει.

Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε περιβάλλοντα με πολλά διαφορετικά ερεθίσματα θα ήταν χρήσιμο να εκπαιδευτούν με τρόπο που να συνδυάζεται η γνώση, το συναίσθημα και οι νέες τεχνολογίες στη σχολική τάξη προετοιμάζοντας ολόπλευρα το παιδί, τον μαθητή που θα διεκδικήσει τη θέση του στο κόσμο αργότερο.

Οι εκπαιδευτικοί στην πραγματικότητα είναι σαν να ρίχνουν θεμέλια για τις γνώσεις, τις δεξιότητες που οι μαθητές θα κατακτήσουν. Βοηθάνε στην μορφωτική φυσιογνωμία που οι μαθητές αρχικά και οι ενήλικες στη συνέχεια διαμορφώνουν και ακολουθούν.

Γι' αυτό το λόγο δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στην αξία της συναισθηματικής νοημοσύνης καθώς κατακτάται σταδιακά μέσα από βιωματικές δραστηριότητες όπως και στη δημιουργία αφηγήσεων γιατί οι άνθρωποι ανέκαθεν μιλούσαν μέσα από τις ιστορίες τους που έκρυβαν τα δικά τους μηνύματα και τις εμπειρίες τους.

Ο νέος ρόλος της εκπαίδευσης συνίσταται στο να εφοδιάσει το σύνολο των πολιτών με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, προκειμένου οι πολίτες να ανταποκριθούν στις ολοένα και αυξανόμενες ανάγκες της ψηφιακής εποχής (Αναστασιάδης, 2000).

Τα δημοτικά σχολεία αποτελούν σήμερα τους χώρους εκπαίδευσης και προετοιμασίας των αυριανών πολιτών που θα βιώσουν τη νέα ψηφιακή εποχή, την Κοινωνία της Πληροφορίας τόσο στην εργασιακή όσο και στην κοινωνική τους καθημερινότητα (Αναστασιάδης, 2004). Έτσι η

εισαγωγή των νέων τεχνολογιών των επικοινωνιών και των πληροφοριών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αποκτά ιδιαίτερη σημασία (ibid)

Η Τεχνολογία στην υπηρεσία των παιδαγωγικών μας στόχων και βοηθάει την δημιουργία σύγχρονων περιβαλλόντων μάθησης που η μοναδικότητα ενισχύεται όπως και το ομαδικό πνεύμα υπηρετείται με ξεχωριστούς ποικίλους τρόπους.

1.1 Ερευνητικό πεδίο

Ερευνητικό πεδίο της παρούσας έρευνας αποτελεί η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση και συγκεκριμένα η συμπληρωματική εξ αποστάσεως. Ακόμη, στο ερευνητικό πεδίο ανήκει η συναισθηματική νοημοσύνη όπως και οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, έγινε μια προσπάθεια μεικτής διδασκαλίας και μάθησης. Το περιεχόμενο αφορούσε την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης και υποστηρίχθηκε από εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό διαμορφωμένο με την μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Τέλος, τα παιδιά δημιούργησαν τις δικές τους ιστορίες με τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

1.2 Σημαντικότητα έρευνας

Το παρόν ερευνητικό εγχείρημα αφορά την προσπάθεια δημιουργίας και θέσπισης μιας διαφορετικής διδασκαλίας που εμπεριέχει την συμμετοχή σε συμπληρωματική σχολική εκπαίδευση από απόσταση με χρήση εκπαιδευτικού υλικού. Μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση της επίδοσης των μαθητών, δημιουργίας στενών σχέσεων, ανάπτυξη της συνεργασίας, επίγνωση, αναγνώριση και διαχείριση των συναισθημάτων, δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου και τέλος στην ολόπλευρη ανάπτυξη του κάθε μαθητή βοηθώντας τον να γνωρίσει και αποδεχτεί την μοναδικότητα του.

Μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για μια προσπάθεια να δημιουργηθεί μια εκπαίδευση που θα συνδυάζει τον τεχνοκρατικό χαρακτήρα, όπως υπάρχει στην καθημερινότητα των ανθρώπων και των μαθητών με τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα που δίνει έμφαση στον άνθρωπο. Με αυτόν τον τρόπο, η εκπαίδευση στρέφει την προσοχή της στους μαθητές. Διερευνά τις ανάγκες και επιθυμίες, αφουγκράζεται τον σφυγμό της κοινωνίας και τους βοηθά να οικοδομήσουν την προσωπικότητα, δεξιότητες, στάση και συμπεριφορά απέναντι στους άλλους και στη ζωή. Η

τεχνολογία με τη σειρά της, τους παρέχει τα κατάλληλα μέσα κάθε φορά για να επιτύχουν το σκοπό τους.

Αν οι ερευνητικές προσπάθειες συνεχιστούν και από άλλους ερευνητές, τότε υπάρχει πιθανότητα οι αρμόδιοι φορείς του κράτους να ευαισθητοποιηθούν και να πράξουν ανάλογα.

Μπορεί να σχεδιαστεί νέο εκπαιδευτικό υλικό, νέα αναλυτικά προγράμματα ή ακόμα να προταθεί η εφαρμογή συμπληρωματικής σχολικής εκπαίδευσης από απόσταση. Έτσι, τα αποτελέσματα της έρευνας θα έχουν αντίκτυπο όχι μόνο στην ομάδα των μαθητών που συμμετέχουν στη συγκεκριμένη έρευνα, αλλά στο σύνολο του μαθητικού πληθυσμού.

1.3 Τοποθέτηση του προβλήματος

Ο τεχνοκρατικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης είναι σημαντικό να εμπλουτιστεί με στοιχεία ανθρωπιστικής παιδείας και να διαμορφωθεί ένας νέος τρόπος εκπαίδευσης. Ο φακός πρόκειται να γυρίσει στους σημερινούς μαθητές, εκπαιδευόμενους και αυριανούς πολίτες διαμορφώνοντας με αυτόν τον τρόπο τις ανάγκες της κοινωνίας.

Γίνεται μια προσπάθεια να υπάρξει μια μέριμνα, επένδυση σε ψυχολογικό, συναισθηματικό, κοινωνικό και μαθησιακό επίπεδο στο δυναμικό κάθε μαθητή, στον τρόπο που μαθαίνει όπως και στο μαθησιακό του προφίλ.

Σύμφωνα με την πυραμίδα της μάθησης ισχύουν τα παρακάτω αναφορικά με το ποσοστό των πληροφοριών, δεδομένων που μένουν στους εκπαιδευόμενους που παρακολουθούν μαθήματα:

Παθητική μάθηση	
Ποσοστό	Πηγή
5%	Διαλέξεις
10%	Διάβασμα
20%	Οπτικοακουστικό υλικό
30%	Επίδειξη

Ενεργητική μάθηση	
Ποσοστό	Πηγή
50%	Συζητήσεις

75%	Πράξη
90%	Διδασκαλία σε άλλους

Καθίσταται σαφές ότι πρέπει να δίνεται έμφαση στις ανάγκες και στο τρόπο μάθησης του καθένα, εντάσσοντας όσα μαθαίνουν στην καθημερινότητα τους, όπως και στον τρόπο που πραγματοποιούνται τα μαθήματα. Επιλέχθηκε να διερευνηθεί και δοκιμαστεί στην πράξη η αξία των συναισθημάτων, για την καλλιέργεια κουλτούρας, παιδείας και δημιουργίας μιας κοινότητας μάθησης, ανταλλαγής σκέψεων, πράξεων, συναισθημάτων. Η διαθεματικότητα διαπέρασε την ερευνητική προσπάθεια φανερώνοντας ότι μπορούν να υπάρξουν κοινά σημεία ανάμεσα σε διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα όπως μπορεί να συμβεί ανάμεσα σε ανθρώπους.

Εξίσου σημαντικό στοιχείο για το ερευνητικό εγχείρημα αποτέλεσε η δυναμική και κατακλυσμαία παρουσία των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική πράξη. Η επαφή και χρήση των νέων τεχνολογιών τόσο από τον δάσκαλο της τάξης όπως και από την πλευρά των μαθητών, βοηθά να χτιστούν δεξιότητες χρήσης και δημιουργίας ψηφιακού υλικού. Αντίστοιχα, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τον εσωτερικό τους κόσμο, αλληλοεπιδρούν και μοιράζονται στο τέλος τη δική του ιστορία, το δικό του μήνυμα.

1.4 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός αυτής της ερευνητικής προσπάθειας είναι η ανάδειξη της σημασίας ανάπτυξης της συναισθηματικής νοημοσύνης στην σχολική εκπαίδευση μέσα από την εφαρμογή συμπληρωματικής σχολικής εκπαίδευσης από απόσταση.

Επιπλέον στόχος της εργασίας είναι να διερευνήσει τη χρησιμότητα και την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού υλικού όπως έχει διαμορφωθεί σύμφωνα με την μεθοδολογία της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Χρησιμοποιήθηκε σε συνδυασμό με ενότητες γνωστικών αντικειμένων στην πράξη.

Παράλληλα, η ερευνητική αυτή προσπάθεια στοχεύει στη διερεύνηση του ρόλου της ψηφιακής αφήγησης στην ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης, υπό την επίδραση του εκπαιδευτικού υλικού. Το περιεχόμενο του περιείχε δραστηριότητες συναισθηματικής αγωγής, όπως συνδυαζόταν με συγκεκριμένες θεματικές ενότητες μαθησιακών αντικειμένων (Γλώσσα, Μαθηματικά, Ιστορία).

Δημιουργήθηκαν και επιλέχθηκαν δραστηριότητες που προάγουν την συναισθηματική νοημοσύνη, οι οποίες δομήθηκαν με τη μορφή μαθημάτων, ώστε να υπάρχει σύνδεση ανάμεσα τους. Κάθε ενότητα ενός σχολικού βιβλίου περιέχει διδακτικούς στόχους. Ακολούθως και το κάθε μάθημα που δομήθηκε υπηρετούσε διδακτικούς και παιδαγωγικούς στόχους που είχαν προεκτάσεις σε ψυχολογικό, κοινωνικό, συναισθηματικό επίπεδο, την καλλιέργεια δεξιοτήτων και στάσεων ζωής.

Τα μαθήματα που δημιουργήθηκαν στόχευαν στην ολόπλευρη καλλιέργεια των εκπαιδευομένων φέρνοντας τους σε επαφή, αλληλεπίδραση με τον εσωτερικό τους εαυτό και τους άλλους. Τα μαθήματα είχαν ένα γενικό τίτλο που αφορούσε το περιεχόμενο και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων που περιέχονταν ώστε ο μαθητής να γνωρίζει ποιο είναι το υπό μελέτη και επεξεργασία μάθημα. Εμπεριέχονταν σε κάθε μάθημα πολλές διαφορετικές δραστηριότητες, ώστε ο μαθητής να βρει και κατασκευάσει το δικό του νόημα, να δώσει μορφή σε όσα μάθαινε και ένιωθε κάτω από την ομπρέλα του κάθε μαθήματος.

Οι άξονες δημιουργίας του εκπαιδευτικού υλικού αναφορικά με τις δραστηριότητες της συναισθηματικής νοημοσύνης αφορούσαν και σχετίζονταν με τον εαυτό και τους άλλους. Οι μαθητές καθώς θα έρχονταν σε επαφή και αλληλεπίδραση με το υλικό, είχε τεθεί ως στόχος να αναγνωρίσουν και διαχειριστούν τα συναισθήματα τους, να κρίνουν και αξιολογήσουν τη συμπεριφορά τους σε συνάρτηση με τους άλλους όπως και να μπου σε μια διαδικασία αναστοχασμού, λήψης δράσης, απόφασης και πρωτοβουλίας.

Συγκεκριμένα, οι τίτλοι των μαθημάτων είναι οι παρακάτω:

- *Διαχειρίζομαι και αναγνωρίζω συναισθήματα*

Δημιουργήθηκαν δύο μαθήματα συναισθηματικής νοημοσύνης με αυτόν τον τίτλο, διότι θεωρείται θεμέλιος λίθος για την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης η ικανότητα αναγνώρισης, επίγνωσης και διαχείρισης των συναισθημάτων ανάλογα με το πώς εναλλάσσονται και βιώνονται από τον καθένα ξεχωριστά.

- *Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε*

Το συγκεκριμένο μάθημα είχε ως στόχο την καλλιέργεια της συνείδησης στα παιδιά για την χρήση των λέξεων, τον έλεγχο των παρορμήσεων ώστε οι λέξεις που βγαίνουν από το στόμα τους να μην πληγώνουν. Μπαίνουν στη θέση εκείνων που χρησιμοποιούν και εκείνων που ακούν λέξεις που πληγώνουν για να νιώσουν την δύναμη των λέξεων και την επίδραση τους στην αυτοεικόνα και αυτοεκτίμηση των ανθρώπων. Με αυτόν τον τρόπο, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι γίνεται μια ενημέρωση και πρόληψη για εμφάνιση φαινομένων εκφοβισμού.

- *Διαχειρίζομαι το θυμό μου*

Το μάθημα αυτό επικεντρώθηκε στον θυμό, και στη διαχείριση του. Ο θυμός με όποια μορφή και αν παρουσιάζεται (πόνος, στενοχώρια, απογοήτευση, άρνηση, εγωϊσμός) επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την ισορροπία του ατόμου, τις σχέσεις που έχει όπως και την εικόνα που έχει ο ίδιος για τη ζωή, τους ανθρώπους και τις καταστάσεις που προκάλεσαν αυτό το αρνητικό συναίσθημα. Όπως λέει και ο Αριστοτέλης: «Ο καθένας μπορεί εύκολα να θυμώσει. Μα να θυμώσει κανείς τότε που πρέπει, στο βαθμό που είναι σωστό, στον κατάλληλο χρόνο, για ένα δίκαιο ζήτημα, και με το σωστό τρόπο, δεν είναι στο χέρι του καθενός κι ούτε είναι εύκολο πράγμα». Επομένως, κρίνεται σημαντική η ανάπτυξη της δεξιότητας διαχείρισης του θυμού με έναν εποικοδομητικό τρόπο που αφενός θα αποκαθιστά την εσωτερική ηρεμία του ατόμου όπως και θα διαπερνά τις σχέσεις των ατόμων εφόσον θα μάθουν να λύνουν τις διαφορές και συγκρούσεις τους με διάλογο.

- *Μαθαίνω να ακούω*

Το μάθημα αφορά την δεξιότητα της ενεργητικής ακρόασης που βοηθάει οι άνθρωποι να έρθουν κοντά, να χτίσουν σχέσεις, να επικοινωνούν και να εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο. Είναι φυσικά δύσκολο να μάθει κανείς να ακούει πρώτα, να σκέφτεται και έπειτα να μιλάει. Γι' αυτό το λόγο κρίνεται σημαντική ικανότητα για τη σύναψη και δημιουργία σχέσεων, γιατί οι άνθρωποι πιστεύουν και χρειάζονται ανθρώπους.

- *Φιλία*

Το προτελευταίο μάθημα αφορά την οικοδόμηση της φιλίας, μια σχέσης ζωής. Η φιλία αποτελεί μία από τις σημαντικότερες και πιο πολύτιμες εκβάσεις των ανθρώπινων σχέσεων που αναπτύσσονται. Οι φίλοι είναι εκείνοι οι άνθρωποι που θα σε στηρίξουν, θα σε ενθαρρύνουν, βοηθήσουν να σηκωθείς όταν το χρειάζεσαι. Το πιο σημαντικό στοιχείο σε αυτές τις σχέσεις είναι ότι δεν υπάρχουν δεσμοί αίματος όπως συμβαίνει με την οικογένεια αλλά δεσμοί που οι δύο άνθρωποι έχουν δημιουργήσει και διατηρούν. Κρίνεται αναγκαίο λοιπόν, οι μαθητές να διακρίνουν τα στοιχεία μιας αληθινής φιλίας, να επενδύσουν χρόνο στην αναζήτηση και οικοδόμηση σχέσεων, όπως και στην προσωπική τους ενδοσκόπηση για βελτίωση και εξέλιξη προσωπικών τους χαρακτηριστικών.

- *Συνεργασία*

Τέλος, οι μαθητές μας έρχονται σε επαφή με δραστηριότητες που αναδεικνύουν την αναγκαιότητα της συνύπαρξης και συνεργασίας των ανθρώπων μεταξύ τους για ένα μεγαλύτερο σκοπό. Οι μαθητές μαθαίνουν να σκέφτονται τον άλλο, τον διπλανό τους και να μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο, να χτίζουν και αλληλοσυμπληρώνονται γιατί μαζί είναι πιο δυνατοί και πιο αποδοτικοί. Η συνεργασία σε ομάδες προετοιμάζει τα μέλη για έλλειψη εγωισμού, επίλυση συγκρούσεων, διάλογο, επιχειρηματολογία, λήψη πρωτοβουλιών, δημιουργικότητα και φαντασία. Αναμφίβολα, πρόκειται για δεξιότητες ζωής που οι μαθητές θα ήταν χρήσιμο να χτίσουν στη σχολική τους ζωή ώστε αργότερα να μπορούν να τις επεκτείνουν στην επαγγελματική, προσωπική και κοινωνική τους ζωή.

1.5 Εννοιολογικοί ορισμοί

Είναι χρήσιμο να διευκρινιστούν εννοιολογικά κάποιοι ορισμοί που διαπερνούν ολόκληρη την εργασία και η αποσαφήνιση τους κρίνεται σημαντική για την βαθιά κατανόηση των ερευνητικών ερωτημάτων, των ερευνητικών δεδομένων και ανάλυση αυτών όπως προέκυψαν. Όροι που αναφέρονται και διαπερνούν ολόκληρο το ερευνητικό εγχείρημα αποτελούν: η ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η συναισθηματική νοημοσύνη και η ψηφιακή αφήγηση.

- *Ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση:*

Η ανοικτή εκπαίδευση ως φιλοσοφία εστιάζει στη δημιουργία εκπαιδευτικών ευκαιριών και ελεύθερης πρόσβασης στην εκπαίδευση και μάθηση. Η εξ αποστάσεως

εκπαίδευση (distanceeducation) αποτελεί τη θεμελιώδη μέθοδο των ανοικτών συστημάτων εκπαίδευσης και ταυτόχρονα το σημείο απόκλισης και διαφοροποίησης από τα συμβατικά.

- Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση:

Αφορά την δημιουργία και παρακολούθηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη σχολική τάξη. Μπορεί να υπάρξει με τη μορφή αυτοδύναμης εκπαίδευσης αναφορικά με ένα θέμα ή συμπληρωματικά με την διδασκαλία μέσα στη τάξη.

- Συναισθηματική νοημοσύνη:

Πρόκειται για την ικανότητα αντίληψης, έκφρασης και ρύθμισης του συναισθήματος. Επηρεάζει σημαντικά την αντίληψη του εαυτού, την αυτοεκτίμηση, την δημιουργία και διατήρηση σχέσεων.

- Ψηφιακή αφήγηση :

Η αφήγηση ή αλλιώς storytelling είναι η τέχνη της διήγησης ιστοριών σε ένα κοινό-ακροατήριο, με στόχο τη μεταβίβαση σημαντικών μηνυμάτων. Όταν η αφήγηση γίνεται με τη βοήθεια ψηφιακών εργαλείων, παρέχονται δυνατότητες συνδυασμού εικόνας και ήχου ώστε να μεταφέρουν την προσωπική τους ιστορία.

1.6 Προϋποθέσεις και Περιορισμοί

Βασικές προϋποθέσεις για την πραγματοποίηση της έρευνας αποτέλεσαν η ύπαρξη ηλεκτρονικών υπολογιστών, σταθερή σύνδεση στο διαδίκτυο. Ακολούθως απαραίτητη ήταν η ενημέρωση των γονέων για την πραγματοποίηση του ερευνητικού εγχειρήματος ώστε να γνωρίζουν ότι θα πρέπει να παραχωρούν τον προσωπικό τους υπολογιστή στο σπίτι για μελέτη και επεξεργασία του υλικού από τους μαθητές. Αυτό θα βοηθούσε και το να δώσουν άδεια στα παιδιά να φέρουν τον υπολογιστή στη τάξη για να δημιουργούν τις δικές τους ψηφιακές ιστορίες και να πραγματοποιούνται βιωματικές δραστηριότητες μέσα στη τάξη.

Αναμφίβολα, η έρευνα έχει πολλούς περιορισμούς που αφορούν το δείγμα της έρευνας, όπως και τα μεθοδολογικά εργαλεία. Δεν μπορούν τα αποτελέσματα να γενικευτούν. Ακόμη, δεν θα μπορούσε να μην αναφερθεί ανάμεσα στους περιορισμούς της έρευνας η υποκειμενικότητα του αξιολογητή των ψηφιακών ιστοριών των παιδιών, όπως και του παρατηρητή μέσα στη τάξη. Ωστόσο, θεωρώ πως αποτελεί ένα παράδειγμα πρακτικών για την σχολική πραγματικότητα που

θα μπορούσε να αποτελέσει έναυσμα για να δείξουν περισσότερο ενδιαφέρον εκπαιδευτικοί και επιστήμονες για μαθήματα συναισθηματικής νοημοσύνης. Είναι σημαντικός ο συνδυασμός των νέων τεχνολογιών με τα συναισθήματα καθώς φαίνεται να ενώνονται δύο κόσμοι και το αποτέλεσμα είναι άνθρωποι τεχνολογικά καταρτισμένοι από τη μια πλευρά και με δεξιότητες συναισθηματικής νοημοσύνης, ζωής από την άλλη πλευρά.

1.7 Δομή της εργασίας

Η εργασία μας αποτελείται από 6 κεφάλαια στα οποία γίνεται αναφορά παρακάτω.

Στο 1^ο κεφάλαιο καταγράφονται τα εισαγωγικά στοιχεία της διπλωματικής εργασίας.

Στο 2^ο κεφάλαιο που ακολουθεί αναπτύσσεται το θεωρητικό πλαίσιο της ερευνητικής εργασίας και γίνεται ανασκόπηση της βιβλιογραφίας.

Στο 3^ο κεφάλαιο περιλαμβάνεται το μεθοδολογικό πλαίσιο του ερευνητικού εγχειρήματος.

Στο 4^ο κεφάλαιο αναλύονται τα αποτελέσματα των ερευνητικών δεδομένων και ακολουθεί συζήτηση πάνω σε αυτά.

Στο 5^ο κεφάλαιο περιγράφονται τα συμπεράσματα που εξήχθησαν από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε στη σχολική τάξη όπως και προτάσεις για αντικείμενα μελλοντικής έρευνας.

Στο 6^ο κεφάλαιο περικλείεται η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για την προετοιμασία, την υλοποίηση, καταγραφή και ανάλυση της έρευνας που πραγματοποιήθηκε.

2^ο Κεφάλαιο: Θεωρητικό πλαίσιο και Βιβλιογραφική ανασκόπηση

■ Ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Ανοιχτό σημαίνει ότι απευθύνεται σε όλους, και παρουσιάζονται, εφαρμόζονται στη πράξη νέες ιδέες, ανατρεπτικές, ως απάντηση σε ένα συντηρητικό, αργοκίνητο εκπαιδευτικό σύστημα. Μεγαλύτερη πρόσβαση επιτυγχάνεται στην εκπαίδευση για όλους.

Ο Λιοναράκης (2001) ορίζει την εξ ΑΕ, ως «την εκπαίδευση που διδάσκει και ενεργοποιεί τον μαθητή πώς να μαθαίνει μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μια ευρετική πορεία αυτομάθησης» (σ.185). Σύμφωνα με τον Κόκκο (1998): «Κανένας δε μαθαίνει μόνος του. Μαθαίνουμε μέσα από αμφίδρομες σχέσεις με τον διδάσκοντα και με τους άλλους διδασκόμενους» (σ.43). Η επικοινωνία λοιπόν μεταξύ φοιτητή και διδάσκοντα, στην εξ ΑΕ, αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων και την ολοκλήρωση των σπουδών.

Πρόκειται για μια εκπαίδευση που έχει σχεδιαστεί και διαμορφωθεί με έναν ξεχωριστό τρόπο και διακρίνεται από μοναδικά χαρακτηριστικά. Πρόκειται για μια μέθοδο που απευθύνεται στον οποιοδήποτε που βρίσκεται οπουδήποτε και έχει σκοπό και κίνητρο να μάθει. Η προσωπική ανάπτυξη, η επαγγελματική εξέλιξη, η κατάρτιση είναι προσδοκώμενα αποτελέσματα όπως και η δημιουργία σχέσεων. Το εκπαιδευτικό υλικό που έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της καινοτομίας, της βιωματικής, ανακαλυπτικής, μετασχηματίζουσας μάθησης, της δημιουργικότητας, της κριτικής σκέψης, διαμοίρασης περιεχομένου οδηγεί τον εκπαιδευόμενο μέσα στα μονοπάτια γνώσης. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι ο εκπαιδευόμενος μπορεί να διαμορφώσει τη δική του μορφωτική φυσιognωμία και να επιλέξει εκείνος το βαθμό αυτονομίας και ανεξαρτησίας. Υπάρχει μια σημειολογία που διαπερνά τον σχεδιασμό, οργάνωση και υλοποίηση προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που αφορούν τόσο το εκπαιδευτικό υλικό όσο και τον διδάσκοντα που έχει ένα ρόλο υποστηρικτικό, καθοδηγητικό και βρίσκεται δίπλα στον εκπαιδευόμενο καθ' όλη τη διάρκεια μάθησης και διδασκαλίας να αφογκραστεί τις ανάγκες του και να του παρέχει βοήθεια, και κατευθύνσεις.

Η ανοιχτή μάθηση είναι ένα ιδεώδες, μια φιλοσοφική προσέγγιση που προασπίζει την μόρφωση ως δικαίωμα όλων καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Είναι ένας τρόπος μάθησης για να μαθαίνουν όπου και όπως θέλουν.

Ανοιχτή εκπαίδευση: Ο τρόπος για να γίνει το ιδεώδες πράξη όπως φαίνεται μέσω της ίδρυσης Ανοιχτών Πανεπιστημίων, κέντρων εκπαίδευσης, και πολιτικών αποφάσεων που αναμορφώνουν

την εκπαιδευτική διαδικασία και αποκτάει μαθητοκεντρικό χαρακτήρα. Είναι μια εξατομικευμένη διαδικασία. Στοχεύει στην ελπίδα για βελτίωση της ποιότητας και της μείωσης του κόστους. Δημιουργείται μια νέας μορφής αντίληψη και νόημα για τον κόσμο που μας περιβάλλει.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δίνει έμφαση στην αυτονομία και ανεξαρτησία. Η μάθηση με αυτόν τον τρόπο γίνεται ζωντανή, πρακτική και καινοτόμα. Τα προγράμματα Εξ αποστάσεως και Ανοιχτής εκπαίδευσης προσπαθούν να ανταποκριθούν στο κοινωνικό πλαίσιο.

Λαμβάνεται υπόψη το επικοινωνιακό σήμα.

- Τι λες;
- Πώς το λες;
- Σε ποιους το λες;
- Με ποιο μέσο;
- Για ποιο σκοπό;

Ερευνητικά παραδείγματα:

Ο δημιουργός του υλικού, όπως και ο διδάσκων οφείλει να απαντήσει πρώτα στον εαυτό του ποιο ερευνητικό παράδειγμα ακολουθεί.

Το εμπειρικό -αναλυτικό (αίτια-σχέσεις, επήρεια, μέθοδοι) αφήνει τον ερευνητή έξω. Ερευνάται μόνο τι γίνεται και πώς επηρεάζει μια κατάσταση. Δεν υπάρχει ενδιαφέρον για το γιατί.

Το Ιστορικό-Ερμηνευτικό, που εστιάζει το ενδιαφέρον στην κατανόηση του γιατί συμβαίνει όπως και ποιες είναι οι εσωτερικές διεργασίες του ατόμου που ερευνώ. Ενδιαφέρεται να καταλάβει το γιατί, τις εσωτερικές διεργασίες του ατόμου που ερευνώ. Για παράδειγμα, αναρωτιέμαι, τι γίνεται, τι σκέφτεται, τι νιώθει το παιδί.

Το Κριτικό-Διαλεκτικό, που στοχεύει στην αλλαγή κάποιων δεδομένων, πρακτικών, πολιτικών μέσα από την έρευνα που διενεργείται.

Διάλογος Διάδραση:

Ο διάλογος όπως και η διάδραση των εκπαιδευόμενων με τον διδάσκοντα, το εκπαιδευτικό υλικό όπως και μεταξύ των μελών είναι απαραίτητο στοιχείο που επηρεάζει, δίνει βάθος και ποιότητα στο προσφερόμενο εξ αποστάσεως πρόγραμμα εκπαίδευσης. Ο κάθε εκπαιδευόμενος θεωρείται και αντιμετωπίζεται ως μοναδική οντότητα, γίνονται σεβαστές οι προσωπικές του ανάγκες και του δίνεται η ελευθερία να συν - διαμορφώσει το πλαίσιο εκπαίδευσης και μάθησης.

Αυτονομία:

Η αυτονομία είναι ένα θεμελιώδες χαρακτηριστικό γνώρισμα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που επιτρέπει στον εκπαιδευόμενο να διαμορφώσει τη δική του μορφωτική φυσιογνωμία. Αφορά στην: α) Αυτονομία στη στοχοθεσία από τον ίδιο τον εκπαιδευόμενο, β) στην επιλογή του τρόπου και ρυθμού μελέτης, και γ) στην αξιολόγηση.

Σύμφωνα με τον Holmberg (2002, σελ. 16) θεμελιώδης αρχή της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι η συνεχής επικοινωνία μεταξύ του ιδρύματος υποστήριξης και των σπουδαστών του. Με αυτόν τον τρόπο, οι ίδιοι αισθάνονται σημαντικοί και πολύτιμοι συνδεδετικοί κρίκοι ολόκληρου του εξ αποστάσεως προγράμματος και μπορούν να συν - διαμορφώσουν το πλαίσιο λειτουργίας του. Δίνονται ολόψυχα και είναι σαν να επιβεβαιώνουν την αρχική τους επιλογή να σπουδάσουν, να μάθουν.

Ο Peters, τονίζει πως η χρήση των πληροφοριακών και επικοινωνιακών τεχνολογικών μέσων έχει σκοπό να οδηγήσει τους διδασκόμενους στην αυτόνομη και αυτοκαθοδηγούμενη μάθηση (Thorpe, 2001). Εκείνος επιλέγει και διαμορφώνει τη πορεία μάθησης του, η οποία καθοδηγείται και υποστηρίζεται από το ίδρυμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, όπως και για τον βαθμό επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης που θέλει να έχει με τον διδάσκοντα

2.1.1 Σχολική Εξ Αποστάσεως και Ανοιχτή Εκπαίδευση

Η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση διακρίνεται σε αυτόνομη και συμπληρωματική. *Αυτόνομη*: Το σύνολο των μαθημάτων γίνονται εξ αποστάσεως ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες περιοχές. *Συμπληρωματική*: Διενεργείται συνδυαστικά με την πρόσωπο προς πρόσωπο διδασκαλία (Blended learning).

Η ανάμεικτη μάθηση ορίζεται ως ένα πρόγραμμα μάθησης, όπου παραπάνω από ένας τρόπος εκφοράς (delivery mode) της διδασκαλίας χρησιμοποιείται με στόχο τη βελτιστοποίηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και το κόστος της διεξαγωγής του προγράμματος (Singh & Reed, 2001).

Σύμφωνα με τον Procter (2003), η ανάμεικτη μάθηση είναι ο αποτελεσματικός συνδυασμός διαφορετικών τρόπων διεξαγωγής, του μαθήματος, διαφορετικών μοντέλων διδασκαλίας, διαφορετικών μαθησιακών στυλ. Σε μια τέτοια προσέγγιση ο συνδυασμός ψηφιακών διδακτικών υλικών με διάφορα διδακτικά μοντέλα μπορεί να οδηγήσει σε νέες και πιο ενδιαφέρουσες μαθησιακές καταστάσεις.

Οι μαθησιακοί και οι διδακτικοί στόχοι λειτουργούν και συμπληρώνονται αρμονικά καθώς βρίσκονται σε συνεχή αλληλεπίδραση. Καθιστούν την μάθηση μια καινοτόμα διαδικασία που οδηγεί τον εκπαιδευόμενο σε μονοπάτια οικοδόμησης της γνώσης, κατάκτησης δεξιοτήτων και καλλιέργειας στάσεων. Ο διδάσκων με τη σειρά του υιοθετεί έναν πολύπλοκο ρόλο που εκτός των τυπικών προσόντων οφείλει να διαθέτει δεξιότητες επικοινωνίας, συναισθηματικής νοημοσύνης και να λειτουργεί ως διευκολυντής και συμβουλευτικά προς τον κάθε εκπαιδευόμενο αλλά και ως προς την ομάδα.

Θεμέλιος λίθος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αποτελεί η τεχνολογία και οι διάφορες μορφές που έχει πάρει για να ενταχθεί στην εκπαιδευτική πράξη και να είναι προσβάσιμη και εύχρηστη από όλους. Η χρήση και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών όπως και η εκπαιδευτική τεχνολογία μπορεί να θεωρηθεί αρωγός στην δημιουργία μαθησιακών εμπειριών, στην υποστήριξη της μάθησης όπως και των εκπαιδευομένων, στην διασφάλιση ποιότητας της παρεχόμενης διδασκαλίας και μάθησης. Γεφυρώνει την απόσταση μεταξύ διδάκοντα και διδασκομένων και δημιουργεί την αίσθηση μιας εικονικής τάξης, μιας ομάδας που μπορεί να επικοινωνεί και να αλληλοεπιδρά παρόλο που δεν βρίσκονται στον ίδιο χώρο. Η χρήση των τεχνολογιών μπορεί να υπηρετεί βρισκόμενη σε αλληλεπίδραση με την διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης τον τεχνολογικό ντετερμινισμό ή την παιδαγωγική σχολή σκέψης. Η επιλογή και αξιοποίηση των μέσων χρήσιμο θα είναι να γίνονται με οραματικό τρόπο και να διαπνέουν την θέληση για μάθηση και δημιουργία. *Ο Τεχνολογικός ντετερμινισμός*: εστιάζει στο ότι η τεχνολογία είναι ανεξάρτητη των κοινωνικών και πολιτικών επιρροών και ότι επηρεάζει και ευθύνεται για τις νέες δομές που προκύπτουν. *Η Παιδαγωγική σχολή σκέψης*: Η τεχνολογία υπηρετεί το σκοπό και τους στόχους. Τι μέσα έχω και μπορώ να χρησιμοποιήσω για να τους επιτύχω και πώς;

Οι δραστηριότητες αξιολόγησης συνταιριάζουν με μαθησιακά αποτελέσματα στην ΕξΑΕ.

Ρόλος διδάκοντα και εκπαιδευόμενου:

Καλείται να καλύψει το χάσμα που δημιουργείται ανάμεσα στον εκπαιδευόμενο και τον ίδιο λόγω φυσικής απόστασης. Διαδραματίζει το ρόλο του διαμεσολαβητή - καθοδηγητή μεταξύ του εκπαιδευτικού υλικού και του φοιτητή ώστε να διευκολύνει τη μάθηση. Καθοδηγεί, συμβουλεύει, ενθαρρύνει, εμπνυχώνει.

Ο ρόλος του είναι πολύπλοκος και πολυδιάστατος και οφείλει να έχει και να χτίζει δεξιότητες εμπλουτίζοντας την φαρέτρα του δυναμικά και κατακλυσμιαία, ώστε να συμβαδίζει με τις εποχές.

Ο διδάσκων λοιπόν ως καλλιτέχνης, ως επιστήμονας, ως άνθρωπος, ως πολίτης, ως γνώστης του αντικειμένου οφείλει να έχει, να αναπτύσσει και να καλλιεργεί δεξιότητες ζωής και δράσης, εμπνέοντας τους εκπαιδευόμενους του. Ο διδάσκων ως γνώστης του αντικειμένου, είναι σε θέση να σχεδιάζει, να αποτιμάει τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων, να χειρίζεται την ομάδα. Οφείλει να είναι διαθέσιμος για διαπροσωπική επικοινωνία, διάδραση, κάτι που υπαγορεύει δεξιότητες συμβουλευτικής, συμπεριφοράς, υποβολής ερωτήσεων, αξιολόγησης, όπως και κρίσης αυτού που βλέπουν ή διαβάζουν. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να διαθέτει θεμελιώδη γνώση της τεχνολογίας και συνεχή ενημέρωση του την εξέλιξη της στη σύγχρονη κοινωνία.

Καλλιεργήθηκε μια κουλτούρα και η εκπαίδευση αποτελεί ένα είδος επένδυσης. Αυξάνεται η πρόσβαση πολιτών στην εκπαίδευση και συνοδεύεται από τεχνολογική ανάπτυξη. Υπηρετούνται με αυτόν τον τρόπο ανθρωπιστικοί στόχοι. Συντελείται μια κοινωνική αλλαγή και επιχειρείται να ενδυναμωθούν οι εκπαιδευόμενοι και να αποκτήσουν δεξιότητες και χαρακτηριστικά χειραφετημένων ατόμων που είναι σε θέση να αυτοπροσδιορίζονται και να αυτοβελτιώνονται.

2.1.2 Θεωρίες μάθησης

Η θεωρία μάθησης που δίνει υπόσταση σε ένα πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι η συνεργατική οικοδόμηση της γνώσης. Κεντρικό ρόλο έχουν η ανακάλυψη της γνώσης, η διαμοίραση της γνώσης, η δημιουργικότητα, η συνεργασία, η κριτική σκέψη, η καλλιέργεια δεξιοτήτων. Συνεργάζομαι σημαίνει μαθαίνω από τον άλλο και μαζί με τον άλλο. Όλοι κουβαλάμε αφηγηματικό τρόπο σκέψης και επηρεάζει στη διαμόρφωση σχέσεων (Bruner) και φυσικά οι σχέσεις επηρεάζουν όσα σκεφτόμαστε, νιώθουμε, κάνουμε.

Η μετασχηματίζουσα μάθηση δεν θα μπορούσε να απουσιάζει από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Δημιουργούνται ευκαιρίες για μάθηση, ενθαρρύνεται ο κριτικός στοχασμός, βοηθάται κατάκτηση της γνώσης βήμα-βήμα, διαμορφώνεται ένα περιβάλλον με αμοιβαίο σεβασμό. Υποστηρίζονται οι διδασκόμενους στη διερεύνηση των δυσλειτουργικών παραδοχών και πρακτικών και βοηθιούνται να κατανοήσουν μέσα από διαφορετικές οπτικές γωνίες τις εμπειρίες τους. Ο διδάσκων δεν είναι φορέας εξουσίας, αλλά μέλος της ομάδας, συντονιστής αυτής, επιφορτισμένος με το έργο του κριτικού στοχαστή. Σύμφωνα με τον Knowles (οπ. αναφ. στο Κατσαλής 2001), ο διδάσκων είναι παράγοντας αλλαγής, που διευκολύνει, συμβουλεύει, ξυπνάει τη διάθεση των διδασκομένων για γνώση και αλλαγή, λειτουργεί ως καταλύτης γι'

αυτούς, εμπειριών, την αλληλεπίδραση, την πορεία προς τη γνώση, τη συμμετοχή και ο διδάσκων να μην είναι απλά ο εισηγητής του προγράμματος αλλά ο εμπνευστής του (Κόκκος, 2005).

2.2 Προδρόμοι της έννοιας της συναισθηματικής νοημοσύνης

Έχουν διατυπωθεί ποικίλες θεωρίες για την ύπαρξη διαφόρων ειδών νοημοσύνης προσπαθώντας να δώσουν ερμηνεία στην ενδιαφέρουσα και σύνθετη έννοια. Αναφέρονται 3 γενικές κατηγορίες:

Η Αφηρημένη νοημοσύνη που αναφέρεται στην ικανότητα κατανόησης και χειρισμού λεκτικών πληροφοριών, μαθηματικών συμβολών, λογικών σχέσεων.

Η Πρακτική νοημοσύνη η οποία σχετίζεται με την ικανότητα κατανόησης και χειρισμού συγκεκριμένων αντικειμένων.

Η Κοινωνική νοημοσύνη αφορά την ικανότητα κατανόησης και διαχείρισης των ανθρωπίνων σχέσεων. Ο Thorndike όρισε την κοινωνική νοημοσύνη ως «την ικανότητα που έχει κανείς να καταλαβαίνει τις γυναίκες και τους άντρες, τα αγόρια και τα κορίτσια, και να χειρίζεται με σοφία τις ανθρώπινες σχέσεις». Μεταγενέστερα, οι Moss, Hunt, Omwake και Ronning (1927) όρισαν την κοινωνική νοημοσύνη ως την ικανότητα να έχει κανείς καλές διαπροσωπικές σχέσεις. Τέλος, ο Vernon (1933) ανέφερε την κοινωνική νοημοσύνη ως την ικανότητα που έχει ένας άνθρωπος να διαθέτει καλές κοινωνικές δεξιότητες και γνώσεις για τα κοινωνικά ζητήματα. Ακόμη, να έχει μια εννοιακή αντίληψη των διαθέσεων ή χαρακτηριστικών προσωπικότητας για ανθρώπους που δεν γνωρίζει καλά.

Σημαντικές αλλαγές στον τομέα της ψυχολογίας και της εκπαίδευσης έφερε η θεωρία για τις πολλαπλές νοημοσύνες που διατυπώθηκε από τον Gardner το 1983. Δύο νέες διαστάσεις που θα έλκυαν το επιστημονικό ενδιαφέρον είναι η διαπροσωπική και η ενδοπροσωπική νοημοσύνη. Η πρώτη αναφέρεται στην ικανότητα αντίληψης διαθέσεων, αισθημάτων και κινήτρων άλλων ατόμων, όπως και στην ικανότητα συνεργασίας και επικοινωνίας με τους άλλους. Η δεύτερη, αναφέρεται στην αυτογνωσία, την ικανότητα αντίληψης των διαθέσεων, αισθημάτων και κινήτρων του εαυτού, καθώς και στην ικανότητα δράσης με βάση αυτή τη γνώση.

Βασική προϋπόθεση για να αναπτύξει ο κάθε άνθρωπος την κοινωνική, διαπροσωπική και ενδοπροσωπική νοημοσύνη είναι η ικανότητα να βρίσκεται σε άμεση και καλή επαφή με τον εσωτερικό κόσμο των συναισθημάτων του.

Μια δεκαετία περίπου αργότερα ο θεωρητικός και θεμελιωτής της συναισθηματικής νοημοσύνης Daniel Goleman βασίστηκε στις θεωρίες της νοημοσύνης που αναφέρθηκαν παραπάνω για να διαμορφωθεί η σύγχρονη έννοια της συναισθηματικής νοημοσύνης την οποία διαπραγματεύεται και στο βιβλίο που εξέδωσε το 1995 με τίτλο «Η συναισθηματική νοημοσύνη». Ένα από τα βασικά μηνύματα που μεταφέρονται μέσα από το βιβλίο είναι η έμφαση που δίνεται στη σπουδαιότητα της εκπαίδευσης στη συναισθηματική νοημοσύνη, τόσο μέσα από μορφές τυπικής εκπαίδευσης όπως είναι το σχολείο αλλά και μέσω άτυπης όπως είναι η οικογένεια. Διδάσκεται λοιπόν μέσα από συναισθηματικά μαθήματα που παίρνουμε ως παιδιά από το σπίτι και το σχολείο (Rogers, 1999, Κόκκος, 2005).

Η συναισθηματική νοημοσύνη δεν θα πρέπει να συγχέεται με γλωσσικές και μαθηματικές δεξιότητες (δείκτης νοημοσύνης) αλλά είναι στην πραγματικότητα ένα σύνολο δεξιοτήτων που επηρεάζουν καθοριστικά την επιτυχία στην κοινωνική και προσωπική ζωή.

Οι δεξιότητες αυτές είναι η αυτοεπίγνωση, ο αυτοέλεγχος, η ενσυναίσθηση (που υποδηλώνει την αναγνώριση των συναισθημάτων των άλλων), η δημιουργικότητα, η ικανότητα επίλυσης διαφωνιών, η συνεργασία, η πειθώ, η προσαρμοστικότητα και η πρωτοβουλία. (Goleman, 2011).

Η συναισθηματική νοημοσύνη φυσικά δεν είναι γενετικά προκαθορισμένη. Αλλάζει εξελίσσεται, βελτιώνεται υπό την επίδραση των εμπειριών της ζωής.

Η θεωρία της συναισθηματικής νοημοσύνης βρέθηκε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος όταν μέσα από έρευνες έφερε στο φως το παρακάτω ερευνητικό συμπέρασμα. Συγκεκριμένα, ανακάλυψε ότι η Συναισθηματική Νοημοσύνη (EQ) σε σύγκριση με τεχνοκρατικού χαρακτήρα γνώσεις και με το δείκτη νοημοσύνης, αποτελεί πιο σημαντικό παράγοντα επαγγελματικής επιτυχίας.

Δεν πρέπει να λησμονηθεί ωστόσο ότι ο όρος αυτός συμπεριλήφθηκε το 1985 από τον Αμερικανό μεταπτυχιακό φοιτητή, τον Wayne Leon Payne, στον τίτλο της διδακτορικής του διατριβής: «A study of emotion: Developing emotional intelligence», (Payne, 1985).

Αξίζει να αναφερθεί ακόμη ότι, ο όρος EQ διατυπώθηκε επίσημα, για πρώτη φορά, το 1990 από τους ψυχολόγους Mayer και Salovey ως: Να διαθέτουμε την αυτογνωσία σε συναισθηματικό επίπεδο, την ευαισθησία και τις ικανότητες διαχείρισης των συναισθημάτων των δικών μας και των άλλων ώστε να μεγιστοποιηθεί η επιβίωση και η ευτυχία μακροπρόθεσμα.

Πιο πρόσφατα (1997), ανανέωσαν τον ορισμό τους σύμφωνα με τον οποίο: «Η συναισθηματική νοημοσύνη περιλαμβάνει την ικανότητα να αντιλαμβάνεσαι με ακρίβεια, να εκτιμάς και να εκφράζεις

το συναίσθημα, την ικανότητα να αναδύεις και να γεννάς συναισθήματα όταν αυτά βοηθούν τη σκέψη, την ικανότητα να καταλαβαίνεις το συναίσθημα και την συναισθηματική γνώση, και την ικανότητα να ελέγχεις τα συναισθήματα ώστε να προωθείς τη συναισθηματική και διανοητική ανάπτυξη» (<http://www.emotionaliq.org/index.ht>).

Όπως αναφέρθηκε ήδη η συναισθηματική μας νοημοσύνη αναπτύσσεται μέσα από μαθήματα συναισθηματικής νοημοσύνης που η εμπειρία και η ζωή μας οδηγούν να ανακαλύψουμε και να ζήσουμε.

Σύμφωνα με τον Bennett (οπ. αναφ. Κατσαλής, 2001), «Δεν υπάρχει γνώση χωρίς συναίσθημα. Μπορεί να συνειδητοποιούμε την αλήθεια, αλλά μέχρι να αισθανθούμε τις επιπτώσεις της δεν είναι δική μας. Στη συγκρότηση του μυαλού πρέπει να προστεθεί η πείρα της καρδιάς».

2.2.1 Ταξινόμηση των μοντέλων για τη συναισθηματική νοημοσύνη

Έχουν διατυπωθεί διάφορα θεωρητικά μοντέλα που μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες:

2.2.1.1 Μοντέλα ικανότητας:

Θεωρείται η συναισθηματική νοημοσύνη ως μια ικανότητα του νου που συνδέεται με γνωστικές ικανότητες. Σ αυτή την κατηγορία ανήκει το μοντέλο των Mayer, Salovey & Caruso. Προσδιορίζεται ως η ικανότητα για τη διεξαγωγή μιας πολύπλοκης επεξεργασίας πληροφοριών, οι οποίες σχετίζονται ή προκαλούνται από συναισθήματα, και στη συνέχεια, μετά από επεξεργασία οδηγούνται σε σκέψεις ή συμπεριφορές. Για παράδειγμα: «Σήμερα είμαι χαρούμενος/χαρούμενη, και αυτό με κάνει να νιώθω ότι είμαι επαρκής ή ικανός/ικανή για να κάνω κάτι».

Περιλαμβάνονται 4 κλάδοι οι οποίοι αποτυπώνονται παρακάτω:

- *Αντίληψη και αναγνώριση των συναισθημάτων*
- *Ικανότητα επεξεργασίας συναισθηματικών πληροφοριών*
- *Κατανόηση των συναισθημάτων*
- *Διαχείριση των συναισθημάτων*

2.2.1.2 Μοντέλα με πλαίσιο την προσωπικότητα:

Ερμηνεύεται η προσωπικότητα ως ένας συνδυασμός από ικανότητες προσαρμογής, χαρακτηριστικά γνωρίσματα και προδιαθέσεις. Εδώ ανήκει το μοντέλο του Bar-On.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 ο Bar-On, ασχολήθηκε με τη μελέτη της συναισθηματικής νοημοσύνης. Ήταν εκείνος που δημιούργησε ένα ψυχομετρικό εργαλείο για την μέτρηση της συναισθηματικής νοημοσύνης (Bar-On, 1992, 1997, 2004). Εισήγαγε ακόμη, στη διδακτορική του διατριβή (Bar-On, 1988) τον όρο Emotional Quotient (EQ) που είναι ο δείκτης συναισθηματικής νοημοσύνης και βρίσκεται κατ' αντιστοιχία με το δείκτη της γνωστικής νοημοσύνης.

Το μοντέλο που πρότεινε στοχεύει να προσδιοριστεί και μετρηθεί η συναισθηματική και κοινωνική νοημοσύνη. Αποτελείται από πέντε κατηγορίες ικανοτήτων που η καθεμία αποτελείται από ένα αριθμό ειδικών παραμέτρων που στην πραγματικότητα είναι δεξιότητες.

✚ Ενδοπροσωπικές ικανότητες:

- Συναισθηματική επίγνωση.
- Διεκδικητική συμπεριφορά.
- Αυτοσεβασμός.
- Εμπιστοσύνη στον εαυτό.
- Ανεξαρτησία σκέψης και συμπεριφοράς του ατόμου από το περιβάλλον.

✚ Διαπροσωπικές ικανότητες:

- Ενσυναίσθηση.
- Κοινωνική ευθύνη.
- Δημιουργία και διατήρηση προσωπικών σχέσεων.

✚ Ικανότητα προσαρμογής

- Ανοχή στο άγχος.
- Έλεγχος των παρορμήσεων.

✚ Διαχείριση του άγχους

- Ικανότητα επίλυσης προβλημάτων.
- Έλεγχος της πραγματικότητας.
- Ευελιξία.

✚ Γενική διάθεση

- Ευτυχία
- Αισιοδοξία

Μετά από πολυετείς δοκιμές και μετρήσεις σε πολυάριθμα δείγματα με διαφορετική πολιτισμική προέλευση, οδηγήθηκε ο Bar -Οπστην δημιουργία ενός ερωτηματολογίου αυτοαναφορών που το άτομο δηλώνει για κάθε πρόταση που συναντά το βαθμό που ισχύει για εκείνο (όπου 1:«Δεν ισχύει καθόλου για εμένα, και 5: Ισχύει πολύ συχνά για εμένα»).

Μερικά παραδείγματα των προτάσεων είναι: «Μου είναι αρκετά δύσκολο να εκφράζω τα συναισθήματα μου». «Δυσκολεύομαι να ελέγξω το θυμό μου». «Μου αρέσει να βοηθώ τους άλλους». «Γενικά μου είναι δύσκολο να προσαρμόζομαι».

2.2.1.3 Μοντέλα επίδοσης:

Μέσω αυτών επιχειρείται η πρόβλεψη της αποτελεσματικότητας, της επίδοσης κάποιου στον τομέα που δραστηριοποιείται, εξετάζοντας τον τρόπο οργάνωσης των συναισθηματικών, κοινωνικών και προσωπικών χαρακτηριστικών του. Παράδειγμα αυτής της κατηγορίας είναι το μοντέλο του Goleman.

Το μοντέλο για τη Συναισθηματική Επάρκεια που πρότεινε για την ερμηνεία της συναισθηματικής νοημοσύνης περιλαμβάνει μια μεγάλη ποικιλία ικανοτήτων και δεξιοτήτων και χαρακτηριστικών, όπως «την ικανότητα να αναγνωρίζει κανείς τα συναισθήματα, τόσο τα δικά του όσο και των άλλων, το να διαχειρίζεται καλά τα συναισθήματα, τόσο τα δικά του όσο και των άλλων, το να διαχειρίζεται καλά τα συναισθήματα μέσα του και στις σχέσεις του με τους άλλους». (Goleman, 1988, σ.317), «το να κινητοποιεί τον εαυτό του προς την επίτευξη στόχων και να επιμένει παρά τις ματαιώσεις που δέχεται, το να ελέγχει τις παρορμήσεις του και να είναι ικανός να καθυστερεί την ικανοποίησή του, όταν πρέπει, το να μπορεί να ρυθμίζει τη διάθεση του και το να μην επιτρέπει στο άγχος και στην ανησυχία να παρεμποδίζουν την ικανότητα του για ορθή σκέψη, το να διαθέτει ενσυναίσθηση και αισιοδοξία» (Goleman, 1995, σ.34).

Το μοντέλο αυτό απαρτίζεται από 20 συναισθηματικές δεξιότητες που κατανέμονται σε τέσσερις γενικές συναισθηματικές ικανότητες.

- **Προσωπική ικανότητα:** Αναφέρεται στον εαυτό μας και απαρτίζεται από:
 - α) την συναισθηματική επίγνωση, β) την αυτοαξιολόγηση και γ) την αυτοπεποίθηση.

- **Διαχείριση εαυτού:** Εστιάζει στην ρύθμιση των συναισθημάτων και περιλαμβάνονται οι παρακάτω δεξιότητες: α) ο αυτοέλεγχος, β) η αξιοπιστία, γ) η ευσυνειδησία, δ) η προσαρμοστικότητα, ε) το κίνητρο επίτευξης, ζ) η πρωτοβουλία.
- **Κοινωνική ικανότητα:** Προσανατολισμός στους άλλους μέσα από: α) Κοινωνική επίγνωση, β) οργανωτική επίγνωση (η ενημερότητα για τις σχέσεις και δυναμική της ομάδας) και γ) ενσυναίσθηση.
- **Διαχείριση σχέσεων:** Προσφέρεται η δυνατότητα δημιουργίας αληθινών ανθρώπινων σχέσεων και αρωγοί σε αυτό το εγχείρημα παρουσιάζονται οι ακόλουθες δεξιότητες: α) η ανάπτυξη του άλλου, β) η επιρροή, γ) η επικοινωνία, δ) η διαχείριση συγκρούσεων, ε) η ηγετική ικανότητα, ζ) η ομαδικότητα και η συνεργασία.

Υπάρχουν διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις για τη συναισθηματική νοημοσύνη και λειτουργούν συμπληρωματικά, καθώς η καθμία δίνει έμφαση σε κάποια ή κάποιες όψεις μιας πολυδιάστατης έννοιας όπως είναι η νοημοσύνη.

Στα παραπάνω συγκαταλέγονται το μοντέλο του Robert Cooper (1997), των Petrides και Furnham (2004) και των Mikolajczak, Petrides, Coumans, & Luminet (2009).

2.2.1.4 Μοντέλο του Robert Cooper:

Ενδιαφέρθηκε για την εφαρμογή της συναισθηματικής νοημοσύνης στη βελτίωση της ηγεσίας. Πρότεινε ότι η συναισθηματική νοημοσύνη είναι η ικανότητα που έχει κάποιος να διαισθάνεται, να κατανοεί, και να εφαρμόζει αποτελεσματικά τη δυναμική των συναισθημάτων. Στη συνέχεια, είναι σε θέση να τα αξιοποιήσει προσβλέποντας σε εκφράσεις πληροφοριών, δημιουργικότητας, ενέργειας, εμπιστοσύνης και διασύνδεσης (Cooper & Sawaf, 1977).

2.2.1.5 Μοντέλο των Petrides και Furnham:

Υποστηρίζουν ότι η συναισθηματική νοημοσύνη διακρίνεται σε δύο είδη. Το πρώτο αναγνωρίζει την συναισθηματική νοημοσύνη ως γνωστική ικανότητα και σχετίζεται με την αντίληψη, επεξεργασία και χρήση πληροφοριών με συναισθηματικό περιεχόμενο. Το δεύτερο αναφέρεται στη συναισθηματική νοημοσύνη ως χαρακτηριστικό γνώρισμα που κάθε άνθρωπος ξεχωριστά. Αναφέρεται στην προσωπικές θέσεις και εκτιμήσεις που έχει ο κάθε άνθρωπος για τη κατάσταση και λειτουργικότητα του σε συναισθηματικό επίπεδο.

2.2.1.6 Μοντέλο των Mikolajczak, Petrides, Coumans, & Luminet:

Στο μοντέλο αυτό η συναισθηματική νοημοσύνη περιγράφεται με αναφορά σε τρία επίπεδα: τη γνώση, τις ικανότητες και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα.

- Γνώση: Τι γνωρίζει κανείς για τα συναισθήματα του;
- Ικανότητες: Πώς μπορεί να χειριστεί καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται συναισθήματα;
- Προδιαθέσεις: Πώς συνηθίζω να συμπεριφέρομαι σε διάφορες καταστάσεις που εμπλέκονται ή αναφέρονται συναισθήματα;

Ως επακόλουθο της ύπαρξης και συνύπαρξης διαφορετικών μοντέλων, θεωρητικών προσεγγίσεων της συναισθηματικής νοημοσύνης όπως παρουσιάστηκαν παραπάνω, έχουν κατασκευαστεί διαφορετικά ψυχομετρικά εργαλεία. Τα εργαλεία αυτά μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τρεις διαφορετικές κατηγορίες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν τους σημαντικότερους τρόπους μέτρησης της συναισθηματικής νοημοσύνης.

- Αυτοαναφορές: Πρόκειται για έναν τρόπο μέτρησης των ικανοτήτων, προδιαθέσεων, κινήτρων, γνωρισμάτων που σχετίζονται με την ενσυναίσθηση, την αυτογνωσία, αυτορρύθμιση και διαχείριση προσωπικών σχέσεων. Ο κάθε συμμετέχων καλείται να προσδιορίσει τον βαθμό που συμφωνεί με την καθεμία πρόταση που περιλαμβάνει το ερωτηματολόγιο σχετικά με το πόσο αληθινή ή εφαρμόσιμη είναι η κάθε πρόταση γι' αυτούς. (Για παράδειγμα «Μπορώ να καταλάβω πως νιώθει κάποιος, ακόμη και όταν δεν το εκφράζει με λόγια.», «Είμαι καλός/ή στην αναγνώριση των συναισθημάτων μου.», «Εύκολα κάνω σχέσεις με τους ανθρώπους»).
- Αναφορές άλλων: Στο τεστ αυτού του τύπου αξιολογείται μέσα από δηλώσεις ενός άλλου προσώπου (δάσκαλοι, συμμαθητές, συνάδελφοι). Αποτελείται από προτάσεις και οι συμμετέχοντες καλούνται να δηλώσουν πόσο αληθινή και πόσο ισχύει κάθε πρόταση για το άτομο που αξιολογείται. (Για παράδειγμα: «Έχει την ικανότητα να "διαβάζει" τους άλλους.», «Ελέγχει τα συναισθήματα του/της.», «Είναι ανοιχτός/ή σε νέες πρωτοποριακές ιδέες»)
- Αντικειμενική μέτρηση ικανοτήτων: Ο αξιολογούμενος καλείται να παράγει λύσεις σε προβλήματα , να δώσει απαντήσεις σε ερωτήσεις συναισθηματικού περιεχομένου. (Για παράδειγμα, «Πώς μπορεί να νιώθει ένα υπάλληλος που τον επέπληξε ο προϊστάμενος του», «Πώς αισθάνεται ένα εικονιζόμενο πρόσωπο στην φωτογραφία»). Το σύνολο των

βαθμών που συγκεντρώνει ο εξεταζόμενος μιας και σε αυτά τα τεστ, κάθε πρόβλημα ή ερώτηση έχει μια μόνο σωστή απάντηση, αποτελεί στο τέλος τη μέτρηση της συναισθηματικής του νοημοσύνης.

2.2.2 Σχολείο και συναισθηματική νοημοσύνη

Το σχολείο αποτελεί ένα χώρο τυπικής εκπαίδευσης και κοινωνικοποίησης και είναι σημαντικό να προωθεί τη καλλιέργεια στάσεων και δεξιοτήτων απέναντι στη ζωή, δημιουργώντας πολίτες παρά να εστιάζει στην στείρα αποστήθιση γνώσεων ή στην περισυλλογή πληροφοριών που είναι αποκομμένες από το περιβάλλον.

Είναι σημαντικό ο διδάσκων να διαθέτει συναισθηματική νοημοσύνη, να τη θεωρεί σημαντική κατάκτηση για τους μαθητές του και γύρω από αυτό τον άξονα να σχεδιάζει και πραγματοποιεί την διδασκαλία του αφήνοντας περιθώρια αυτενέργειας, δημιουργικότητας και έκφρασης σκέψεων και συναισθημάτων στους εκπαιδευόμενους του.

Για τη δημιουργία μιας τάξης προσανατολισμένης προς τη συναισθηματική νοημοσύνη προϋποτίθεται ότι ο διδάσκων ή αντίστοιχα ο δημιουργός εκπαιδευτικού υλικού είναι σε θέση να αναγνωρίσει τους εκπαιδευόμενους ως οντότητες, αυθεντικές προσωπικότητες, με τα προσόντα αλλά και τις ελλείψεις τους. Στόχος είναι η ολόπλευρη ανάπτυξη του κάθε διδασκόμενου και είναι καίριο να δίνεται σημασία ώστε να μπορεί να γνωρίσει καλύτερα τον εαυτό του και να εξελιχθεί προς όποια κατεύθυνση επιθυμεί. Για να κατορθώσει κάθε εκπαιδευόμενος να φέρει στην τάξη το δικό του συναισθηματικό φορτίο και να είναι σε θέση να το εμπλουτίσει θα είναι πολύ βοηθητικό να καλλιεργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης αναπτύσσοντας την αυτοεκτίμηση των εκπαιδευόμενων αφού νιώθουν ότι υπάρχει κάποιο πρόσωπο που πιστεύει σε εκείνους. Το πρόσωπο εκείνο φυσικά δεν είναι παρά ο διδάσκων ή σε περιπτώσεις εξ αποστάσεως εκπαίδευση το υλικό που έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις παραπάνω παραμέτρους, που στην πραγματικότητα συντονίζει την πορεία προς τη μάθηση, υποστηρίζει και εμπυχώνει αυτούς με σαφή τρόπο, θεωρεί τα λάθη τους αναμενόμενα και επιθυμητά (Κόκκος, 1998b).

Για να δημιουργηθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης και δημιουργικής αλληλεπίδρασης των εκπαιδευόμενων με τον διδάσκοντα ή με το εκπαιδευτικό υλικό αντίστοιχα είναι σημαντικό η διαδικασία διδασκαλίας και μάθησης να θεμελιώνεται και να πραγματοποιείται γύρω από τις εξής παραμέτρους:

- Κατανόηση των αναγκών και επιθυμιών των εκπαιδευόμενων
- Ενεργητική ακρόαση

- Εστίαση στα συναισθήματα
- Ενθάρρυνση
- Κατάλληλη επιλογή λέξεων
- Δημιουργία δραστηριοτήτων
- Καλλιέργεια δεξιοτήτων
- Οικοδόμηση νέας γνώσης

Θα ήταν χρήσιμο να παρουσιαστούν και αναλυθούν παρακάτω ικανότητες συναισθηματικής νοημοσύνης που οδηγούν φυσικά σε χαρακτηριστικά ανθρώπων και αποτελούν στόχο του εκπαιδευτικού υλικού που δημιουργήθηκε για την προαγωγή της συναισθηματικής νοημοσύνης. Τα συστατικά των προσωπικών ικανοτήτων είναι α) η αυτοεπίγνωση, β) η αυτορρύθμιση, γ) τα κίνητρα συμπεριφοράς ενώ τα συστατικά των κοινωνικών ικανοτήτων είναι η ενσυναίσθηση και οι κοινωνικές δεξιότητες (Goleman, 2011). Ειδικότερα:

Αυτοεπίγνωση: η ικανότητα να γνωρίζει καθένας τον εαυτό του, σε ποιο βαθμό και υπό ποιες προϋποθέσεις. Να είναι σε θέση να αναγνωρίζει τι νιώθει και που τον οδηγούν τα συναισθήματα του, δίνοντας χώρο στα όρια του να εμφανιστούν. Ως υπεύθυνος του εαυτού στη συνέχεια ποιες ικανότητες θα επιστρατεύσει ακούγοντας τα εσωτερικά του αποθέματα. (Goleman, 2011, σ. 84)

Οι άνθρωποι που έχουν επίγνωση του εαυτού τους, άρα και των αξιών και των στόχων τους, καθοδηγούνται από την ικανότητα αυτή. Αναγνωρίζουν τα αδύνατα και τα δυνατά σημεία τους, δεν φοβούνται την εικόνα που θα σχηματίσουν οι άλλοι για εκείνους και έτσι δεν υποχωρούν εύκολα από τη γνώμη και την κρίση τους, για παράδειγμα ώστε να γίνουν αρεστοί ή να μην μπουκ στην διαδικασία κρίσης. Φυσικά, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν είναι ανοιχτοί στην ανατροφοδότηση που αποβλέπει στην ανάπτυξη του εαυτού τους την οποία και οι ίδιοι επιδιώκουν. Είναι ικανοί στη λήψη αποφάσεων καθώς γνωρίζουν πως να αντιμετωπίζουν αμφιταλαντεύσεις και αβεβαιότητες. (Goleman, 2011).

Αυτορρύθμιση: Ηρεμήστε τον εαυτό σας, (Goleman, 2011, σ. 116). Ο όρος αυτορρύθμιση αναφέρεται στον έλεγχο των παρορμήσεων και έντονων συναισθημάτων όπως είναι ο φόβος, η απογοήτευση, ο θυμός. Πρόκειται για μια ικανότητα που οδηγεί στην προσαρμογή σε αλλαγές, σε νέες καταστάσεις, ιδέες και προσεγγίσεις. Το άτομο λοιπόν είναι σε θέση να διαχειρίζεται τον εαυτό του υπεύθυνα και ευσυνείδητα.

Οι άνθρωποι που διαθέτουν αυτορρύθμιση, έχουν την ικανότητα διαχωρισμού του θετικής και αρνητικής πλευράς μιας αλλαγής, κατάστασης, ιδέας, προσέγγισης. Διατηρούν την ψυχραιμία

τους σε συνθήκες πίεσης και αντιδρούν με ακεραιότητα και ευελιξία. Παραδέχονται τα λάθη τους, κρατούν τις υποσχέσεις τους, εκπληρώνουν τους στόχους τους. Καλλιεργείται η εμπιστοσύνη με αυτόν τον τρόπο στους γύρω τους. (Goleman, 2011).

Κίνητρα συμπεριφοράς: Τι είναι αυτό που μας οδηγεί στην επιτυχία;, (Goleman 2011, σ. 159), Πρόκειται για μια τάση που έχει ο άνθρωπος για να βελτιωθεί ή να ξεχωρίσει. Επιδιώκει να ευθυγραμμίζονται οι ενέργειες, οι αποφάσεις που λαμβάνει με τους στόχους που θέτει το άτομο. Δείχνει επιμονή και ετοιμότητα να εκμεταλλευτεί κάθε ευκαιρία που εμφανίζεται για να οδηγηθεί στην επίτευξη των στόχων του βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Είναι η τάση του ανθρώπου να επιτύχει, να δεσμευτεί, να πάρει πρωτοβουλίες και ατενίζει με αισιοδοξία τη ζωή. Είναι πολύ σημαντικό να τονιστεί η ίδια λατινική ρίζα από το ρήμα *motere* που σημαίνει κινώ, οι λέξεις κίνητρο (*motive*) και συναίσθημα (*emotion*). Σύμφωνα με τον Goleman (2011, σ. 161) τα συναισθήματα είναι αυτά που κινούν τους ανθρώπους εσωτερικά ενεργοποιώντας τους και τους ωθούν προς την επίτευξη των στόχων τους και εξωτερικά ως κίνητρα που διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε και δίνουν μορφή στις πράξεις μας. Όπως αναφέρει ο συγγραφέας (Goleman, 2011, σ. 161), «Τα μεγάλα έργα ξεκινούν από μεγάλα συναισθήματα».

Οι άνθρωποι που διαθέτουν την ικανότητα δημιουργίας κινήτρων, θέτουν στόχους στους οποίους είναι προσανατολισμένοι και αναζητούν τρόπους για να φτάσουν στο καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Ως εκ τούτου, βρίσκονται σε επαγρύπνηση για ευκαιρίες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην εκπλήρωση ομαδικών ή ατομικών στόχων. Η ελπίδα αποτελεί κινητήρια δύναμη για εκείνους και αντιμετωπίζουν τα εμπόδια ως καταστάσεις που μπορεί να αναστραφούν. (Goleman, 2011).

Ενσυναίσθηση: Μπαίνοντας στη θέση του άλλου (Goleman, 2011, σ. 197). Ο όρος αυτός αναφέρεται στην επίγνωση των συναισθημάτων, των αναγκών και των ανησυχιών των άλλων. Αφορά την ικανότητα να νιώθει κάποιος τα συναισθήματα των άλλων, τις απόψεις τους, τις ανάγκες τους. Ο άνθρωπος που λειτουργεί με ενσυναίσθηση δείχνει αυθεντικό ενδιαφέρον για τις ανησυχίες τους, τους βοηθά ώστε να αναπτύξουν τις ικανότητές τους. Μπορεί να προβλέπει και να αναγνωρίζει τις ανάγκες τους και να ανταποκρίνεται σε αυτές, να δίνοντας ευκαιρίες σε όλους τους τύπους ανθρώπων.

Οι άνθρωποι που διαθέτουν την σημαντική ικανότητα της ενσυναίσθησης διακρίνονται από ευαισθησίες και είναι σε θέση να κατανοούν τα προβλήματα, τις ανάγκες και τα συναισθήματα

των άλλων. Είναι άνθρωποι που πιστεύουν στους άλλους και μπορούν με ανιδιοτέλεια να τους καθοδηγήσουν ως προς την επίτευξη των στόχων τους συμβουλευόντας τους. Σέβονται τη διαφορετικότητα, σε όποια μορφή και αν εκφράζεται από όποια πηγή και αν προέρχεται όπως (κοινωνικό, πολιτισμικό, μορφωτικό υπόβαθρο, διαφορετικές αντιλήψεις και νοοτροπίες) Είναι πολύ σημαντική η προαναφερόμενη τάση καθώς η κοινωνία είναι πολυπολιτισμική και έτσι ευδοκιμεί η δημιουργία ενός χώρου για όλες τις διαφορετικές κατηγορίες των ανθρώπων χωρίς να υπάρχει διαφορετική μεταχείριση. (Goleman, 2011).

Φυσικά, ως απόρροια των πυλώνων της συναισθηματικής νοημοσύνης που έχουν περιγραφεί παραπάνω καλλιεργούνται κοινωνικές δεξιότητες που διέπουν τις κοινωνικές σχέσεις και επαφές που ο κάθε άνθρωπος διενεργεί και αποτελεί μέρος αυτών στην καθημερινότητα του. Όπως είπε και ο Αριστοτέλης ο άνθρωπος είναι <<κοινωνικό ον>>. Συνεπώς, αναπτύσσεται η δεξιότητα της επικοινωνίας και της ηγεσίας ώστε να δημιουργείται ένα ασφαλές περιβάλλον εργασίας και ανταλλαγής απόψεων και εμπειριών. Εξίσου σημαντική αναγνωρίζεται η δεξιότητα χειρισμού διαφωνιών που προέρχεται από την σύμπραξη και συνεργασία. Αναμφισβήτητα, καλούνται οι άνθρωποι να συνεργαστούν με διαφορετικούς ανθρώπους που μπορεί να ταιριάζουν ή όχι. Σε κάθε περίπτωση, το άτομο που είναι σε θέση να μπει στη θέση του άλλου, να τον κατανοήσει, σίγουρα θα είναι σε θέση να συνεργαστεί και να μάθει ο ένας από τον άλλο. Οι διαφωνίες πιθανότατα θα εμφανιστούν λόγω του ότι ο καθένας άνθρωπος είναι μοναδικός, έχει τις δικές του αρχές, αξίες, στάσεις τις οποίες πρεσβεύει με τις ενέργειες του. Όταν συγκρούεται με έναν άλλο άνθρωπο που και εκείνος θεωρεί σωστά όσα πρεσβεύει ανακύπτουν συγκρούσεις, τις οποίες οι άνθρωποι χρήσιμο θα είναι να έχουν την δεξιότητα να επιλύσουν επικοινωνιακά και όχι με την δύναμη του καθενός.

Οφείλει να δοθεί βαρύνουσα σημασία στην ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης μέσα από την εκπαίδευση αφού ο ρόλος του σχολείου πρέπει να είναι παιδαγωγικά και ψυχοκοινωνικά προσανατολισμένος. Συνεπώς, κρίνεται αναγκαία η προετοιμασία και πραγματοποίηση προγραμμάτων Κοινωνικής και Συναισθηματικής νοημοσύνης για να μπορέσουν οι μαθητές σταδιακά να χτίζουν τις δεξιότητες που έχουν αναφερθεί και να αποκτήσουν τα χαρακτηριστικά των ατόμων των οποίων τα χαρακτηριστικά έχουν περιγραφεί ήδη αναλυτικά. Ιδιαίτερη σημασία έχει η έκθεση των παιδιών σε μαθήματα συναισθηματικής νοημοσύνης να πραγματοποιείται σε αυθεντικά περιβάλλοντα μέσα από βιωματικές δραστηριότητες. Έτσι το βίωμα και η εμπειρία

μπορεί να οδηγήσει το άτομο να εφαρμόσουν στη ζωή τους κοινωνικές δεξιότητες όπως και δεξιότητες συναισθηματικής νοημοσύνης στην καθημερινότητα τους, σε κάθε τομέα δράσης τους.

2.2.3 Έρευνες και συναισθηματική νοημοσύνη

Έχουν διενεργηθεί ποικίλες έρευνες που αφορούν την συναισθηματική νοημοσύνη και συγκεκριμένα διερευνούν την σημαντικότητα της σε σχέση με τομείς ανάπτυξης σε προσωπικό, κοινωνικό, επαγγελματικό επίπεδο όπως φυσικά και σε επίπεδο εκπαίδευσης. Δεν θα μπορούσε φυσικά από την έρευνα να απουσιάζει ο ρόλος του διδάσκοντα, ως κοινωνική παρουσία και διαμεσολαβητή της εκπαιδευτικής διαδικασίας ως ένας σημαντικός παράγοντας για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων σύμφωνα με τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαν ήδη τεθεί.

Παρακάτω αναφέρονται παραδείγματα ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί και καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η συναισθηματική νοημοσύνη είναι ένας ισχυρός προβλεπτικός παράγοντας τόσο για την ακαδημαϊκή επιτυχία και την ικανοποίηση των φοιτητών.

Παρατηρήθηκε ότι η επιτυχία των μαθητών ή φοιτητών ήταν συνυφασμένη με την αναπτυγμένη «Συναισθηματική Νοημοσύνη» των καθηγητών. «Συναισθηματική Νοημοσύνη» και ακαδημαϊκή επιτυχία σε τελειόφοιτους δημόσιου πανεπιστημίου (Noureen, Syed, Almas, 2011).

Πιο αναλυτικά, 667 μαθητές που φοίτησαν σε λύκειο, στο Huntsville, Alabama, συμπλήρωσαν την έρευνα «Emotional Quotient Inventory (EQ-IQ) ». Στο τέλος της σχολικής χρονιάς, οι πληροφορίες ταυτίστηκαν με τις βαθμολογίες των μαθητών. Οι μεταβλητές της έρευνας συγκρίθηκαν σε ομάδες οι οποίες είχαν πετύχει διαφορετικά επίπεδα επιτυχίας, παρατηρήθηκε ότι η επιτυχία ήταν πολύ συσχετισμένη με το επίπεδο Συναισθηματικής Νοημοσύνης (Parker, Creque, Barnhart, Harris, Majeski, Wood, Bond, Hogan, 2004)

Οι Berenson, Boyles και Weaver (2008), πραγματοποίησαν μία έρευνά στην Αμερική για τη «Συναισθηματική Νοημοσύνη ως πρόβλεψη για επιτυχία στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση». Τα προγράμματα εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, λόγω των πλεονεκτημάτων που τα χαρακτηρίζουν όπως είναι η ευελιξία, ο προσωπικός χώρος, ο ρυθμός μελέτης, η δημιουργία σχέσης με τον καθηγητή σύμβουλο κ.α., παρουσιάζουν μεγάλη ζήτηση εκ μέρους των μαθητών για παρακολούθηση. Έτσι, οδηγήθηκαν ομάδες ειδικών σχεδιασμού του εκπαιδευτικού υλικού όπως και του προγράμματος εκπαίδευσης που θα παραχθεί για να προσπαθήσουν να προβλέψουν τα επίπεδα πιθανής ακαδημαϊκής επιτυχίας των διδασκομένων λαμβάνοντας υπόψη . Η έρευνα αυτή εξετάζει τους εγγενείς παράγοντες της συναισθηματικής νοημοσύνης και την προσωπικότητα, ως «προειδοποιητές» στην ακαδημαϊκή επιτυχία. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η Συναισθηματική

Νοημοσύνη είναι ο σημαντικότερος δείκτης πρόβλεψης αυτής και συντελεί στην αύξηση του μέσου όρου της βαθμολογίας μεταξύ μαθητών πανεπιστημίου. Αν προσθέσουμε στη Συναισθηματική Νοημοσύνη και τον παράγοντα της προσωπικότητας, οι διαφορές της βαθμολογίας αυξάνονται ακόμη περισσότερο (Berenson , Boyles , Weaver , 2008).

Σε έρευνα των SoumayaChaffar, ClaudeFrasson (χ.χ), με θέμα «οι συναισθηματικές συνθήκες της μάθησης», αναφέρετε ότι η εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών μάθησης και συγκεκριμένα οι συναισθηματικές συνθήκες, ως κινητοποίηση των μαθητών κατά τη διάρκεια διδασκαλίας σε ένα περιβάλλον παραδοσιακής εκπαίδευσης, ακόμη και με τη χρήση ενός ανεκδότη, μπορεί να αλλάξει τα συναισθήματα των μαθητών και να ενεργοποιήσει αυτούς (Chaffar, Frasson, 2005).

Οι Ανδρουλακάκης και Κουτσόπουλος (2009) έδωσαν έμφαση στα προβλήματα της πρόωρης εγκατάλειψης μεγάλου ποσοστού συμμετεχόντων και στις χαμηλές επιδόσεις τους. Ένα από τα συμπεράσματά τους, παρουσιάζουν τη συνεχή εξάσκηση και εκπαίδευση των εκπαιδευτών στις συναισθηματικές δεξιότητες, ως μια πρόταση που θα έχει πολλαπλά οφέλη. Αφενός, θα είναι σε θέση να καταστήσουν τους φοιτητές κοινωνούς και συνδιαμορφωτές της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Με αυτόν τον τρόπο θα μειωθούν τα ποσοστά εγκατάλειψης και αφετέρου ο κάθε φοιτητής θα νιώθει μοναδικός και ενεργό μέλος της μαθησιακής διαδικασίας.

Άλλες διπλωματικές εργασίες σχετικές στον τομέα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι αυτές των Αλεξανδρή (2007), «ο ρόλος του εκπαιδευτή συμβούλου σε ένα πρόγραμμα εξ αποστάσεως κατάρτισης με έμφαση στην επικοινωνία και υποστήριξη», της Τουτουδάκη (2010), «ο επικοινωνιακός ρόλος του Καθηγητή Συμβούλου στο Ε.Α.Π. ως προς την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων», του Παυλάκη (2009), «η διερεύνηση του ρόλου του επιβλέποντα καθηγητή στην εκπόνηση και ολοκλήρωση της Διπλωματικής εργασίας στο Ε.Α.Π, η περίπτωση της ΘΕ ΕΚΠ 65 (Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση)», της Καρακατσάνη (2009), «αξιοποίηση θετικών μοντέλων συμπεριφοράς και επικοινωνίας στη διαπροσωπική επικοινωνία Καθηγητή Συμβούλου και φοιτητών στην ΑεξΑΕ»

Οι Sai και Lin (2011) διεξήγαγαν έρευνα σε δείγμα 238 φοιτητών που παρακολουθούσαν εξ αποστάσεως προγράμματα εκπαίδευσης στο πανεπιστήμιο της Μαλαισίας με σκοπό να προσδιοριστεί το επίπεδο της συναισθηματικής νοημοσύνης τους χρησιμοποιώντας ερωτηματολόγια με τη μέθοδο των αυτοαναφορών. Οι ίδιοι καλούνται να μιλήσουν για τον εαυτό τους και να επιλέξουν σε ποιο βαθμό κάθε ερώτηση τους αντιπροσωπεύει ή όχι. Κρύβει μέσα του

το ερωτηματολόγιο μια διαδικασία αυτογνωσίας και ανασκόπησης εμπειριών και βιωμάτων που φέρνουν το άτομο σε ποιοτικότερη και βαθύτερη επαφή με τον εαυτό του.

Τα αποτελέσματα φανέρωσαν ότι οι περισσότεροι φοιτητές του δείγματος είχαν επίπεδο συναισθηματικής νοημοσύνης που μπορεί να θεωρηθεί άνω του μέσου όρου. Οι συγκεκριμένοι σπουδαστές φάνηκε ότι ήταν σε θέση να αναγνωρίζουν εύκολα τα συναισθήματα τους, να έχουν έλεγχο των συναισθημάτων τους, να γνωρίζουν πότε είναι σε θέση να μιλάνε για τα προσωπικά τους προβλήματα τους σε άλλους, όπως και άλλα χαρακτηριστικά συναισθηματικής νοημοσύνης. Επισημάνθηκε από τους ερευνητές ότι η εκπαίδευση στη συναισθηματική νοημοσύνη μπορεί να βοηθήσει τους φοιτητές να αντιμετωπίσουν προκλήσεις, να ξεπεράσουν εμπόδια, να βρουν λύσεις, να θέσουν στόχους, ως ενήλικοι εκπαιδευόμενοι σε προγράμματα εξΑΕ. Στόχος του κάθε ατόμου είναι η επίτευξη της συναισθηματικής ευημερίας τόσο για τον ίδιο του όσο και για τους άλλους.

Οι Han και Johnson (2012) διεξήγαγαν εμπειρική έρευνα σε δείγμα 84 μεταπτυχιακών φοιτητών σε προγράμματα εξΑΕ σε Πανεπιστήμιο των Ηνωμένων Πολιτειών, προκειμένου να διερευνήσουν τη δυναμική συσχέτιση μεταξύ της συναισθηματικής νοημοσύνης των φοιτητών και των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων και δεσμών που αυτοί αναπτύσσουν σε ένα εξ αποστάσεως περιβάλλον εκπαίδευσης.

Από τα ευρήματα της έρευνας διαπιστώθηκε ότι οι φοιτητές με υψηλότερα επίπεδα συναισθηματικής νοημοσύνης είχαν αναπτύξει κοινωνικούς δεσμούς σε μεγαλύτερο βαθμό σε σύγκριση με εκείνους που διέθεταν χαμηλότερη.

Σημαντικό εύρημα ήταν ακόμη ότι η ικανότητα των φοιτητών να αντιλαμβάνονται τα συναισθήματα από την έκφραση του προσώπου ήταν αρνητικά σχετιζόμενη με τον αριθμό των μηνυμάτων κειμένου και ήχου που αποστέλλονται κατά τη διάρκεια της σύγχρονης αλληλεπίδρασης. Αναλυτικότερα, οι φοιτητές που είχαν περισσότερο ανεπτυγμένη την ικανότητα να αντιλαμβάνονται τα συναισθήματα, έτειναν να είναι πιο δεμένοι με τους συμφοιτητές τους από ό, τι με τον διδάσκοντα, ενώ οι φοιτητές με χαμηλότερη συναισθηματική νοημοσύνη και αδυναμία αντίληψης των συναισθημάτων του άλλου λόγω της έλλειψης των εκφράσεων του προσώπου, έτειναν να έχουν αυξημένη αλληλεπίδραση στις διαδικτυακές μορφές σύγχρονης επικοινωνίας. Εγείρονται ερωτήματα περί δυναμικής της ομάδας, της επίδρασης της επικοινωνίας όπως και του ρόλου του διδάσκοντα.

Οι Berensonetal. (2008) εξέτασαν τη συναισθηματική νοημοσύνη ως δείκτη πρόβλεψης της ακαδημαϊκής επιτυχίας σε δείγμα 272 φοιτητών που παρακολουθούσαν διαδικτυακά μαθήματα.

Συγκεκριμένα, οι ερευνητές εξέτασαν τις εγγενείς παραμέτρους της συναισθηματικής νοημοσύνης και την προσωπικότητα ως παράγοντες πρόβλεψης της ακαδημαϊκής επιτυχίας σε προγράμματα ή μαθήματα εξΑΕ και κατέδειξαν ότι η συναισθηματική νοημοσύνη είναι ο πρωταρχικός δείκτης πρόβλεψής της. Αναγνώρισαν ότι συμβάλλει στην αύξηση του μέσου όρου της βαθμολογίας μεταξύ των φοιτητών, καθώς οι υψηλότεροι βαθμοί αντιστοιχούσαν σε φοιτητές με υψηλότερα επίπεδα συναισθηματικής νοημοσύνης. Επιπροσθέτως, παρατηρήθηκε ότι η προσωπικότητα επηρεάζει την ακαδημαϊκή επιτυχία, ιδιαίτερα σε συνδυασμό με την συναισθηματική νοημοσύνη, καθώς φάνηκε ότι βαθμολογίες διαφοροποιούνται μεταξύ τους.

2.2.4 Συναισθηματική νοημοσύνη και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Θεμέλιο για την εκπαιδευτική διαδικασία που έχει δημιουργηθεί με την μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι η επικοινωνία και οι διαπροσωπικές σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ διδάσκοντα και διδασκομένων. Σύμφωνα με τον Goleman, η επικοινωνιακή διαδικασία περιλαμβάνει μηνύματα λεκτικά και μη που στην πραγματικότητα είναι σκέψεις και αισθήματα. Η απόσταση είναι αναμφισβήτητα ένας παράγοντας που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή τόσο από την πλευρά του διδάσκοντα όσο και από την πλευρά του εκπαιδευόμενου. Αυτό συμβαίνει διότι πέρα από την γεωγραφική απόσταση που χωρίζει τον διδάσκοντα και το διδασκόμενο σε ένα πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ταυτόχρονα εμποδίζεται η διαπροσωπική επικοινωνία και αλληλεπίδραση σε μια αίθουσα διδασκαλίας όπως συμβαίνει σε σχολικές τάξεις ή στα συμβατικά πανεπιστήμια (Keegan, 2000). Η απόσταση παίρνει και άλλες μορφές όπως είναι η ψυχολογική και διαδραστική που δημιουργείται μεταξύ τους (Moore, 2007). Αυτό ίσως να σημαίνει για κάποιον εκπαιδευόμενο ότι είναι μόνος του και κανείς δεν μπορεί να τον καταλάβει, ούτε θα είναι εύκολο να απευθυνθεί για βοήθεια σε κάποιον που δεν έχει οικειότητα και επαφή. Ο Moore υποστηρίζει πως ο διδάσκων οφείλει σύμφωνα με τον πολυδιάστατο ρόλο του καθώς αποτελεί ένα σημαντικό πρόσωπο κάθε προγράμματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που δημιουργείται και προσφέρεται, διερευνά, αντιλαμβάνεται και ανταποκρίνεται στις ανάγκες του εκπαιδευόμενου, παρέχει υποστήριξη, καθοδήγηση και ενθάρρυνση χωρίς να επηρεάζει το βαθμό αυτονομίας του διδασκόμενου (1973). Ιδιαίτερα θετικό είναι το γεγονός ότι η ανάπτυξη της τεχνολογίας βοηθάει την καλλιέργεια του αισθήματος του ανήκει σε μια κοινότητα, την επικοινωνία μεταξύ των διδασκομένων όπως και με τον διδάσκοντα. Είναι σαν να μικραίνει η απόσταση και να μειώνεται το αίσθημα ότι η μάθηση είναι μια μοναχική υπόθεση (Moore, 1994).

Επισημαίνουν οι Simonson, etal., (2005) ότι η χρήση διαδραστικών μέσων και τηλεπικοινωνιακών συστημάτων, συμβάλλει στην γεφύρωση της απόστασης μεταξύ διδάσκοντα και διδασκόμενου, και αποτελεί όπως και το ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό θεμελιώδη και μοναδικά χαρακτηριστικά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Ο διδάσκων σε περιβάλλοντα μάθησης φροντίζει ιδιαίτερα τα αισθήματα τα δικά του και των εκπαιδευόμενων του. Είναι σε θέση να διαπραγματευτεί και να διαχειριστεί τις σχέσεις του, να τους ενθαρρύνει και εμπυχώσει αφού αφουγκραστεί και κατανοήσει τα συναισθήματα και τις ανησυχίες τους. Δείχνει με αυτόν τον τρόπο ενεργό ενδιαφέρον και διευκολύνει τη διαδικασία μάθησης. Το αυθεντικό και ενεργό ενδιαφέρον που αναφέρθηκε παραπάνω υποστηρίζει την δημιουργία και καλλιέργεια ευκαιριών μάθησης σε ανθρώπους διαφορετικούς μεταξύ τους ενισχύοντας την δυναμική της ομάδας. Ωστόσο, προσέχει το άτομο να μην χάνεται μέσα στο σύνολο και το ενδυναμώνει. (Αθανασούλα, 2001).

Η δημιουργία και υποστήριξη των εκπαιδευόμενων σε περιβάλλοντα ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι μια περισσότερο απαιτητική και ιδιόμορφη διαδικασία. Αυτό συμβαίνει λόγω της φυσικής απόστασης διδάσκοντα και διδασκόμενων με αποτέλεσμα ο ρόλος του διδάσκοντα να είναι πιο δημιουργικός. Η σχέση τους διέπεται από τις αρχές της διδασκαλίας, της μάθησης, της αξιολόγησης και της υποστήριξης. Οφείλει να δημιουργήσει σχέσεις χωρίς προσωπική επαφή εμπνέοντας τον κάθε εκπαιδευόμενο να μάθει, να μοιραστεί, να χτίσει, να εκφραστεί. Απαιτείται, από τον Καθηγητή-Σύμβουλο όπως ονομάζεται ο εκπαιδευτής σε περιβάλλοντα ανοιχτής και εξ αποστάσεως μάθησης, «την ικανότητα να προκαλεί στους φοιτητές τις αντιδράσεις που θέλει, μέσω των κοινωνικών συναισθηματικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων, της επιρροής, της επικοινωνίας και της ηγεσίας καθώς «η άσκηση αποτελεσματικών μεθόδων πειθούς (επιρροή), η έκφραση σαφών και πειστικών μηνυμάτων (επικοινωνία) και η έμπνευση και καθοδήγηση ομάδων και ατόμων (ηγεσία) γίνεται σε ένα περιβάλλον, όπου η δυναμική είναι εξασθενημένη σε σχέση με την κατά πρόσωπο επαφή» (Αθανασούλα 2001). Μεγάλο μέρος των ενήλικων φοιτητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχουν ανάγκη από ανθρώπινη υποστήριξη και επικοινωνία προκειμένου να αποκτήσουν αυτονομία, να ενθαρρυνθούν και να αναπτύξουν τα χαρακτηριστικά εκείνα που είναι απαραίτητα για να ολοκληρώσουν επιτυχώς τις σπουδές τους (Κόκκος, 2001).

Οι ρυθμοί ζωής όπως και οι απαιτήσεις της κοινωνίας υπαγορεύουν την ύπαρξη και ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης καθώς βοηθά τους ανθρώπους να εξελιχθούν, να

αντιμετωπίσουν τις προσκλήσεις της ζωής και να αλληλοεπιδράσουν δημιουργικά και με επιτυχία με άλλους ανθρώπους. Πρόκειται για την ικανότητα του ανθρώπου να γνωρίζει τον εαυτό του, να ελέγχει τα αισθήματά του, να δημιουργεί κίνητρα στον εαυτό του, να δημιουργεί σχέσεις, να μπαίνει στη θέση των άλλων, να τους κατανοεί, να τους ακούει προσεκτικά, να ασκεί επιρροή, να επικοινωνεί ουσιαστικά και να συνεργάζεται (Goleman, 2011).

Λαμβάνοντας υπόψιν όσα έχουν αναφερθεί συνάγεται το συμπέρασμα ότι η ερευνητική κοινότητα, αναζητώντας λύσεις και τρόπους για την επιτυχία και εξέλιξη των εξ αποστάσεως προγραμμάτων, έστρεψε το ενδιαφέρον της στη συναισθηματική εκπαίδευση. Η εκπαίδευση μπορεί να αλλάξει ανθρώπους και να βελτιώσει τις ζωές τους. Είναι σημαντικό λοιπόν να υπάρχουν σκέψεις, ερευνητικό ενδιαφέρον και πρακτικές εφαρμογές για περαιτέρω τρόπους που η εκπαίδευση θα μπορούσε να λάβει άλλες διαστάσεις και παροχές. Ξένοι και Έλληνες μελετητές και ερευνητές έχοντας ως απώτερο σκοπό την ανάπτυξη και εξέλιξη, διερεύνησαν το ρόλο που μπορεί να διαδραματίζει η συναισθηματική νοημοσύνη στο χώρο της εκπαίδευσης ως ένας δυναμικός, με μεγάλη επιρροή και σημασία τομέας συμπεριφοριστικής έρευνας (Zeidneretal., 2004). Ενδεικτικά αναφέρονται κάποιες από αυτές. Ο Damassio αναφέρει ότι «τα ανθρώπινα όντα χωρίς συναισθήματα, δεν θα μπορούσαν να πάρουν ακόμη και τις πιο απλές αποφάσεις. Πιστεύουμε ότι η αποτυχία των συστημάτων έξυπνης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, οφείλεται κυρίως στην έλλειψη ικανοτήτων συναισθηματικής νοημοσύνης» (Chaffar&Frasson, 2006).

3^ο Κεφάλαιο: Μεθοδολογία της Έρευνας

3.1 Μεθοδολογική Προσέγγιση

Η επιλογή επιστημολογικού παραδείγματος πρέπει να γίνεται ανάλογα με τη φιλοσοφία και τους στόχους κάθε ερευνητή (Μακράκης, 2005). Κάθε έρευνα οφείλει να έχει στόχο, με συνέπεια ο ερευνητής να παίρνει θέση και να έχει άποψη καθώς του δίνονται τα ερευνητικά και μεθοδολογικά εργαλεία να διερευνήσει τα ερωτήματα που έχει θέσει σε σχέση με το σκοπό και τους επιμέρους στόχους της έρευνας. Ο ίδιος ο ερευνητής πρέπει να έχει τις δικές του αντιλήψεις, στάσεις και να αναγνωρίζει σε ποιο παράδειγμα ανήκει (ιδεολογικό, κοινωνικό, φιλοσοφικό, επιστημονικό, (Μακράκης, 2005). Αν η γνώση θεωρείται από τον ερευνητή ως πρόβλεψη τότε ο ερευνητής ανήκει στο εμπειρικό – αναλυτικό παράδειγμα. Αν ο ερευνητής αναγνωρίζει τη γνώση ως κατανόηση, ανήκει στο ιστορικό – ερμηνευτικό παράδειγμα. Τέλος, αν στοχεύει ο ερευνητής σε αλλαγή μέσα από την γνώση, τότε ανήκει στο κριτικό – διαλεκτικό παράδειγμα (Μακράκης, πανεπιστημιακή παράδοση, 07/10/2008).

Στην έρευνα πρόκειται να υιοθετηθεί και να χρησιμοποιηθεί η ερμηνευτική προσέγγιση. Ο όρος ερμηνευτική προέρχεται από το ρήμα ερμηνεύω. Ως επίθετο υποδηλώνει ότι γράφεται, λέγεται ή αναφέρεται για να δοθεί νόημα σε κάτι άγνωστο και να γίνει γνωστό. (Πυργιωτάκης, 2000).

Στην ερμηνευτική προσέγγιση δεν αναφερόμαστε σε υποθέσεις, αλλά σε συλλογισμούς και βασική της αρχή αποτελεί ότι η γνώση είναι ένα κοινωνικό αποτέλεσμα (Μακράκης, 2005). Ως λογική ακολουθία, η έρευνα που πραγματοποιήθηκε προσπάθησε να απαντήσει στα ερευνητικά ερωτήματα, επιτρέποντας να γίνουν κατανοητά αρχικά και έπειτα να ερμηνευθούν θέματα που σχετίζονται με την συναισθηματική νοημοσύνη, την ψηφιακή αφήγηση και την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Αφόρμηση για την επιλογή του θέματος αποτέλεσε φυσικά το ενδιαφέρον της ερευνήτριας για τον τομέα της συναισθηματικής νοημοσύνης στην εκπαίδευση όπως και το ερώτημα πως θα μπορούσαν να επηρεάσουν η δημιουργική γραφή και η ψηφιακή αφήγηση ως δραστηριότητες το επίπεδο της συναισθηματικής νοημοσύνης των παιδιών. Θα μπορούσε αυτό να συμβεί σε περιβάλλοντα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

3.2 Εισαγωγή

Αξίζει να αναφερθεί ότι, ο κύριος σκοπός της ερευνητικής αυτής προσπάθειας είναι η ανάδειξη της συνάφειας ανάμεσα στην ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης, όπως μελετάται στα

γνωστικά αντικείμενα, στη χρήση της δημιουργικής γραφής και ψηφιακής αφήγησης μέσα από την παρακολούθηση συμπληρωματικού, ως προς τη συμβατική, προγράμματος σχολικής εκπαίδευσης από απόσταση. Πρόκειται για μια εφαρμοσμένη έρευνα δράσης η οποία είναι συγχρονική επιτόπια.

Σκοπός της είναι επίσης, ο έλεγχος της υπόθεσης ότι αλλαγές στη συμπεριφορά των μαθητών μπορεί να συντελεστούν, επηρεάζοντας το επίπεδο της συναισθηματικής νοημοσύνης, όπως και τον τρόπο που δημιουργούν ή διατηρούν σχέσεις.

Εκτός αυτών, η εργασία ενδιαφέρεται και για την αποτίμηση της στάσης των μαθητών, απέναντι σε αυτή την ερευνητική προσπάθεια.

Για την επίτευξη των σκοπών της ερευνητικής εργασίας, το ερευνητικό ενδιαφέρον της ερευνήτριας όπως και το όραμα της για τη δημιουργία ενός δημοκρατικού σχολείου σύμφωνα με την παιδαγωγική Freinet έπαιξε καθοριστικό παράγοντα στο να επιλεγεί το αντικείμενο δημιουργίας του εκπαιδευτικού υλικού, που διαπερνά γνωστικά αντικείμενα της καθημερινής διδασκαλίας στο σχολείο.

3.3 Ανάλυση σκοπού ανάπτυξης των επτά μαθημάτων συναισθηματικής νοημοσύνης

Δημιουργήθηκαν και επιλέχθηκαν δραστηριότητες που προάγουν την συναισθηματική νοημοσύνη, οι οποίες δομήθηκαν με τη μορφή μαθημάτων, ώστε να υπάρχει σύνδεση ανάμεσα τους. Κάθε ενότητα ενός σχολικού βιβλίου περιέχει διδακτικούς στόχους. Ακολουθώς και το κάθε μάθημα που δομήθηκε υπηρετούσε διδακτικούς και παιδαγωγικούς στόχους που είχαν προεκτάσεις σε ψυχολογικό, κοινωνικό, συναισθηματικό επίπεδο, την καλλιέργεια δεξιοτήτων και στάσεων ζωής.

Τα μαθήματα που δημιουργήθηκαν στόχευαν στην ολόπλευρη καλλιέργεια των εκπαιδευομένων φέρνοντας τους σε επαφή, αλληλεπίδραση με τον εσωτερικό τους εαυτό και τους άλλους. Τα μαθήματα είχαν ένα γενικό τίτλο που αφορούσε το περιεχόμενο και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων που περιέχονταν ώστε ο μαθητής να γνωρίζει ποιο είναι το υπό μελέτη και επεξεργασία μάθημα. Εμπεριέχονταν σε κάθε μάθημα πολλές διαφορετικές δραστηριότητες, ώστε ο μαθητής να βρει και κατασκευάσει το δικό του νόημα, να δώσει μορφή σε όσα μάθαινε και ένιωθε κάτω από την ομπρέλα του κάθε μαθήματος.

Οι άξονες δημιουργίας του εκπαιδευτικού υλικού αναφορικά με τις δραστηριότητες της συναισθηματικής νοημοσύνης αφορούσαν και σχετίζονταν με τον εαυτό και τους άλλους. Οι μαθητές καθώς θα έρχονταν σε επαφή και αλληλεπίδραση με το υλικό, είχε τεθεί ως στόχος να αναγνωρίσουν και διαχειριστούν τα συναισθήματα τους, να κρίνουν και αξιολογήσουν τη συμπεριφορά τους σε συνάρτηση με τους άλλους όπως και να μπουν σε μια διαδικασία αναστοχασμού, λήψης δράσης, απόφασης και πρωτοβουλίας.

Συγκεκριμένα, οι τίτλοι των μαθημάτων είναι οι παρακάτω:

- *Διαχειρίζομαι και αναγνωρίζω συναισθήματα*

Δημιουργήθηκαν δύο μαθήματα συναισθηματικής νοημοσύνης με αυτόν τον τίτλο, διότι θεωρείται θεμέλιος λίθος για την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης η ικανότητα αναγνώρισης, επίγνωσης και διαχείρισης των συναισθημάτων ανάλογα με το πώς εναλλάσσονται και βιώνονται από τον καθένα ξεχωριστά.

- *Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε*

Το συγκεκριμένο μάθημα είχε ως στόχο την καλλιέργεια της συνείδησης στα παιδιά για την χρήση των λέξεων, τον έλεγχο των παρορμήσεων ώστε οι λέξεις που βγαίνουν από το στόμα τους να μην πληγώνουν. Μπαίνουν στη θέση εκείνων που χρησιμοποιούν και εκείνων που ακούν λέξεις που πληγώνουν για να νιώσουν την δύναμη των λέξεων και την επίδραση τους στην αυτοεικόνα και αυτοεκτίμηση των ανθρώπων. Με αυτόν τον τρόπο, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι γίνεται μια ενημέρωση και πρόληψη για εμφάνιση φαινομένων εκφοβισμού.

- *Διαχειρίζομαι το θυμό μου*

Το μάθημα αυτό επικεντρώθηκε στον θυμό, και στη διαχείριση του. Ο θυμός με όποια μορφή και αν παρουσιάζεται (πόνος, στενοχώρια, απογοήτευση, άρνηση, εγωϊσμός) επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την ισορροπία του ατόμου, τις σχέσεις που έχει όπως και την εικόνα που έχει ο ίδιος για τη ζωή, τους ανθρώπους και τις καταστάσεις που προκάλεσαν αυτό το αρνητικό συναίσθημα. Όπως λέει και ο Αριστοτέλης: «Ο καθένας μπορεί εύκολα να θυμώσει. Μα να θυμώσει κανείς τότε που πρέπει, στο βαθμό που είναι σωστό, στον κατάλληλο χρόνο, για ένα δίκαιο ζήτημα, και με το σωστό τρόπο, δεν είναι στο χέρι του καθενός κι ούτε είναι εύκολο πράγμα». Επομένως, κρίνεται

σημαντική η ανάπτυξη της δεξιότητας διαχείρισης του θυμού με έναν εποικοδομητικό τρόπο που αφενός θα αποκαθιστά την εσωτερική ηρεμία του ατόμου όπως και θα διαπερνά τις σχέσεις των ατόμων εφόσον θα μάθουν να λύνουν τις διαφορές και συγκρούσεις τους με διάλογο.

- *Μαθαίνω να ακούω*

Το μάθημα αφορά την δεξιότητα της ενεργητικής ακρόασης που βοηθάει οι άνθρωποι να έρθουν κοντά, να χτίσουν σχέσεις, να επικοινωνούν και να εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο. Είναι φυσικά δύσκολο να μάθει κανείς να ακούει πρώτα, να σκέφτεται και έπειτα να μιλάει. Γι' αυτό το λόγο κρίνεται σημαντική ικανότητα για τη σύναψη και δημιουργία σχέσεων, γιατί οι άνθρωποι πιστεύουν και χρειάζονται ανθρώπους.

- *Φιλία*

Το προτελευταίο μάθημα αφορά την οικοδόμηση της φιλίας, μια σχέσης ζωής. Η φιλία αποτελεί μία από τις σημαντικότερες και πιο πολύτιμες εκβάσεις των ανθρώπινων σχέσεων που αναπτύσσονται. Οι φίλοι είναι εκείνοι οι άνθρωποι που θα σε στηρίζουν, θα σε ενθαρρύνουν, βοηθήσουν να σηκωθείς όταν το χρειάζεσαι. Το πιο σημαντικό στοιχείο σε αυτές τις σχέσεις είναι ότι δεν υπάρχουν δεσμοί αίματος όπως συμβαίνει με την οικογένεια αλλά δεσμοί που οι δύο άνθρωποι έχουν δημιουργήσει και διατηρούν. Κρίνεται αναγκαίο λοιπόν, οι μαθητές να διακρίνουν τα στοιχεία μιας αληθινής φιλίας, να επενδύσουν χρόνο στην αναζήτηση και οικοδόμηση σχέσεων, όπως και στην προσωπική τους ενδοσκόπηση για βελτίωση και εξέλιξη προσωπικών τους χαρακτηριστικών.

- *Συνεργασία*

Τέλος, οι μαθητές μας έρχονται σε επαφή με δραστηριότητες που αναδεικνύουν την αναγκαιότητα της συνύπαρξης και συνεργασίας των ανθρώπων μεταξύ τους για ένα μεγαλύτερο σκοπό. Οι μαθητές μαθαίνουν να σκέφτονται τον άλλο, τον διπλανό τους και να μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο, να χτίζουν και αλληλοσυμπληρώνονται γιατί μαζί είναι πιο δυνατοί και πιο αποδοτικοί. Η συνεργασία σε ομάδες προετοιμάζει τα μέλη για έλλειψη εγωισμού, επίλυση συγκρούσεων, διάλογο, επιχειρηματολογία, λήψη πρωτοβουλιών, δημιουργικότητα και φαντασία. Αναμφίβολα, πρόκειται για δεξιότητες ζωής που οι μαθητές θα ήταν χρήσιμο να χτίσουν στη σχολική τους ζωή ώστε αργότερα να μπορούν να τις επεκτείνουν στην επαγγελματική, προσωπική και κοινωνική τους ζωή.

3.4 Δείγμα

Αρχικά, η σκέψη για την επιλογή του δείγματος αφορούσε τις δύο τάξεις της έκτης του δημοτικού σχολείου που εργάζομαι, από τις οποίες η μία θα αποτελούσε την ομάδα ελέγχου και η άλλη την πειραματική ομάδα. Ωστόσο, το εγχείρημα αυτό για λόγους χρόνου δεν ήταν εφικτό να πραγματοποιηθεί και επιλέχθηκε η μια τάξη μόνο για την πραγματοποίηση του προγράμματος. Το σύνολο των υποκειμένων αυτών, δηλαδή των μαθητών, των οποίων μελετήσαμε τις εκθέσεις, απαντήσεις, εργασίες και ψηφιακές αφηγήσεις είναι 13 μαθητές.

Το δείγμα της έρευνας όπως και ο πληθυσμός στόχος της έρευνας, είναι μαθητές του Ιδιωτικού Δημοτικού Σχολείου Ναυστάθμου Κρήτης. Οι μαθητές φοιτούν στην έκτη δημοτικού που κατά το σχολικό έτος 2018-2019 συμμετείχαν στο πρόγραμμα συναισθηματικής νοημοσύνης σε ψηφιακό περιβάλλον, που δημιουργήθηκε από την εκπαιδευτικό της τάξης. Το πρόγραμμα αυτό συγκεκριμένα περιλαμβάνει βιωματικές δραστηριότητες, δραστηριότητες δημιουργικής γραφής, ψηφιακής αφήγησης, ζωγραφικής, συμπλήρωσης ερωτήσεων με τη μορφή φορμών. Βασικός στόχος των δραστηριοτήτων ήταν οι μαθητές να μπουν σε μια διαδικασία ενδοσκόπησης, ανακάλυψης πρακτικών που ακολουθούν στις σχέσεις τους με τους άλλους, να δουν τον εαυτό τους σε σχέση και αλληλεπίδραση με τους άλλους, να αναγνωρίζουν να εκφράζουν και να διαχειρίζονται τα συναισθήματα τους, να αποκτήσουν δεξιότητες ενός ακροατή, πιστού φίλου, άξιου συνεργάτη.

3.5 Λόγοι επιλογής έκθεσης ως μεθοδολογικού εργαλείου

Για την αποτίμηση της ερευνητικής προσπάθειας όπως και για την διερεύνηση των απόψεων των μαθητών επιλέχθηκε η έκθεση ως μεθοδολογικό εργαλείο. Συγκεκριμένα, ζητήθηκε από τα παιδιά να γράψουν εκθέσεις στην αρχή και στο τέλος του ερευνητικού προγράμματος που έλαβε χώρα στη σχολική τάξη. Επιλέχθηκε η έκθεση ως εργαλείο καθώς υπήρχε η σκέψη από την πλευρά της ερευνήτριας να δοθεί έμφαση στο γραπτό λόγο, όπως είχε τεθεί εξ αρχής ως πρακτική της σχολικής πραγματικότητας και πράξης. Οι εκθέσεις που οι μαθητές έγραψαν αφορούσαν τις προσδοκίες τους για το ερευνητικό πρόγραμμα που θα ξεκινούσε και θα είχαν ενεργό ρόλο καθ' όλη τη διάρκεια του. Κλήθηκαν λοιπόν να κάνουν υποθέσεις αναφορικά με τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, την ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία όπως και να αποτυπώσουν τα συναισθήματα τους. Στο τέλος του ερευνητικού εγχειρήματος, οι μαθητές έγραψαν μια έκθεση αναφορικά με τις

προσδοκίες τους, τις εντυπώσεις τους, τις προσωπικές κατακτήσεις που σημείωσαν, αλλαγές που ενδεχόμενα παρατήρησαν όπως και διαφορετικές αντιλήψεις που απέκτησαν ή άλλαξαν.

Η έκθεση επιτρέπει στους μαθητές να φέρουν στο μυαλό τους εικόνες και βιώματα. Παροτρύνονται με αυτό τον τρόπο να σκεφτούν, να φανταστούν, να νιώσουν, να αλληλοεπιδράσουν με τον χρόνο ως έννοια όπως και να εκφραστούν. Πρόκειται για μια διαδικασία ενδοσκόπησης και αναστοχασμού, που οι μαθητές είναι χρήσιμο να βρίσκονται σε επαφή καθώς επιτρέπει στο άτομο να βλέπει μέσα του, να κρίνει, να παίρνει αποφάσεις, να αλλάζει και να εξελίσσεται. Ακόμη, το γεγονός ότι δημιουργούν και εκφράζονται στα γραπτά τους, μπορεί να λειτουργήσει ενθαρρυντικά όταν επιστρέφουν σε αυτά. Τα γραπτά μένουν άλλωστε όπως είναι ήδη γνωστό και κρύβουν μέσα τους, αλήθειες, σκέψεις, συναισθήματα, δηλαδή κομμάτια του εαυτού του καθένα.

Μέσω των εκθέσεων καλλιεργείται η μεταγνώση όπως και οι διαφορετικές οπτικές γωνίες του εαυτού τους, των άλλων και της ζωής. Λειτουργεί ως σκαλωσιά στην οικοδόμηση της γνώσης.

3.6 Λόγοι επιλογής των γνωστικών αντικειμένων της Γλώσσας, των Μαθηματικών και της Ιστορίας

Το εκπαιδευτικό υλικό όπως διαμορφώθηκε με την μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αποτέλεσε βασικό μέσο της ερευνητικής προσπάθειας σε συνδυασμό με ενότητες γνωστικών αντικειμένων όπως είναι η Γλώσσα, τα Μαθηματικά και η Ιστορία. Πιο συγκεκριμένα, επιλέχθηκαν συγκεκριμένες θεματικές ενότητες από το κάθε γνωστικό αντικείμενο που συνδυάζονταν με το κάθε μάθημα συναισθηματικής νοημοσύνης όπως είχαν διαμορφωθεί.

Αναλυτικότερα, κάθε γνωστικό αντικείμενο υπηρετεί στόχους σε διδακτικό, παιδαγωγικό, ψυχοκοινωνικό και συναισθηματικό επίπεδο. Κατ' αναλογία κάθε μάθημα συναισθηματικής νοημοσύνης που περιλαμβανόταν στο εκπαιδευτικό υλικό διαμορφώθηκε με άξονες συναισθηματικής αγωγής αλλά και ανάπτυξης δεξιοτήτων και στάσεων.

Θεωρήθηκε χρήσιμο να υπάρξει συνδυασμός του εκπαιδευτικού υλικού και γνωστικών αντικειμένων ώστε η οικοδόμηση της γνώσης να έχει μεγαλύτερη εμβέλεια και βάθος, να υπάρξει δυνατότητα σύνδεσης συναισθημάτων και εκπαίδευσης, καλλιέργεια δεξιοτήτων ενεργών πολιτών, επαφή και δημιουργία από την πλευρά των μαθητών με τις νέες τεχνολογίες.

Αρχικά, επιλέχθηκε το μάθημα της Γλώσσας που κρύβει μέσα του μηνύματα που περιμένουν τους μαθητές να ανακαλύψουν, να χρησιμοποιήσουν και εκτιμήσουν την δύναμη της γλώσσας. Πρόκειται για ένα γνωστικό αντικείμενο, που καλλιεργεί την έκφραση, την ανάπτυξη του

προφορικού λόγου, την παραγωγή γραπτού λόγου, την αντιληπτική ικανότητα, την ευαισθησία, την ενσυναίσθηση, τον διάλογο, την αγάπη για την μάθηση. Δευτερευόντως, τα Μαθηματικά βοηθούν τον μαθητή να κατανοήσει την δύναμη των αριθμών στην ίδια τη ζωή, να σκέφτονται συνθετικά και αναλυτικά, να κρίνουν, να παίρνουν αποφάσεις, να επιλύουν προβλήματα, να παίρνουν πρωτοβουλίες, να δοκιμάζουν και να καταλήγουν σε λογικά συμπεράσματα. Τέλος, το μάθημα της Ιστορίας φέρνει σε επαφή τον μαθητή με γεγονότα του παρελθόντος βοηθώντας τον να κρίνει και συγκρίνει το παρελθόν με το παρόν, να σκέφτεται στρατηγικά και συνθετικά, να μπαίνει στη θέση των άλλων, να είναι ανοιχτός σε διαφορετικές εκδοχές ώστε να μην γίνει μονοδιάστατος, να μαθαίνει, να αναγνωρίζει στάσεις ανθρώπων που αποτέλεσαν έμπνευση για τη δράση τους, να σκέφτεται το σύνολο, να λειτουργεί ομαδικά και να αποδίδει σε κάθετι το νόημα και αξία που του αρμόζει, σε πρόσωπα αλλά και γεγονότα.

3.7 Ανάπτυξη του υλικού

Το υλικό δημιουργήθηκε σύμφωνα με αρχές της συναισθηματικής νοημοσύνης και βασίζεται στις αρχές του εποικοδομισμού. Διαπερνά τα γνωστικά αντικείμενα της Γλώσσας, των Μαθηματικών, της Ιστορίας. Το εκπαιδευτικό υλικό φάνηκε να λειτουργεί ως συμπληρωματικό πρόγραμμα εκπαίδευσης από απόσταση. Σκοπός του ήταν να δράσει επικουρικά στη συμβατική σχολική εκπαίδευση, για να βοηθήσει τους μαθητές να αναγνωρίσουν και διαχειριστούν συναισθήματα, να επιλύουν συγκρούσεις, να χρησιμοποιούν λέξεις που δεν πληγώνουν, να μάθουν να ακούν. Επιπλέον, οι μαθητές εξοικειώνονται με το εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό και χρησιμοποιούν δεξιότητες ψηφιακού πολίτη και δημιουργούν περιεχόμενο.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το εκπαιδευτικό υλικό διαμορφώθηκε ακολουθώντας το μοντέλο του Goleman που πρεσβεύει την συναισθηματική νοημοσύνη ως μοντέλο επίδοσης. Συγκεκριμένα, το μοντέλο για τη Συναισθηματική Επάρκεια που πρότεινε για την ερμηνεία της συναισθηματικής νοημοσύνης περιλαμβάνει μια μεγάλη ποικιλία ικανοτήτων και δεξιοτήτων και χαρακτηριστικών, όπως «την ικανότητα να αναγνωρίζει κανείς τα συναισθήματα, τόσο τα δικά του όσο και των άλλων, το να διαχειρίζεται καλά τα συναισθήματα, τόσο τα δικά του όσο και των άλλων, το να διαχειρίζεται καλά τα συναισθήματα μέσα του και στις σχέσεις του με τους άλλους». (Goleman, 1988, σ.317), «το να κινητοποιεί τον εαυτό του προς την επίτευξη στόχων και να επιμένει παρά τις ματαιώσεις που δέχεται, το να ελέγχει τις παρορμήσεις του και να είναι ικανός να καθυστερεί την ικανοποίησή του, όταν πρέπει, το να μπορεί να ρυθμίζει τη διάθεση του και το

να μην επιτρέπει στο άγχος και στην ανησυχία να παρεμποδίζουν την ικανότητα του για ορθή σκέψη, το να διαθέτει ενσυναίσθηση και αισιοδοξία» (Goleman, 1995, σ.34).

Οι μαθητές που μετείχαν στην έρευνα, έγιναν μέλη μιας διαδικτυακής πλατφόρμας εκπαίδευσης. Στη πλατφόρμα αυτή είχαν αναρτηθεί τα επτά μαθήματα συναισθηματικής νοημοσύνης. Υπήρχε οδηγός μελέτης του υλικού σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα ενεργειών που καθοδηγούσε τους μαθητές στη μελέτη τους, το οποίο βρισκόταν σε ακολουθία με τις οδηγίες της εκπαιδευτικού. Ακόμη, υπήρχε οδηγός για το ανέβασμα εργασιών των μαθητών που καλούνταν να συνθέσουν σε συμφωνία με το υπό μελέτη μάθημα συναισθηματικής νοημοσύνης σε συνάρτηση με το κατά περίπτωση γνωστικό αντικείμενο. Υπήρχε η δυνατότητα να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, με την ερευνήτρια και το εκπαιδευτικό υλικό, απαλλαγμένοι από χωροχρονικούς περιορισμούς. Δινόταν με αυτόν τον τρόπο η ευκαιρία στους μαθητές αρχικά να συνεργαστούν, να επικοινωνήσουν, να ανταλλάξουν εμπειρίες, εντυπώσεις, να εκφράσουν τις απορίες που μπορεί να έχουν ανακύψει. Με αυτόν τον τρόπο, αναδεικνύεται η πιθανότητα μαθητές που δεν συμμετέχουν στην σχολική τάξη να αναλάβουν πιο ενεργό ρόλο και από την άλλη πλευρά να ανακαλύψουν οι μαθητές μια πλευρά της εκπαίδευσης που δεν είναι μόνο γνωστικά προσανατολισμένη. Μπορούσαν να συζητήσουν για τις εντυπώσεις, προβλήματα που μπορεί να αντιμετώπισαν, πως τους φαινόταν το υλικό ως προς τη δομή, τις δραστηριότητες και ως προς την αισθητική του πλευρά.

Σημαντικό πυλώνα για την δημιουργία του υλικού αποτέλεσε η παρουσία των νέων τεχνολογιών με στόχο την εξοικείωση και χρήση εργαλείων από τους μαθητές, καλλιεργώντας δεξιότητες ψηφιακών πολιτών. Η διαμόρφωση του υλικού όπως και οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται προς στη συγκεκριμένη κατεύθυνση, δομήθηκαν και δημιουργήθηκαν. Επιπροσθέτως στα παιδιά παρουσιάστηκε ένα λογισμικό ψηφιακής αφήγησης που ονομάζεται Animaker. Αποτέλεσε το βασικό εργαλείο για την δημιουργία των δικών τους ψηφιακών ιστοριών σύμφωνα με κάποιο μάθημα της συναισθηματικής νοημοσύνης που θα επέλεγαν.

Τέλος, το υλικό δημιουργήθηκε με την προοπτική να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως μέσο συμπληρωματικής ή εξ ολοκλήρου, εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης σε τάξεις που ανήκουν στο ίδιο ή σε διαφορετικά σχολεία. Άλλωστε το εκπαιδευτικό υλικό έχει διαμορφωθεί με τρόπο που οι δραστηριότητες να συνάδουν με προσδοκώμενα αποτελέσματα που αναφέρονται στην περιγραφή κάθε μαθήματος και αφορούν την ολόπλευρη ανάπτυξη του μαθητή σε γνωστικό, συναισθηματικό, ψυχολογικό επίπεδο. Ακόμη,

δίνεται μεγάλος βαθμός αλληλεπίδρασης, αυτενέργειας, λήψης πρωτοβουλιών, κατά τη διάρκεια της επαφής και εξοικείωσης των μαθητών με το εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό. Επιτυγχάνονται έτσι οι στόχοι της μάθησης, της ανακάλυψης και οικοδόμησης της γνώσης, της δημιουργικότητας και φαντασίας υπενδεδυμένοι με συναισθήματα.

Πριν ξεκινήσει η εφαρμογή του προγράμματος συναισθηματικής αγωγής στην τάξη οι μαθητές στα πλαίσια της Φιλαναγνωσίας είχαν έρθει σε επαφή με ένα βιβλίο που λέγεται «Από την Εγώπολη στην Εσύπολη».

Το εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό αποτελείται από επτά μαθήματα συναισθηματικής νοημοσύνης τα οποία είναι:

- Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα (1)
- Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα (2)
- Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε
- Διαχειρίζομαι το θυμό μου
- Μαθαίνω ν' ακούω
- Φιλία
- Συνεργασία

3.7.1 Αξιοποίηση από τους μαθητές

Το πρόγραμμα είχε διάρκεια 5 μήνες και διενεργήθηκε όπως περιγράφεται παρακάτω, φέρνοντας την συναισθηματική νοημοσύνη στη σχολική τάξη διαπερνώντας τα γνωστικά αντικείμενα όπως και τις αντιλήψεις των παιδιών.

Ως συνέχεια της ιστορίας που τα παιδιά διάβασαν καλούνται να μεταμορφωθούν σε ήρωες της Εσύπολης και να περάσουν περιπέτειες για να γνωρίσουν την αξία και σημασία των συναισθημάτων για την ίδια τη ζωή και να βοηθήσουν και άλλους ανθρώπους να μάθουν, αυτό που οι ίδιοι θα κατακτήσουν στο τέλος τη διαδρομής τους, του ταξιδιού τους.

Οι μαθητές παρακολουθούσαν τα μαθήματα της Γλώσσας, των Μαθηματικών και της Ιστορίας στο σχολείο, ενώ παράλληλα είχαν στη διάθεσή τους online εκπαιδευτικό υλικό με βιωματικές δραστηριότητες, ερωτήσεις προσωπικής και κριτικής ανασκόπησης.

Οι μαθητές ενημερώνονταν για το μάθημα της συναισθηματικής νοημοσύνης που θα διδάσκονταν κάθε μήνα. Στη συνέχεια, υπήρχε η πληροφόρηση από την πλευρά της εκπαιδευτικού σχετικά με το ποιες δραστηριότητες από την κάθε ενότητα θα έπρεπε να έχουν επεξεργαστεί μέσα στην εβδομάδα στο σπίτι τους για να είναι σε θέση στη συνέχεια να προχωρήσουν σε

δραστηριότητες μέσα στη τάξη. Οι δραστηριότητες που λάμβαναν χώρα στην τάξη αφορούσαν παιχνίδια μέσα και έξω από αυτήν, δημιουργία και στη συνέχεια δραματοποίηση ιστοριών με κάρτες που επέλεξαν από το ψηφιακό παιχνίδι που εμπεριέχεται στο υλικό, την δημιουργία σε ομάδες ψηφιακών ιστοριών με το πρόγραμμα Animaker.

- Σεπτέμβριος – Οκτώβριος: Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα (1), (2).

Οι δραστηριότητες του εκπαιδευτικού υλικού πραγματοποιήθηκαν σε συνάρτηση και συνάφεια με τις παρακάτω θεματικές ενότητες από τα αναφερόμενα γνωστικά αντικείμενα.

Γλώσσα: Ταξίδια – Τόποι – Μεταφορικά Μέσα, η 28^η Οκτωβρίου.

Η πρώτη ενότητα αναφέρεται στην περιγραφή και αφήγηση γεγονότων ζωής, πράξεων, επιλογών και συνεπειών τους. Συνδέονται άρρηκτα με συναισθήματα που έχουν αποτυπωθεί με τη μορφή εμπειριών για το κάθε άνθρωπο. Ερωτήσεις που μας απασχόλησαν είναι οι παρακάτω: Πώς είναι να ταξιδεύεις μακριά; Να ταξιδεύεις επειδή πρέπει; Πώς θα είναι ο νέος τόπος; Πώς θα αφήσεις τον παλιό;. Πώς μπορεί να νιώθει κάποιος που αφήνει τους αγαπημένους του, τον τόπο του πίσω; Καλλιεργείται η ενσυναίσθηση όπως και η κοινωνική επίγνωση.

Η δεύτερη ενότητα αναφέρεται στην εθνική γιορτή της 28^{ης} Οκτωβρίου που γεννάει πολύ έντονα συναισθήματα σε κάθε πολίτη του έθνους. Είναι μια πολύ καλή αφορμή για να καλλιεργηθεί τόσο η εθνική συνείδηση των μαθητών, η ενσυναίσθηση τους μπαίνοντας στη εκείνων των ανθρώπων. Όπως και καλλιεργείται η κριτική τους ικανότητα για τα τεκταινόμενα εκείνης της εποχής και πώς επαναλαμβάνεται η ιστορία με διαφορετικό τρόπο στη σύγχρονη εποχή. Αντιλαμβάνονται ότι τα συναισθήματα οδηγούν σε πράξεις, σε επιλογές, στην διαμόρφωση στάσεων, πεποιθήσεων και δημιουργούν κίνητρα και εμπνέουν άλλους ανθρώπους. Καλλιεργείται η ενσυναίσθηση όπως και η δημιουργία κινήτρου.

Μαθηματικά: Οι αριθμοί αναμετριούνται, Δίκαιη μοιρασιά, Η σωστή ενέργεια

Στην πρώτη ενότητα οι μαθητές συγκρίνουν φυσικούς με δεκαδικούς για να κατανοήσουν την αξία και δυναμική τους. Κατ' αναλογία, οι μαθητές καλούνται να σκεφτούν τι συμβαίνει όταν αναμετριούνται θετικά και αρνητικά συναισθήματα και σκέψεις. *Χρήσιμες ερωτήσεις:* Πού μπορεί να οδηγήσει κάθε συναίσθημα, όπως και τελικά τι έχει αξία; Πώς μπορώ να ελέγξω τις

παρορμήσεις μου και να σκέφτομαι το μετά; Καλλιεργείται ο αυτοέλεγχος όπως και η αυτεπίγνωση.

Στη δεύτερη ενότητα οι μαθητές μαθαίνουν να διαιρούν φυσικούς με δεκαδικούς αριθμούς; Σε επίπεδο συναισθημάτων, ποιες διαιρέσεις μπορούν να γίνουν; Μπορώ να μάθω να εκτιμώ τι έχει μεγαλύτερη σημασία και αξία για εμένα; Πώς μπορώ να μοιράζομαι όσα νιώθω; Καλλιεργείται η αυτοαξιολόγηση και η αξιοπιστία.

Στην τρίτη ενότητα οι μαθητές μαθαίνουν να κάνουν προσθέσεις και αφαιρέσεις κλασμάτων απαντώντας σε προβλήματα που τους δίνονται. Προβλήματα υπάρχουν στην καθημερινότητα και στη ζωή. Πώς μπορώ λοιπόν σε επίπεδο συναισθημάτων να συνθέτω και επιλέγω την κατάλληλη πράξη, μέσο για να επιλύσω το πρόβλημα που αντιμετωπίζω, να συμβουλευτώ; Καλλιεργείται με αυτόν τον τρόπο η συναισθηματική και οργανωτική επίγνωση.

Ιστορία: Αναγέννηση, Διαφωτισμός

Οι μαθητές μέσα από τα δύο αυτά μαθήματα έρχονται σε επαφή με αλλαγές που προκλήθηκαν στις τέχνες, στις επιστήμες, στην κοινωνία που αφορούν τον άνθρωπο. Συγκεκριμένα, γνωρίζουν φιλοσοφικές αρχές που πρεσβεύουν την φώτιση των ανθρώπων μέσω της παιδείας και οδήγησε στην διεκδίκηση δικαιωμάτων όπως και σε αλλαγές στα θεμέλια της κοινωνίας. Πώς μπορούν να συντελεστούν αλλαγές, να επιλυθούν συγκρούσεις, δημιουργηθούν ομάδες αν δεν υπάρχουν αρχικά και στη συνέχεια να διαχειρίζονται συναισθήματα; Πώς θα υπάρξει συνεργασία αν δεν υπάρχουν θετικά συναισθήματα που θα φέρουν ανθρώπους κοντά; Πώς θα αλλάξει ο κόσμος αν δεν υπάρχουν άνθρωποι που θα εμπνέουν με τις πράξεις τους; Καλλιεργούνται με αυτόν τον τρόπο, η ηγετική ικανότητα, η συνεργασία, η επιρροή και η ανάπτυξη του άλλου.

- Αρχές – Μέσα Νοεμβρίου : Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε

Οι δραστηριότητες του εκπαιδευτικού υλικού που έλαβαν χώρα μέσα και έξω από τη σχολική τάξη βρίσκονται σε συνάφεια με τις παρακάτω θεματικές ενότητες από τα αναφερόμενα γνωστικά αντικείμενα.

Γλώσσα: Κατοικία, Ζωή σε άλλους τόπους

Στην πρώτη ενότητα οι μαθητές εξοικειώνονται με την περιγραφή κατοικιών τόσο ως χώρων όσο και από την πλευρά συναισθημάτων για κάθε κατοικία που γνωρίζουν μέσα από τα κείμενα. Δίνεται η αφορμή να συζητηθούν σκέψεις και συναισθήματα σχετικά με το τι σημαίνει κατοικία για τον καθένα και πώς αισθάνεται μέσα σε αυτή. Πώς επικοινωνούν μέσα στις οικογένειες τους;

Τι θα ήθελαν να αλλάξει στην επικοινωνία τους; Πώς οι λέξεις φανερώνουν αυτό που σκεφτόμαστε και νιώθουμε; Έχεις σκεφτεί τι επίδραση έχουν τα λεγόμενα σου στους άλλους; Καλλιεργείται με αυτόν τον τρόπο η ευσυνειδησία, η ενσυναίσθηση όπως και η επικοινωνία.

Στην δεύτερη ενότητα οι μαθητές γνωρίζουν και έρχονται σε επαφή με τη ζωή σε άλλους τόπους και συγκρίνουν το δικό τους τρόπο ζωής, τις συνήθειες, τα ήθη και έθιμα τους με εκείνα άλλων λαών, πολιτών άλλων χωρών. Δίνεται η αφορμή να μπουν στη θέση του άλλου, ανθρώπων που λόγω εποχών μεταναστεύουν και να αναλογιστούν τις συνθήκες που συναντούν εκεί. Πώς θα με αντιμετωπίσουν οι άλλοι; Πώς μπορώ να χειριστώ λέξεις και χαρακτηρισμούς που θα μου απευθύνουν; Πώς θα ανήκω αλλού; Πώς θα αφήσω πίσω όσα αγαπώ; Ποιες λέξεις μπορώ να πάρω μαζί μου; Καλλιεργείται η προσαρμοστικότητα, η κοινωνική επίγνωση όπως και η αυτοπεποίθηση.

Μαθηματικά: Μιλώ τη γλώσσα των αριθμών, Μάντεψε το μυστικό κανόνα μου, Μπορώ να λέω το ίδιο με άλλα λόγια

Οι μαθητές στην πρώτη ενότητα γνωρίζουν την προτεραιότητα των αριθμητικών παραστάσεων για να μπορούν να φτάσουν σε ένα αποτέλεσμα και να λύσουν το μυστήριο όπως έχει παρομοιαστεί μέσα στη σχολική τάξη. Μαθαίνουν να αναγνωρίζουν, να κρίνουν, να επιλέγουν και να πράττουν στη συνέχεια σε επίπεδο πράξεων, αλληλουχίας και σύγκρισης αποτελέσματος με το ζητούμενο. Μιλάμε όλοι την ίδια γλώσσα; Μπορούμε να πλησιάσουμε ή να πληγώσουμε ανθρώπους με λέξεις; Ποια δύναμη έχουν οι λέξεις; Πώς μπορούμε να μάθουμε την γλώσσα των συναισθημάτων; Καλλιεργείται η αυτοαξιολόγηση, η πρωτοβουλία, η ομαδικότητα και η επιρροή.

Στην δεύτερη ενότητα οι μαθητές γνωρίζουν και χρησιμοποιούν κριτήρια διαιρετότητας για αριθμούς όπως είναι το 2,3,5,9,10,25. Ακούνε τους κανόνες και στη συνέχεια τον εφαρμόζουν όταν χρειάζεται για να διευκολύνουν τη σκέψη τους και να φτάσουν γρηγορότερα στο αποτέλεσμα. Υπάρχουν αντίστοιχα κανόνες για τις ανθρώπινες σχέσεις; Πώς μπορώ να ανακαλύψω τους μυστικούς κανόνες των ανθρώπων γύρω μου αλλά και τους δικούς μου; Μπορούν οι λέξεις να αποτελέσουν κριτήρια για τη συμπεριφορά και στάση μου απέναντι στους

άλλους; Μπορούν τα συναισθήματα να διαιρεθούν σε λέξεις και να μεταφέρουν αυτό που θέλω; Καλλιεργείται η ανάπτυξη του άλλου, η αξιοπιστία και η κοινωνική επίγνωση.

Στην τρίτη ενότητα, οι μαθητές διδάσκονται να αναγνωρίζουν, να δημιουργούν ισοδύναμα κλάσματα. Καλούνται να σκεφτούν πως θα εκφράσουν με διαφορετικούς αριθμούς, ίδιες ποσότητες. Πώς μπορώ άραγε να πω με διαφορετικό τρόπο όσα σκέφτομαι και νιώθω; Μπορώ με τις ίδιες λέξεις να εκφράσω όσα νιώθω; Οι λέξεις έχουν θετικό ή αρνητικό βάρος; Οι λέξεις ισοδυναμούν με συναισθήματα; Τα συναισθήματα ισοδυναμούν με πράξεις; Καλλιεργείται η επικοινωνία, η διαχείριση συγκρούσεων, η αυτοαξιολόγηση και η ενσυναίσθηση.

Ιστορία: Αμερικανική, Γαλλική Επανάσταση

Οι μαθητές έρχονται σε επαφή με φιλελεύθερες ιδέες όπως είναι η ισότητα, η αδελφοσύνη, η ανεξαρτησία και η ισονομία. Αυτές τις ιδέες τις διεκδίκησαν άνθρωποι τόσο για τον εαυτό τους και για τους άλλους ορμώμενοι από τα συναισθήματα, τις παρορμήσεις τους και έτσι ήρθαν οι αλλαγές. Τι συμβαίνει όταν διεκδικούμε με το σωστό τρόπο; Τι μπορούμε να πετύχουμε όταν χρησιμοποιούμε τις σωστές λέξεις, όχι για να πληγώσουμε αλλά για να απαλύνουμε, να εμπνεύσουμε, να αλλάξουν όσα ίσχυαν προς μια πιο φωτεινή πλευρά; Καλλιεργείται η οργανωτική επίγνωση, η επικοινωνία, η αξιοπιστία και η αυτοπεποίθηση.

- Μέσα Νοεμβρίου – Αρχές Δεκεμβρίου : Διαχειρίζομαι το θυμό μου

Γλώσσα: Συγγενικές σχέσεις

Οι μαθητές εξοικειώνονται με την περιγραφή αγαπημένων προσώπων όπως και των σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Φέρνοντας στο μυαλό τους για να περιγράψουν το εκάστοτε πρόσωπο, μοιράζονται εμπειρίες, μαθήματα που έχουν πάρει από εκείνα όπως και συναισθήματα. Πώς τα συναισθήματα μπορούν να φέρουν κοντά τους ανθρώπους ή να τους διώξουν μακριά; Πότε ο θυμός έχει νόημα; Πώς νιώθω όταν έχω μιλήσει σε κάποιον ορμώμενος από το θυμό μου; Πώς νιώθει ο άλλος; Τι με θυμώνει και πώς μπορώ να το εξηγήσω; Καλλιεργείται ο αυτοέλεγχος, η διαχείριση συγκρούσεων, η συναισθηματική επίγνωση και η αυτοαξιολόγηση.

Μαθηματικά: Μαθαίνω να ισορροπώ, Μαθηματικά σε κίνηση

Στις ενότητες αυτές οι μαθητές έρχονται σε επαφή με εξισώσεις στις οποίες ο άγνωστος είναι προσθετός ή αφαιρετός. Οι μαθητές προσπαθούν να βρουν τον άγνωστο x κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές για να βρεθεί ο άγνωστος x και να μπορεί να λυθεί η εξίσωση. Οι μαθητές μπορεί να βιώσουν αρνητικά συναισθήματα αν δεν φτάσουν εύκολα στην επίλυση της εξίσωσης ή αν θα χρειαστεί να δοκιμάσουν διάφορες αλλαγές στη θέση των αριθμών μέχρι να βρουν τον άγνωστο x . Η ισορροπία είναι ο στόχος τόσο στα Μαθηματικά όπως και στην ίδια τη ζωή, στις σχέσεις που δημιουργούμε. Πώς μπορώ να διασφαλίσω ποιότητα στις σχέσεις μου; Πώς μπορώ να λέω αυτό που θέλω με ήρεμο τρόπο; Μπορώ να ελέγξω τον εαυτό μου; Καλλιεργείται η αυτοπεποίθηση και η αυτοαξιολόγηση.

Ιστορία: Κατάκτηση της ελληνική χερσονήσου, Συνθήκες ζωής των υπόδουλων Ελλήνων

Στις ενότητες αυτές περιγράφονται η κατάκτηση των Ελλήνων από τους Τούρκους όπως και οι συνθήκες ζωής κάτω από τον Οθωμανικό ζυγό. Παρουσιάζονται οι Έλληνες να χάνουν την ελευθερία, την ανεξαρτησία, βασικά δικαιώματα για τη ζωή. Αναγκάζονται να συνθηκολογήσουν σε ότι τους επιβάλλεται ή να μεταναστεύσουν. Πώς να αισθάνονται οι άνθρωποι όταν η ζωή τους αλλάζει; Ποιος θα τους απαντήσει στο γιατί που τους βασανίζει; Πώς μπορούν να αντιδράσουν για να είναι ελεύθεροι; Πώς μπορούν να μην χάσουν την ελπίδα τους και να μην παραιτηθούν; Πώς ο θυμός μπορεί να τους οδηγήσει σε θετικά αποτελέσματα; Καλλιεργείται ο αυτοέλεγχος, η προσαρμοστικότητα και η ευσυνειδησία.

- Αρχές Δεκέμβρη – 20 Δεκέμβρη: Μαθαίνω να ακούω

Γλώσσα: Ατυχήματα

Στην ενότητα αυτή οι μαθητές περιγράφουν ατυχήματα που τους έχουν συμβεί ή παρακολουθήσει λόγω έλλειψης προσοχής ή μη κατάλληλης λήψης μέτρων. Τους ζητείται ακόμη να σκεφτούν ατυχήματα που θα μπορούσαν να είχαν συμβεί λόγω έλλειψης κατανόησης για παράδειγμα σημάτων κατά την κυκλοφορία οχημάτων. Ενδεχόμενα θα μπορούσαν να περιγράψουν και ατυχήματα που θα μπορούσαν να έχουν προκληθεί λόγω υποβάθμισης κινδύνου ή μη χρήσης οδηγιών αν πρόκειται για οικιακή συσκευή. Πώς το να μάθω να ακούω, να παρατηρώ, να κωδικοποιώ μπορεί να με οδηγήσει με ασφάλεια να δημιουργώ σχέσεις; Πόσο σημαντικό είναι να ακούσω, πριν μιλήσω, πριν πάρω κάποια απόφαση, πριν προβώ σε πράξεις; Πώς μπορώ να

συμβουλευσω αν δεν ακούσω πρώτα; Πώς θα καταλάβω τον άλλο και όσα μου λέει αν δεν χρησιμοποιήσω την ενεργητική ακρόαση μου; Ποιο είναι ένα σημαντικό στοιχείο για την δημιουργία αληθινών και στενών σχέσεων; Καλλιεργείται η ανάπτυξη του άλλου, η αξιοπιστία, η κοινωνική επίγνωση όπως και η ομαδικότητα.

Μαθηματικά: Σου δίνουμε το λόγο μας, Παίρνοντας αποφάσεις

Στην πρώτη ενότητα οι μαθητές συγκρίνουν μεγέθη, μελετούν τη σχέση τους, εκφράζουν τη σχέση δύο μεγεθών με λόγια. Τι θα γινόταν αν οι λόγοι αποτελούνται από συναισθήματα και πράξεις, λεγόμενα και αποφάσεις, ανθρώπους και σχέσεις; Πώς μπορώ να σκέφτομαι αναλογικά για όσα σκέφτομαι και νιώθω; Πώς μπορούν τα Μαθηματικά να μπου στην καθημερινότητα και στις σχέσεις μου; Πώς επηρεάζομαι από όσα νιώθω και όσα μου λένε; Καλλιεργείται η οργανωτική επίγνωση, η ηγετική ικανότητα, ο αυτοέλεγχος όπως και η πρωτοβουλία.

Στην δεύτερη ενότητα οι μαθητές διακρίνουν αν τα ποσά είναι μεταξύ τους ανάλογα ή αντιστρόφως ανάλογα. Στη συνέχεια σκέφτονται πως θα επιλύσουν το πρόβλημα ώστε να φτάσουν σε ένα αποτέλεσμα που να έχει νόημα και να ανταποκρίνεται στο ζητούμενο κάθε φορά. Πώς ένα ζήτημα που με απασχολεί μπορεί να επηρεάσει και άλλους τομείς της ζωής μου; Πόση αξία δίνω σε πρόσωπα, πράγματα σημαντικά για εμένα; Πώς φαίνεται η σημασία των ανθρώπων και των σχέσεων που έχω στη ζωή μου; Ποια σχέση αναπτύσσεται ανάμεσα σε εμένα και τους ανθρώπους και τα εμπόδια, προβλήματα που ανακύπτουν; Καλλιεργείται η επικοινωνία, η αυτοαξιολόγηση, η αυτοπεποίθηση όπως και το κίνητρο επίτευξης.

Ιστορία: Τα κυριότερα επαναστατικά κινήματα

Οι μαθητές γνωρίζουν τις κύριες επαναστατικές εξεγέρσεις των υπόδουλων Ελλήνων ενάντια στον οθωμανικό ζυγό. Αντιλαμβάνονται ότι η επανάσταση χρειάζεται αρχικά όλοι να μιλάνε την ίδια γλώσσα, να ακούνε την ίδια λέξη που δεν είναι άλλη παρά η ελευθερία. Τι μπορεί να συμβεί σε μια κοινωνία που οι άνθρωποι ακούν τις ανάγκες του συνόλου; Πώς μπορεί να αλλάξει ο κόσμος αν δεν μάθουμε να ακούμε πρώτα; Πώς είναι δυνατόν να απαιτούμε αυτό που δεν μπορούμε να δώσουμε; Για να ακούσω τον άλλο, μήπως πρώτα να μάθω εμένα; Καλλιεργείται λοιπόν, η συνεργασία, η οργανωτική και κοινωνική επίγνωση, η πρωτοβουλία, η επιρροή και η προσαρμοστικότητα.

- Αρχές Ιανουαρίου – Μέσα Ιανουαρίου: Φιλία

Γλώσσα: Κείμενο Ανθολόγιο « Το χαμογελαστό συννεφάκι ».

Οι μαθητές διαβάζουν για την ιστορία δύο χαμογελαστών συννέφων που βρίσκονται πάνω από τη διχοτομημένη Λευκωσία και δείχνουν με το παράδειγμα τους ότι ένα μόνο χαμόγελο υπάρχει. Αυτό που ανοίγει τον άνθρωπο και τον ωθεί παραπέρα. Τι θα συνέβαινε αν είχαμε αυτή τη σκέψη πριν μιλήσουμε σε κάποιο πρόσωπο; Πώς θα επηρεάζονταν οι πράξεις μας από την σκέψη ότι ένα χαμόγελο μπορεί να βοηθήσει έναν άνθρωπο; Πώς θα ένιωθες αν έβλεπες ένα χαμόγελο στο πρόσωπο του άλλου; Πώς θα ένιωθες αν οι άλλοι το έκαναν για εσένα; Πώς γίνεται δύο πρόσωπα διαφορετικά, μοναδικά να γίνονται φίλοι; Τι σε φέρνει και τι μπορεί να σε κρατήσει κοντά με τους φίλους σου; Καλλιεργείται η συναισθηματική επίγνωση, η επικοινωνία, η ομαδικότητα, η ενσυναίσθηση και η αξιοπιστία.

Μαθηματικά: Έχουμε πολλά κοινά μεταξύ μας, Μαζί δεν κάνουμε και χάρια δεν μπορούμε.

Στην πρώτη ενότητα οι μαθητές βρίσκουν τα πολλαπλάσια δύο ή περισσότερων αριθμών. Στη συνέχεια εντοπίζουν τα κοινά πολλαπλάσια και βρίσκουν το ελάχιστο κοινό πολλαπλάσιο τους. Είναι άραγε εύκολο να βρεις τα κοινά στοιχεία με τους φίλους σου όπως το να βρεις τα κοινά πολλαπλάσια μεταξύ αριθμών που σου δίνονται; Τι μπορεί να ενώσει ή να χωρίσει τους ανθρώπους; Μπορώ να είμαι φίλος με πρόσωπα που δεν έχουμε κοινά κα πώς; Μπορώ να αποκτήσω κοινά στοιχεία με φίλους μου που πριν δεν είχα; Πώς μπορεί μια φιλία να παραμείνει δυνατή; Πώς μπορούν οι λέξεις και οι πράξεις να με βοηθήσουν να κερδίσω ένα φίλο; Καλλιεργείται η ευελιξία, η επικοινωνία, η διαχείριση συγκρούσεων και ο αυτοέλεγχος.

Στη δεύτερη ενότητα, οι μαθητές μελετούν την έννοια των αντιστρόφων ποσών, συγκρίνουν ποσά μεταξύ τους και τα ταξινομούν σε αντίστροφα ή αντιστρόφως ανάλογα ποσά. Ανάμεσα σε φίλους ποιες μεταβλητές μπορεί να είναι ανάλογες ή αντιστρόφως ανάλογες; Πώς μια συμπεριφορά μπορεί να οδηγήσει σε αποτελέσματα μη επιθυμητά; Ποια συνάφεια υπάρχει ανάμεσα στη φιλία και στον εγωισμό; Οι φίλοι μου τι πιστεύουν για τη σχέση μας και το πως η συμπεριφορά μου επηρεάζει τη φιλία μας; Τι σκέφτομαι εγώ; Καλλιεργείται η ενσυναίσθηση, η ευσυνειδησία, η αυτοαξιολόγηση, και η κοινωνική επίγνωση.

Ιστορία: Έλληνες των παροικιών και των Παραδουνάβιων ηγεμονιών

Οι μαθητές αφού έχουν ήδη πληροφορηθεί για την κατάκτηση της ελληνικής χερσονήσου και τις σκληρές συνθήκες ζωής, γνωρίζουν την μετανάστευση των Ελλήνων σε μέρη της Ευρώπης. Ιδρύουν τις λεγόμενες παρειακές. Μεριμνούν για την παρουσία στοιχείων που τους θυμίζουν την πατρίδα τους, την ταυτότητα τους, τους δεσμούς τους (ίδρυση σχολείων, ανέγερση ναών, έκδοση βιβλίων). Σημαντικό είναι ότι δεν εγκατέλειψαν την Ελλάδα και τους συμπατριώτες τους καθώς ενίσχυναν οικονομικά ελληνικά σχολεία και βοήθησαν στην πνευματική αναγέννηση του έθνους;

Πώς μπορεί ένας φίλος σου να σταθεί δίπλα σου; Η απόσταση μπορεί να επηρεάσει αρνητικά μια φιλία; Έχεις νιώσει ποτέ την εγκατάλειψη από φίλους σου; Τι θα έκανες για έναν φίλο σου; Έχουν δοκιμαστεί σε διάφορες συνθήκες οι σχέσεις με τους φίλους σου; Καλλιεργείται η ενσυναίσθηση, η αυτοαξιολόγηση, το κίνητρο επίτευξης, και η ανάπτυξη του άλλου.

- Μέσα Ιανουαρίου – Τέλη Ιανουαρίου: Συνεργασία

Γλώσσα: Κείμενο Ανθολόγιο «Ένα σακί μαλλιά».

Οι μαθητές διαβάζουν για τις περιπέτειες των παιδιών ενός νησιού που αποφασίζουν να κάνουν κάτι σε συνεργασία με τον δάσκαλο τους για έναν συμμαθητή τους. Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι του νησιού είναι χωρισμένοι σε δύο αντίπαλες παρατάξεις που δεν κατόρθωσαν να φτιάξουν το λιμάνι. Αντιθέτως τα παιδιά, που έχουν μέσα τους την ομόνοια και την αδελφοσύνη αποφασίζουν να κουρευτούν γουλί, για να συμπαρασταθούν στον Φάνη τον συμμαθητή τους, που είχε χάσει πρόσκαιρα τα μαλλιά του από μια αρρώστια. Οι μαθητές βλέπουν πως το να συνεργάζεσαι για έναν σκοπό μεγαλύτερο από το ατομικό συμφέρον μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση για μικρούς και μεγάλους. Όλα ξεκινούν από την σκέψη για τον άλλο, για ένα όραμα. Πώς θα αισθανόσουν στη θέση του παιδιού που είχε χάσει τα μαλλιά του; Τι θα έλεγες στην ομάδα των παιδιών που συνεργάστηκαν με τον δάσκαλο τους για έναν άλλο μαθητή της τάξης; Πώς αντιλαμβάνεσαι την συνεργασία σαν εικόνα; Θα μπορούσες να συνεργαστείς με ανθρώπους που δεν συμπαθείς ή δεν ταιριάζεις; Τι σημαίνει συνεργασία για εσένα;

Μαθηματικά: Όταν ανεβαίνω, ανεβαίνεις, Είναι απλό όταν ξέρω τις τρεις τιμές

Στην πρώτη ενότητα μελετούν την έννοια των ανάλογων ποσών και συγκρίνουν ποσά μεταξύ τους αναγνωρίζοντας πώς επιδρά η αλλαγή στο ένα ποσό στο άλλο ποσό. Πώς η συμπεριφορά μου επηρεάζει θετικά τις σχέσεις μας; Τι γίνεται όταν ο άλλος μας δίνει το χέρι του; Πώς μπορώ να

ανέβω πιο ψηλά; Μόνος μου είμαι πιο δυνατός; Καλλιεργείται η ομαδικότητα, η διαχείριση συγκρούσεων, η επικοινωνία και η οργανωτική επίγνωση.

Στη δεύτερη ενότητα, οι μαθητές μαθαίνουν να χρησιμοποιούν την απλή μέθοδο των τριών. Για την ακρίβεια εξοικειώνονται με την αναγωγή της μονάδας ενός ποσού και του αντίτιμου του ψάχνοντας το άγνωστο x που αντιστοιχεί ανάλογα σε μια ποσότητα. Πώς μπορεί η ομάδα να αναδείξει ένα άτομο; Πώς μπορούν να αξιοποιηθούν δυνατότητες των ατόμων μέσα στην ομάδα;

Πώς ο ένας μπορεί να αλληλεπιδράσει μέσα στην ομάδα; Μπορώ να συνεργαστώ με άτομα που δεν συμπαθώ ή δεν ταιριάζω; Μπορεί να δημιουργηθεί μια φιλία μέσα από μια συνεργασία; Καλλιεργείται η ηγετική ικανότητα, ο αυτοέλεγχος, η πρωτοβουλία και η κοινωνική και οργανωτική επίγνωση.

Ιστορία: Η Φιλική Εταιρεία

Οι μαθητές γνωρίζουν για την δημιουργία και ύπαρξη της Φιλικής Εταιρείας που βοήθησε σημαντικά στην προετοιμασία του έθνους για την ελευθερία και ανεξαρτησία του. Δεν θα μπορούσε να είναι επιτυχημένη ωστόσο αν τα μέλη της συνεργάζονταν και αλληλοϋποστηρίζονταν εμπνέοντας και άλλους να συμμετέχουν στον αγώνα για την απελευθέρωση. Πώς ο διάλογος μπορεί να γεννήσει την συνεργασία; Που μπορεί να οδηγήσει μια συνεργασία; Πώς μπορούν τα άτομα της ομάδας να αλληλοσυμπληρωθούν σε τέτοιο βαθμό ώστε να λειτουργούν σαν μια ενότητα; Ποια είναι η συνάφεια ανάμεσα στην συνεργασία και στην εμπιστοσύνη; Καλλιεργείται η ομαδικότητα, η ευσυνειδησία, ο διάλογος, η ενσυναίσθηση όπως και η αξιοπιστία.

3.8 Αξιολόγηση αποτελεσμάτων

Ως μέσο αξιολόγησης χρησιμοποιήθηκαν οι εκθέσεις μαθητών που συνέταξαν πριν και μετά την συμμετοχή τους στο πρόγραμμα συναισθηματικής νοημοσύνης αποτυπώνοντας τις εντυπώσεις τους και αν υπήρξαν αλλαγές στις αρχικές απόψεις που είχαν εκφράσει. Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος ανάλυσης περιεχομένου. Ακόμη, στο τέλος κάθε μαθήματος υπήρχε συζήτηση με τα παιδιά για το πώς ένιωσαν κατά τη διάρκεια των μαθημάτων που συνοδεύονταν από εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό συναισθηματικής νοημοσύνης όπως και δραστηριότητες συναισθηματικής αγωγής μέσα στην τάξη. Τέλος, αξιολογήθηκαν σύμφωνα με μια κλίμακα παρατήρησης οι ψηφιακές ιστορίες των παιδιών και εξετάστηκε αν και κατά πόσο επέδρασαν στη δημιουργία τους τα

μαθήματα συναισθηματικής νοημοσύνης που είχαν παρακολουθήσει τα παιδιά. Έγινε προσπάθεια μέσω της αξιολόγησης να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαν τεθεί στην αρχή ανιχνεύοντας περιορισμούς και δυσκολίες που ανέκυψαν όπως και μελλοντικές προοπτικές έρευνας.

Σε όλη τη διάρκεια της έρευνας, οι μαθητές ενθαρρύνονταν να συμμετέχουν στη πλατφόρμα εκπαίδευσης και να συνεργάζονται μεταξύ τους και με την ερευνήτρια.

3.8.1 Ανάλυση περιεχομένου

Η διαδικασία της ταξινόμησης ή κωδικοποίησης των δεδομένων της έρευνας μας έγινε με την ανάλυση περιεχομένου, η οποία αποβλέπει στην υποκατάσταση της υποκειμενικής εκτίμησης με την αντικειμενική ανάλυση και ποιοτικοποίηση (Κόλλιας, 2006).

Η ανάλυση περιεχομένου (contentanalysis) είναι μια εύκολη, γρήγορη, απλοποιημένη μεθοδολογία έρευνας (Βάμβουκας, 2000).

Η ανάλυση περιεχομένου δημιουργήθηκε κυρίως από τον πολιτικό επιστήμονα HaroldD. Lasswell κατά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, όταν, μαζί με τους συνεργάτες του, μελετούσε τη γερμανική προπαγάνδα. Η τεχνική τους στην ουσία συνίσταται στο να αποδεικνύουν ότι ένα κείμενο είναι πολιτικό ανάλογα με τις διάφορες διαβεβαιώσεις που το συγκροτούν και να απαριθμούν τα θέματα τα οποία μπορούσαν κανονικά να καταγράψουν (Τζάνη, 2005).

Η ανάλυση περιεχομένου αναφέρεται κυρίως στα γραπτής λεκτικής επικοινωνίας τεκμήρια (ibid). Έτσι, αντικείμενο ανάλυσης περιεχομένου, όπως αναφέρεται στο Βάμβουκα (2000, σ.264): «μπορεί να αποτελέσει κάθε είδος γραπτού τεκμηρίου (βιβλίο, εφημερίδα, περιοδικό, εγκύκλιος, λόγος κοινοβουλευτικός, πανηγυρικός, κήρυγμα, εκθέσεις, εικονογραφημένα παιδικά αναγνώσματα, μαθητικά έντυπα κτλ.)».

Ο BernardBerelson το 1948 όρισε την ανάλυση περιεχομένου ως «... μια τεχνική έρευνας που έχει αντικείμενο την αντικειμενική, συστηματική και ποσοτική περιγραφή του φανερού περιεχομένου της επικοινωνίας, γραπτού ή προφορικού λόγου, με στόχο την τελική επιδίωξη την ερμηνεία» (Berelson, 1948 στον Landsheere, 1979, σ. 7).

Ο OleHolsti με τη σειρά του πρότεινε ότι ανάλυση περιεχομένου μπορεί να είναι «κάθε τεχνική με την οποία καταλήγουμε σε συμπεράσματα μέσα από την αντικειμενική και συστηματική αναγνώριση προσδιορισμένων χαρακτηριστικών των μηνυμάτων» (Holsti, 1969, σ. 14).

Επίσης ο LaurenceBardin, σχετικά με την ανάλυση περιεχομένου αναφέρει ότι είναι ένα σύνολο από τεχνικές ανάλυσης της επικοινωνίας μέσα από συστηματικές και αντικειμενικές

διαδικασίες περιγραφής του περιεχομένου των μηνυμάτων για να εξάγουμε τις ενδείξεις εκείνες (ποσοτικές ή μη) που θα μας επιτρέψουν να καταλήξουμε σε συμπεράσματα για γνώσεις σχετικές με τις συνθήκες παραγωγής/υποδοχής αυτών των μηνυμάτων (Bardin, 1986).

Ακόμα σύμφωνα με τον Klaus Krippendorff η ανάλυση περιεχομένου είναι «... μια τεχνική έρευνας για την εξαγωγή επαναλήψιμων και έγκυρων συμπερασμάτων από τα δεδομένα στο πλαίσιο τους» (Krippendorff, 1980. σ.21).

Συμπερασματικά, όπως επισημαίνεται στο Βάμβουκα (2000, σ.264): «κατά την ανάλυση του περιεχομένου επιδιώκεται μια στατιστική απογραφή και απαρίθμηση των θεμάτων, των εικόνων και παραστάσεων μιας επικοινωνίας, γραπτής ή προφορικής ή εικονικής, της οποίας τα τεκμήρια μπορεί να είναι δημόσια ή και ιδιωτικά (επιστολές, ημερολόγια κτλ)» .

Η ανάλυση περιεχομένου (contentanalysis) έχει προταθεί και καθιερωθεί ως μία εκ των καλύτερων τεχνικών έρευνας στους κόλπους των κοινωνικών επιστημών και των επιστημών του ανθρώπου, εφόσον αυτή έχει ως αντικείμενο (Berelson, 1948 στον Landsheere, 1979, σ. 7): «την αντικειμενική συστηματική και ποσοτική περιγραφή του φανερού περιεχομένου της επικοινωνίας γραπτού ή προφορικού λόγου, με τελική επιδίωξη την ερμηνεία».

Η επιτυχία ανάλυσης εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά, από την επιτυχία του εκ των προτέρων προσδιορισμού των διαφόρων κατηγοριών (Τζάνη, 2005). Είναι σημαντικό να δημιουργηθεί ένα σύστημα κατηγοριών που θα χρησιμεύει ως πλαίσιο για την διαλογή του υλικού προς ανάλυση. Η διάκριση σε κατηγορίες είναι σημαντική και απαραίτητη στην ανάλυση περιεχομένου. Οι ταξινομικές κατηγορίες κάνοντας διακριτή την ανάλυση προσδίδουν εγκυρότητα στην έρευνα (Τζάνη, 2005).

Η διατύπωση-επιλογή των κατηγοριών στην ανάλυση περιεχομένου είναι πολύ ‘λεπτή’ και σημαντική διαδικασία, γιατί από αυτήν εξαρτάται σε ως ένα βαθμό και η εγκυρότητα και η πιστότητα της έρευνας (Τζάνη, 2005).

Στην πράξη πολλές φορές έχουν διεξαχθεί αναλύσεις περιεχομένου χωρίς να ελεγχθεί η αξιοπιστία των κατηγοριών. Έτσι όμως τους αφαιρείται κάθε ακριβής σημασία. Η αντίθεση φυσικά γίνεται λιγότερο ισχυρή αν η κατάταξη των κατηγοριών έχει γίνει από έναν μόνο ερευνητή. Παραμένει όμως κατά ένα μεγάλο ποσοστό υποκειμενική.

Η εγκυρότητα των κατηγοριών: Πιστό θεωρείται ένα όργανο που δίνει το ίδιο αποτέλεσμα όποτε και από οποιονδήποτε και αν χρησιμοποιηθεί, θεωρείται έγκυρο όταν μετρά σωστά το αντικείμενο που τίθεται για μέτρηση. Η πιστότητα όμως δεν συνεπάγεται την εγκυρότητα.

Επίσης ο Κόλλιας (2006, σ.23-24) σχολιάζει σχετικά με την εγκυρότητα της ανάλυσης περιεχομένου: « Σε ένα βασικό επίπεδο η **εγκυρότητα** μιας ανάλυσης περιεχομένου έγκειται στο βαθμό στον οποίο οι κατηγορίες που αναπτύχθηκαν αντιπροσωπεύουν αυτό που ο ερευνητής επιδιώκει να μελετήσει.

Σε αυτό το επίπεδο, ο ερευνητής για να εξασφαλίσει ένα ορισμένο βαθμό εγκυρότητας θα πρέπει να επεξεργαστεί με σαφήνεια και επάρκεια το θεωρητικό πλαίσιο βάσει του οποίου προσεγγίζει το προς μελέτη φαινόμενο, να σχολιάσει αποτελέσματα προηγούμενων σχετικών αναλύσεων και να επιχειρήσει ένα λειτουργικό ορισμό των όψεων του φαινομένου αυτού.

Οι παραπάνω ενέργειες από μόνες τους δεν μπορούν ποτέ να εξασφαλίσουν πλήρως την εγκυρότητα μιας ανάλυσης περιεχομένου αλλά όπως είπαμε προηγουμένως εξασφαλίζουν ένα ορισμένο βαθμό εγκυρότητας. Πάντα υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις που μπορεί να αμφισβητούν την εννοιολογική μας κατασκευή και τις κατηγορίες που επιλέξαμε και επομένως να αμφισβητούν την εγκυρότητα της ερευνάς μας (για παράδειγμα κάποιος που προσεγγίζει την ανάλυση κειμένων μέσα από την ερμηνευτική μέθοδο δεν θα συμφωνούσε γενικά με μια ποσοτική προσέγγιση και θα αμφισβητούσε την οποιαδήποτε εγκυρότητα της ανάλυσης μας). Όπως ήδη αναφέραμε δεν είναι απαραίτητο κανείς να ξεκινήσει από μια θεωρία για να «κατασκευάσει» τις κατηγορίες στη βάση των οποίων θα προχωρήσει στην κωδικοποίηση κάθε μονάδας ανάλυσης κειμένου.

Η **αξιοπιστία** μιας κωδικοποίησης αφορά το βαθμό στον οποίο δύο ή περισσότερες ανεξάρτητες κωδικοποιήσεις των ίδιων μονάδων ανάλυσης κειμένων έχουν το ίδιο αποτέλεσμα, δηλ. κωδικοποιούν τις ίδιες μονάδες ανάλυσης στις ίδιες κατηγορίες και υπο-κατηγορίες. Δεδομένου ότι ο σκοπός της ανάλυσης περιεχομένου είναι να αναγνωρίσει και να καταγράψει σχετικά αντικειμενικά ή διυποκειμενικώς δεκτά χαρακτηριστικά των κειμένων που αποτελούν το αντικείμενο της ανάλυσης, η αξιοπιστία της κωδικοποίησης κατά την οποία αναγάγουμε ένα μέρος ενός «κειμένου» (ανάλογα με την μονάδα ανάλυσης μας -π.χ. τη λέξη, την πρόταση, την παράγραφο, το θέμα κτλ) σε μια κατηγορία, είναι εξαιρετικά σημαντική. Αν το σύστημα μας δεν είναι αξιόπιστο τότε κάθε φορά που θα το χρησιμοποιούμε για να αναλύσουμε κείμενα (ακόμα και τα ίδια κείμενα) θα καταλήγουμε σε διαφορετικά αποτελέσματα.

Η αξιοπιστία των ερευνητικών εργαλείων είναι εξαιρετικά σημαντική καθώς χωρίς αυτήν τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα μιας μελέτης μπορεί να κριθούν αναξιόπιστα και άρα μη επιστημονικά».

Επιπροσθέτως, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι για να είναι έγκυρο και αποτελεσματικό, το σύστημα της κατηγοριοποίησης, είναι πολύ σημαντικό να θεμελιώνεται από τους κανόνες που προτείνονται στο Βάμβουκα (2000) και είναι οι εξής :

- α) Της αντικειμενικότητας (objectivite)
- β) Της εξαντλητικότητας (exhaustivite)
- γ) Της καταλληλότητας (pertinence)
- δ) Του αμοιβαίου αποκλεισμού (exclusivite).

α) Αντικειμενικότητα. Είναι δύσκολο να υποστηριχθεί ότι τα αποτελέσματα της έρευνας είναι αντικειμενικά, διότι η ίδια η ερευνήτρια ήταν και ταυτόχρονα και εκπαιδευτικός που είχε δημιουργήσει και συμμετείχε στο πρόγραμμα συναισθηματικής νοημοσύνης με τίτλο «Χτίζοντας και ανακαλύπτοντας ένα κόσμο συναισθημάτων». Είναι ιδιαίτερα σημαντική αυτή η παραδοχή καθώς υπάρχει η πιθανότητα να έχει επηρεαστεί η συλλογή και ανάλυση των δεδομένων λόγω της ταύτισης των δύο ρόλων. Για να διατηρηθεί η ισορροπία, Βέβαια, πρέπει επίσης να τονιστεί ό,τι εμείς στην ερευνά μας, προσπαθήσαμε να είμαστε όσο πιο αντικειμενικοί γινόταν, αναφέροντας όλες τις απόψεις των μαθητών.

β) Εξαντλητικότητα Όλο το υλικό προς ανάλυση, είναι απαραίτητο να μπορεί να υπαχθεί στις κατηγορίες που έχουν καθοριστεί. Η ανάλυση πρέπει να εξαντλεί το περιεχόμενο. Είναι χρήσιμο να υπάρχει και η κατηγορία «διάφορα» ώστε να ικανοποιείται η αρχή αυτή που επιδιώκει η έρευνα.

γ) Καταλληλότητα διακρίνει τις κατηγορίες ανάλυσης που έχουν καθοριστεί και βρίσκονται σε συμφωνία με τον στόχο και το υλικό προς διερεύνηση και ανάλυση. Οι κατηγορίες που μπορούν να διατυπωθούν είναι πολλές και ποικίλες. Ο αριθμός και η ποικιλία τους εξαρτώνται από το σκοπό και ιδιαίτερα τις υποθέσεις της έρευνας.

δ) Αμοιβαίος αποκλεισμός. Μια ενότητα ανάλυσης δε θα πρέπει να κωδικοποιείται συγχρόνως σε δύο κατηγορίες. Κάθε ενότητα ανάλυσης θα πρέπει να ταξινομείται ή στη μία ή στην άλλη και όχι και στη μία και στην άλλη κατηγορία..

Προσωπική μας άποψη είναι ότι οι παραπάνω κανόνες που προτείνει ο Βάμβουκας πρέπει να ακολουθούνται, Για να επιτευχθούν έγκυρα και αξιόπιστα αποτελέσματα στην έρευνά μας, εκτός από τις παραμέτρους που έχουμε ήδη αναφέρει καλό θα είναι να ληφθούν υπόψη και τέσσερα

κριτήρια ποιότητας που ακολουθούν και έχουν υποστηριχθεί από τον Μακράκη (πανεπιστημιακή παράδοση, 14/10/2008):

- **Πιστότητα:** Η πιστότητα σε μια ποιοτική έρευνα καθορίζεται-γίνεται από την έκταση του ερευνητή στο υποκείμενο της έρευνας. Μια μέθοδος επαλήθευσης είναι να συγκριθούν τα αποτελέσματα των ερευνών που θα πραγματοποιηθούν από δύο ερευνητές. Μια άλλη μέθοδος είναι να δοθούν τα τεκμήρια που πρέπει να αναλυθούν σε δυο ερευνητές σε διαφορετικά όμως χρονικά διαστήματα και μετά να υπολογιστεί η συσχέτιση των αποτελεσμάτων.
Από τις δύο αυτές μεθόδους η πρώτη είναι η πιο κατάλληλη γιατί στη δεύτερη μέθοδο είναι πιθανόν ο χρόνος που θα έχει μεσολαβήσει, να φέρει μαζί του αναμνήσεις που να επηρεάσουν τον ερευνητή. Άρα, αν η πιστότητα σε σχέση με τους δυο ερευνητές είναι ικανοποιητική τότε είναι εξίσου ικανοποιητική και ως προς το χρόνο.
- **Μεταφερσιμότητα:** ο ερευνητής να έχει μια συνολική και σε βάθος εικόνα του πεδίου που ερευνά, ώστε να μπορεί να προβεί σε λεπτομερή περιγραφή για τον τόπο, το χρόνο, το πλαίσιο και τη κουλτούρα του πεδίου που έχει διερευνήσει.
- **Εξαρτησιμότητα:** Η τεκμηρίωση της πορείας δουλειάς και ανάλυσης των δεδομένων, όπως υπαγορεύονται από τη επιλογή των μεθοδολογικών εργαλείων με λογικά επιχειρήματα που θα είναι καταγεγραμμένα.
- **Επιβεβαιωσιμότητα:** Να έχει κατασκευάσει ένα ομαδοποιημένο σύστημα ελέγχου του υλικού από τον δημιουργό. Να υπάρχει ταξινόμηση για να ανασύρεις τα δεδομένα, πως τα ερμηνεύεις και πως τα τεκμηριώνεις, να έχεις ένα σύστημα που να μπορείς να ελέγξεις ανά πάσα στιγμή το υλικό σου.

Για την ανάλυση του περιεχομένου των κειμένων χρησιμοποιήθηκε ειδικό λογισμικό (Atlas-ti 6.1). Στο ειδικό λογισμικό το Atlas-ti 6.1. οι αρχικές εκθέσεις των μαθητών αποτέλεσαν ένα ξεχωριστό αρχείο ανάλυσης για το Atlas-ti 6.1. και οι τελικές τους εκθέσεις αντίστοιχα άλλο ένα αρχείο. Όλες οι εκθέσεις μορφοποιήθηκαν και αποθηκεύτηκαν σε μορφοποίηση εμπλουτισμένου κειμένου rtf (reachtexformat) και με αυτή τη μορφή καταχωρήθηκαν στο λογισμικό.

Στη συνέχεια ακολούθησε η κωδικοποίηση των απόψεων, αποδίδοντας έναν άξονα και ένα βασικό αντικείμενο αυτού του άξονα, αντίστοιχα με μορφή ηλεκτρονικών πλαγιότιτλων σε κάθε πρόταση της κάθε έκθεσης. Ο κάθε άξονας στην ουσία αποτελεί έναν κωδικό και το κάθε βασικό αντικείμενο των αξόνων αποτελεί από ένα κωδικό. Οι άξονες σύμφωνα με τους οποίους έγινε η κωδικοποίηση των παραπάνω αφορούν από τη μια πλευρά δεξιότητες της συναισθηματικής

νοημοσύνης (Αυτοεπίγνωση, Αυτορρύθμιση, Δημιουργία Κινήτρων, Ενσυναίσθηση) όπως ορίζονται από τον Goleman (2011) και από την άλλη πλευρά γνωριμία και εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες

Στη συνέχεια ακολούθησε η κωδικοποίηση των απόψεων, αποδίδοντας έναν άξονα και ένα βασικό αντικείμενο αυτού του άξονα, αντίστοιχα με μορφή ηλεκτρονικών πλαγιότιτλων σε κάθε πρόταση της κάθε έκθεσης. Ο κάθε άξονας στην ουσία αποτελεί έναν κωδικό και το κάθε βασικό αντικείμενο των αξόνων αποτελεί από ένα κωδικό. Στην έρευνα μας χρησιμοποιήσαμε κατηγοριοποίηση απόψεων των μαθητών με βάση τους άξονες και τα βασικά αντικείμενα της αξιολόγησης του προγράμματος Οδυσσέας, που προέκυψαν στην έρευνα αξιολόγησης του προγράμματος που πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίων προς τους μαθητές κατά τη διάρκεια του προγράμματος (Αναστασιάδης, Φιλιπούσης, Σιάκας, Τομαζινάκης, Γκίτζα, Μαστοράκη & Καρβούνης, 2008b).

Το λογισμικό δίνει τη δυνατότητα ταξινόμησης των αξόνων και των βασικών αντικειμένων τους, αλλά και καταμέτρησης της συχνότητας εμφάνισης του κάθε άξονα και κάθε βασικού του αντικειμένου στο σύνολο των απόψεων που διερευνούνται (Gregorio, 2009). Το εξαγόμενο αποτέλεσμα δίνει τη δυνατότητα στο χρήστη να «πατάει» με το ποντίκι του υπολογιστή πάνω στο κάθε κωδικό και να παίρνει ως αποτέλεσμα το σύνολο των απόψεων που έχουν γίνει για τον συγκεκριμένο κωδικό. Με τον τρόπο αυτό έγινε η κωδικοποίηση, η ταξινόμηση, η καταμέτρηση και η καταγραφή των αποτελεσμάτων της ανάλυσης περιεχομένου των σχολίων του κάθε άξονα και του κάθε βασικού αντικειμένου του άξονα.

Για να εξασφαλιστεί η εγκυρότητα και αποτελεσματικότητα του συστήματος κατηγοριοποίησης των αξόνων και των βασικών αντικειμένων τους, λήφθηκαν υπόψη οι αρχές :

- α) της εξαντλητικότητας: όλες οι ενότητες ανάλυσης μπορούν να υπαχθούν στις συγκεκριμένες κατηγορίες που καθορίστηκαν
- β) της καταλληλότητας: όλες οι κατηγορίες ταιριάζουν στο σκοπό της έρευνας και στο περιεχόμενο που αναλύεται
- γ) του αμοιβαίου αποκλεισμού: μια ενότητα ανάλυσης δεν μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ταυτόχρονα σε δύο κατηγορίες (Βάμβουκας, 1998).

Βέβαια, αφού μονάδα ανάλυσης μας είναι η πρόταση, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η πρόταση μπορεί να περιέχει κάποιες φορές και δεύτερο νόημα και να δημιουργείται σύγχυση στην κατηγοριοποίηση. Με αυτόν τον τρόπο κάποιες φράσεις-απόψεις πιθανόν να δίνουν την εντύπωση

ότι μερικές απόψεις μπορεί να ταιριάζουν σε πάνω από μία κατηγορίες αλλά, εμείς μέσα από την ανάλυση μας και τις επεξηγήσεις μας, προσπαθήσαμε να περιορίσουμε αυτό το πρόβλημα

Παρακάτω παρατίθενται οι άξονες και τα βασικά αντικείμενα σύμφωνα με τα οποία έγινε η κατανομή, κωδικοποίηση και ανάλυση των λεγομένων των παιδιών στις εκθέσεις τους.

Τα βασικά αντικείμενα ανά άξονα
1^ο άξονας: Αυτεπίγνωση
Αναγνώριση του συναισθήματος
Αναγνώριση δυνατών και αδύνατων σημείων
Λήψη αποφάσεων
2^ο άξονας: Αυτορρύθμιση
Έλεγχος Παρορμήσεων
Προσαρμοστικότητα
Καλλιέργεια εμπιστοσύνης
3^ο άξονας : Δημιουργία κινήτρων
Θέσπιση στόχων
Λήψη πρωτοβουλιών
Αισιοδοξία για τη ζωή
4^ο άξονας: Ενσυναίσθηση
Αυθεντικό ενδιαφέρον για τον άλλο
Πίστη στους ανθρώπους
Κατανόηση του άλλου
Βοήθεια του άλλου

5ος άξονας: Νέες Τεχνολογίες
Γνωριμία με τις νέες τεχνολογίες
Άποψη για το εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό
Χρήση του εργαλείου δημιουργικής αφήγησης

Παρακάτω ακολουθεί μια κλειδα παρατήρησης για την αξιολόγηση των ψηφιακών ιστοριών που δημιούργησαν οι μαθητές.

<https://www.youtube.com/watch?v=RWT0luo7utA>

	εξαιρετική	Θέμα: Θυμός καλή	ικανοποιητική	χρειάζεται βελτίωση
Η Οπτική γωνία		✓		
Η Δραματική ερώτηση	✓			
Το Συναισθηματικό περιεχόμενο			✓	
Η Μουσική επένδυση				✓
Η φωνή του δημιουργού		✓		
Οι Εικόνες			✓	
Ο Ρυθμός εξέλιξης		✓		

3.9. Το εκπαιδευτικό υλικό

Το μαθησιακό κλίμα να χαρακτηρίζεται από φιλικότητα, ελευθερία έκφρασης, αλληλοσεβασμό και αλληλεπίδραση διδασκόντων – διδασκομένων. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα να οικοδομείται στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων και η μάθηση να συνδέεται με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι διδασκόμενοι στο κοινωνικό πλαίσιο. Οι εκπαιδευόμενοι να συμμετέχουν ενεργητικά σε όλες της φάσεις της οργάνωσης του προγράμματος από το σχεδιασμό μέχρι την τελική αξιολόγηση. Ο διδάσκων δεν είναι απλά μεταφορέας γνώσεων και καθοδηγητής αλλά πηγή μάθησης που θα αξιοποιείται από τους εκπαιδευόμενους, ο συντονιστής των ενεργειών. Οι εκπαιδευτικές μέθοδοι που θα ακολουθηθούν σε κάθε πρόγραμμα να προάγουν την ανταλλαγή Όπως αναφέρει και ο *Rowntree*: Το εκπαιδευτικό υλικό οφείλει να κρύβει μέσα του έναν δάσκαλο, το οποίο θα συντροφεύει τον εκπαιδευόμενο από όλες τις πλευρές της μάθησης κατά την

αλληλεπίδραση του με αυτό. Το μαθησιακό περιβάλλον μεταμορφώνεται σε ψηφιακό. Απαραίτητη προϋπόθεση για τον σχεδιασμό και δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού είναι ότι θα πρέπει να διέπεται κάθετα και οριζόντια από τους άξονες που αναφέρονται παρακάτω:

- Ανοιχτή μάθηση
- Αλληλεπίδραση / Επικοινωνία
- Καινοτομία
- Ευελιξία
- Ενθάρρυνση
- Συνεργασία
- Αλληλοδιδασκτική
- Δημοκρατία
- Διαθεματικότητα

Δημιουργούμε μαθησιακά επεισόδια. Έτσι, τίθεται ο στόχος το εκπαιδευτικό πρόγραμμα να οικοδομείται στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων και η μάθηση να συνδέεται με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι διδασκόμενοι στο κοινωνικό πλαίσιο. (Κόκκος, 2005).

Ο σχεδιαστής του εκπαιδευτικού καθ' όλη τη διάρκεια της επαφής των εκπαιδευόμενων με το υλικό απαντάει σε ερωτήματα όπως αποτυπώνονται παρακάτω εφόσον στόχος είναι η δημιουργία σχέσης, κατανόησης και εμπιστοσύνης.

Τι θα μάθουν, πώς και σε τι βάθος θα μάθουν;

Αξίζει να αναφερθεί ότι το λάθος είναι δομικό στοιχείο της μάθησης. Επιτρέπει στον διδάσκοντα να αναγνωρίσει δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο εκπαιδευόμενος και να προτείνει τρόπους να ξεπεραστούν σεβόμενος την ανάγκη και την ατομικότητα του. Κρίνεται πολύ σημαντικό το μαθησιακό κλίμα να χαρακτηρίζεται από φιλικότητα, ελευθερία έκφρασης, αλληλοσεβασμό και αλληλεπίδραση διδασκόντων – διδασκομένων. (Κόκκος, 2005).

Μοντέλο του Robert Gagne

Πρόκληση ενδιαφέροντος- Ενημέρωση για τους στόχους-Ανάκληση προϋπάρχουσας πληροφορίας-Παρουσίαση νέων πληροφοριών-Παροχή καθοδήγησης-Πραγματοποίηση δράσεων-Ανατροφοδότηση-Αξιολόγηση-Γενίκευση των γνώσεων.
--

3.9.1 Βήματα:

Κοινή παραδοχή:

- *Όλα τα παιδιά έχουν ταλέντο.*
- *Να είστε προετοιμασμένοι να κάνουμε λάθη. Αν δεν είστε, δεν θα κάνετε ποτέ κάτι πρωτότυπο.*
- Διερεύνηση αναγκών
- Συνδιαμορφώνουμε το πλαίσιο, δηλαδή σε καθιστώ συνυπεύθυνο σε επίπεδο γνώσεων και συναισθημάτων.
- Υποστηρίζουμε το μαθητή μας να το εξερευνήσει με βάση τις δικές του ανάγκες και δυνατότητες.
- Να εκφραστεί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους.

Ερώτηση: Τι θα είναι σε θέση να κάνουν;

Οι μαθητές ενεργοποιούνται, αναλαμβάνουν δράση γι' αυτά που θα μελετήσουν. Το υλικό γίνεται κτήμα μας μέσα από την αλληλεπίδραση του με αυτό. Υποστηρίζεται και ενθαρρύνεται η ανακαλυπτική, διερευνητική μάθηση. Η πληροφορία γίνεται κτήμα με γνωστικές δεξιότητες.

3.9.2 Γνωστικές δεξιότητες που ενεργοποιούνται είναι οι παρακάτω:

- Έκφραση μέσω του γραπτού και προφορικού λόγου
- Σύγκριση
- Ερμηνεία
- Κρίση
- Ανάλυση
- Συζήτηση
- Διαπραγμάτευση
- Επίλυση προβλημάτων
- Λήψη αποφάσεων

Η μάθηση γίνεται διεργασία, πορεία, ένα ταξίδι που οδηγεί στην οικοδόμηση της γνώσης και ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής.

Δεξιότητες που συντροφεύουν τον κάθε άνθρωπο και θα τον ακολουθήσουν σε όλη του τη ζωή.

- Ενσυναίσθηση
- Δημιουργία περιεχομένου

- Συνεργασία
- Δημιουργικότητα
- Φαντασία
- Ελευθερία
- Αυτοπεποίθηση
- Πρωτοτυπία
- Διαμοίραση περιεχομένου σε άγνωστο κοινό

Είναι από τις σημαντικότερες δεξιότητες του ψηφιακού πολίτη, όπως οι

- Κοινωνικές δεξιότητες
- Δεξιότητες επικοινωνίας και πληροφορικής (ICT)

Βασικοί στόχοι αποτυπώνονται παρακάτω μέσα από την ενεργή εμπλοκή τους.

- Γνωρίζω
- Εντοπίζω
- Διερευνώ
- Εμβαθύνω
- Ανακαλύπτω

3.9.3 Δραστηριότητες

Δεν μοιάζουν με τις καθημερινές, σχολειοποιημένες δράσεις.

- Διαθέτουν παιγνιώδη χαρακτήρα, ώστε να είναι ελκυστικές για τα παιδιά, να προσελκύουν το ενδιαφέρον τους και να επιδιώκουν την συμμετοχή τους.
- Αποφεύγουν τον διδακτισμό, την προβολή κοινωνικών στερεοτύπων, όπως και τις μαγικές λύσεις.
- Επιδιώκουν την προβολή αντιτιθέμενων πρακτικών και ιδεολογικών απόψεων
- Προωθούν την ελεύθερη έκφραση σκέψεων και συναισθημάτων καθώς και την ανάπτυξη διαλόγου.
- Επιδιώκουν την αναζήτηση, αποκάλυψη και προβολή αντιτιθέμενων πρακτικών απόψεων που αφορούν όψεις του κόσμου που προβάλλονται και όψεις του κόσμου που αποκρύπτονται.

- Προσβλέπουν στην έκφραση των εμπειριών και των συναισθημάτων των παιδιών, προβάλλοντας τον κόσμο που ζει το παιδί. Το φέρνει αντιμέτωπο με υπαρκτά προβλήματα και το καλεί να βρει λύσεις.
- Στοχεύουν στην απελευθέρωση της φαντασίας και της δημιουργικότητας του δυναμικού του κάθε παιδιού.
- Επιδιώκουν την εξοικείωση των μαθητών με τις νέες τεχνολογίες προσφέροντας στα παιδιά το ρόλο του συγγραφέα σε ψηφιακά περιβάλλοντα.

Πριν ξεκινήσει η συμμετοχή και εκπαίδευση των παιδιών μέσα από τα μαθήματα συναισθηματικής νοημοσύνης δίνεται ένα *πλάνο δράσης* στο κάθε παιδί και καλείται να το συμπληρώσει. Δίνεται η οδηγία ότι είναι σημαντικό να αφιερώσει χρόνο στην συμπλήρωση του αφού θα επιλέξει ποια ζητήματα είναι σημαντικά για εκείνο να δουλέψει.

3.10 Δραστηριότητες του ερευνητικού προγράμματος και του εκπαιδευτικού υλικού

1ο μάθημα: Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα

Πρόκειται για ένα μάθημα που βοηθάει τους εκπαιδευόμενους να αναγνωρίσουν και να δώσουν φωνή στα συναισθήματα τους. Με αυτόν τον τρόπο γνωρίζουν καλύτερα τον εαυτό τους, όπως αναπτύσσεται και η ενσυναίσθηση τους. Τα συναισθήματα συνδέονται άρρηκτα με την επιτυχία, την ευτυχία, τις σχέσεις που δημιουργούνται και επηρεάζουν τον καθένα άνθρωπο.

Διδακτικά βήματα:

 Προβολή αποσπάσματος ταινίας με τίτλο <<Τα μυαλά που κουβαλάς>>

<https://www.youtube.com/watch?v=hSRIwI39UX4>

(*Εικόνα 1*)

 Δραστηριότητα ελέγχου προγενέστερης γνώσης (μέσα από ανοιχτές ερωτήσεις)

- Τι σημαίνει η λέξη συναίσθημα;
- Νιώθουμε πολλά και διαφορετικά συναισθήματα κατά τη διάρκεια της ημέρας;
- Πώς εκφράζετε το συναίσθημά σας;
- Πότε (για ποιους λόγους) κρύβουμε τα συναισθήματά μας;

(*Εικόνα 2*)

Δραστηριότητα αντιστοίχισης εικόνας με συναίσθημα

(Εικόνα 3)

Δημιουργία ενός ιδεοσύννεφου για άλλα συναισθήματα που τα παιδιά γνωρίζουν και νιώθουν.

Τι νιώθεις όταν.....;; Φτιάξε με την πένα σου το πρόσωπο σου.

(Εικόνα 4)

Ακόμη, οι μαθητές και οι μαθήτριες αναφέρουν καταστάσεις-γεγονότα στα οποία γεννιούνται αυτά τα συναισθήματα και στη συνέχεια χρωματίζουν τα συναισθήματα, δηλαδή προτείνουν χρώματα τα οποία θεωρούν ότι ταιριάζουν σε συγκεκριμένα συναισθήματα.

(Εικόνα 5)

Δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε μέσα στην τάξη :

Η τάξη είναι ένας σημαντικός χώρος που επιτρέπει σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό στα παιδιά να νιώσουν μέρος της σχολικής κοινότητας. Συνεπώς και η ίδια η τάξη θα πρέπει να διαμορφωθεί με γωνίες συναισθηματικής αγωγής υποστηρίζοντας την πραγματοποίηση του συγκεκριμένου προγράμματος με την ολόπλευρη συμμετοχή των παιδιών.

Στον τοίχο, δίπλα στην είσοδο της τάξης, τοποθετήθηκαν καρτέλες κολλημένες κάθετα με τα ονόματα των παιδιών της τάξης. Σε έναν φάκελο στην άκρη της τάξης υπάρχουν στρογγυλά χαρτονένια προσωπάκια με ποικιλία διαθέσεων και συναισθημάτων, όπως είναι η χαρά, η λύπη, ο πόνος, η κούραση, ο θυμός, η ζήλεια κ.ά.

Κάθε παιδί τη στιγμή που πρώτο - εισέρχεται στην αίθουσα επιλέγει ένα πρόσωπο (ανάλογα με τη διάθεσή και το συναίσθημα που έχει) και το κολλάει στα δεξιά του ονόματός του. Μπαίνοντας στην αίθουσα και στο ξεκίνημα του μαθήματος ξεναρρώνονταν τα παιδιά για τα συναισθήματά που έχουν όπως και για την εναλλαγή τους κατά τη διάρκεια της μέρας.

Χρωματιστή ανάγνωση

<<Χρώματα και συναισθήματα>>

«Τυχαίνει πολλές φορές βλέποντας μια ζωγραφιά να χαρούμε ή να στενοχωρηθούμε. Ακόμα και να τρομάξουμε. Τα χρώματα γεννούν διάφορα συναισθήματα. Βλέπουμε το μπλε και κρυώνουμε. Βλέπουμε το κόκκινο και ζεσταινόμαστε. Γινόμαστε πράσινοι από τη ζήλεια μας ή κίτρινοι από το φόβο μας.

Τα λαμπερά χρώματα ενός πίνακα μας γεμίζουν κέφι και χαρά. Πλημμυρίζουμε από ευτυχία καθώς βλέπουμε να ενώνεται ένα παράφορο κόκκινο με ένα ευτυχισμένο κίτρινο κι ένα ζοηρό βιολετί. Αντίθετα τα θαμπά χρώματα μας στενοχωρούν και μας κατσουφιάζουν. Νιώθουμε

ξεκούραση με τα απαλά χρώματα. Ενώ τα χρώματα της άνοιξης, τα πράσινα, τα κιτρινοπράσινα ή τα μπλε-πράσινα μας συγκινούν, ξυπνάνε μέσα μας όλες τις αισθήσεις και μας γεμίζουν ενέργεια.

Είναι αλήθεια πως όταν ζωγραφίζουμε εκφράζουμε τα συναισθήματά μας. Η ζωγραφιά μας είναι ο εαυτός μας. Όλα όσα νιώθουμε χρωματίζονται στο χαρτί.

Τα χρώματα έχουν και γεύσεις. Είναι γλυκά, ξινά ή πικρά. Τα μήλα, τα κεράσια, τα καρπούζια είναι κόκκινα και γλυκά. Τα λεμόνια είναι κίτρινα και ξινά. Κι όταν είναι πράσινα είναι πικρά. Και τα πρασινοκίτρινα μήλα είναι ξινά.»

(Συγγραφέας: Σταύρος Γρόσδος)

Καθώς διαβάζετε το κείμενο χρωματίστε με τις μπογιές σας τις λέξεις που δείχνουν χρώματα.

Με το ίδιο χρώμα χρωματίστε το συναίσθημα που μας δημιουργεί.

Γράψτε εδώ τα ζευγάρια που σχηματίστηκαν (χρώμα – συναίσθημα)

(Εικόνες 5 - 6)

Δημιουργική γραφή:

Αφού καταγράψετε τα ζευγάρια που σχηματίστηκαν (χρώμα – συναίσθημα), δημιουργήστε μια φανταστική ιστορία βάζοντας λέξεις που φαινομενικά δεν θα μπορούσαν να συνυπάρξουν πουθενά. Πουθενά εκτός από τις ιστορίες σας.

Υποσημείωση: Πρόκειται για το φανταστικό διώνυμο του Ροντάρι).

(Εικόνα 7)

Ωρα να επισκεφθούμε το Μαγικό Βασίλειο των παραμυθιών.

Αφού πάρει η κάθε ομάδα μία κάρτα από την καθεμία από τις επτά κατηγορίες του ουράνιου τόξου, ξεκινάει η θεατρική παραγωγή.

(Εικόνα 8)

Τι συμβαίνει όταν φαντασία και σκέψη μπαίνουν σε κίνηση;

Μικροί συγγραφείς μπροστά από τον υπολογιστή. Συνθέτουν την δική τους εμπειρία μετά το τέλος του μαθήματος, βάζοντας εικόνα, χρώμα, ήχο και φυσικά...ότι άλλο εκείνοι θέλουν.

(Εικόνα 9)

2ο μάθημα: Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα (2^η υποενότητα)

Διδακτικά βήματα:

- Ποιο χρώμα ταιριάζει στον φόβο;

Τα παιδιά παίζουν και ζωγραφίζουν τους φόβους τους αφαιρετικά.

(Εικόνα 10)

Φοβάμαι όταν...

Φοβάμαι το...

Φοβάμαι να ...

Φοβήθηκα πολύ τότε που...

Ζητάμε από τα παιδιά να δείξουν σημεία της εικόνας που φανερώνουν φόβο.

Τι συμβαίνει εδώ; Τι αισθάνονται; Τι λένε;...

(Εικόνα 12)

- Τι θα μπορούσε να έχει συμβεί;
- Τι σκέφτεσαι για τα όνειρα;
- Δημιουργία προτάσεων ξεκινώντας με τη λέξη... **Ονειρεύομαι**

(Εικόνα 13)

Παίζουμε στην τάξη ένα παιχνίδι με τίτλο Φως – σκοτάδι. Ο ένας γίνεται οδηγός και ο άλλος τυφλός στο σκοτάδι. Υπάρχει εμπιστοσύνη ανάμεσα τους και κινούνται πολύ προσεκτικά στο χώρο., Στη συνέχεια, αλλάζουν ρόλους.

(Εικόνα 14)

Δημιουργία θεατρικών σεναρίων για την αντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων. Βρισκόμαστε σε μια σκοτεινή στοά και προσπαθούμε να προχωρήσουμε προς την έξοδο . Φτάνοντας στο τέλος, ανακαλύπτουμε ότι πέφτουμε σε αδιέξοδο και πρέπει να γυρίσουμε πίσω με ψυχραιμία και συνεργασία, για να βγούμε από εκεί που μπήκαμε

(Εικόνα 15)

Ήρθε η ώρα να δημιουργήσουμε
Ήρθε η ώρα να δημιουργήσουμε

(Εικόνα 16)

2ο Μάθημα: Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα

Διδακτικά βήματα:

 Ποιο συναίσθημα μας μιλάει:

(Εικόνα 17)

Άριστα 10!

«- Όλοι κάποτε παίρνουν Άριστα 10 στην ορθογραφία. Εγώ δε θα πάρω ποτέ;

Η δασκάλα μου χάιδευε τα μαλλιά μου και μου κολλούσε στο τετράδιο ένα αυτοκόλλητο, χωρίς να το αξίζω.

- Προσπάθησε! Μου έλεγε κι εγώ έγραφα πολλές φορές την ορθογραφία. Την έγραφα σε χαρτόνια, που τα κολλούσα στους τοίχους, έλεγα και στη μαμά πώς γράφονται οι λέξεις, και τις έγραφα με το δάχτυλο στον αέρα. Όταν πήγαινα όμως στο σχολείο, ώσπου να κυνηγήσω τη Ναταλία, να παίξω με τη Δανάη, να πω ένα μυστικό στην Καλλιόπη ξεχνούσα την ορθογραφία.

- Έκανες πέντε λάθη.

- Μα οι λέξεις ήταν οκτώ. Μόνο τρεις κατάφερα να γράψω σωστά;

Στεναχωριόμουν, αλλά δεν το έβαζα κάτω. Αποφάσισα να ξυπνάω το πρωί νωρίτερα για να κάνω επανάληψη! Τρώγοντας το πρωινό η μαμά μου υπαγόρευε. Πηγαίνοντας στο σχολείο με ρωτούσε πώς γράφονται οι λέξεις, κι όταν φτάναμε, μαζί με το φίλι μου έδινε συμβουλές για τα Ο κα τα Ι.

- Αρκετά Καλά!

- Δηλαδή;

- Ε, έκανες πάλι τρία λαθάκια.

Οι φίλοι μου, που με έβλεπαν στενοχωρημένη, αποφάσισαν να με βοηθήσουν. Όταν η κυρία άρχισε να υπαγορεύει, η Ελεάννα μου ψιθύρισε «θησαυρός με ήτα», μετά ο Σαράντος μου έδειξε πώς γράφεται η αυλή, και η Μυρτώ μου πέταξε ένα χαρτάκι που έγραφε «υπάρχει». «Σε αυτή την αυλή υπάρχει ένας θησαυρός» έγραψα, σίγουρη πια ότι θα πάρω Άριστα 10.

Μα πριν δώσω το τετράδιό μου, στάθηκα. Και να έπαιρνα 10, δε θα μου άξιζε. Γρήγορα άλλαξα δυο γράμματα. Η δασκάλα, όταν είδε τι έκανα, πήρε το τετράδιό μου κι έγραψε Άριστα 10.

- Μα κυρία, εμένα μου τα είπαν κι εγώ δεν...- Το Άριστα δεν είναι για την ορθογραφία. Αυτή με τον καιρό θα την μάθεις! Είναι για εσένα και μακάρι να μην αλλάξεις ποτέ!

- Μαμά, πώς γράφεται το ευχαριστώ;- Με Ο σαν καρδιά.»

Ας συζητήσουμε..

- Το κορίτσι δεν ήθελε να πάρει Άριστα 10, αντιγράφοντας από τα άλλα παιδιά.

Εσύ τι θα έκανες;

- Πώς κρίνεις την συμπεριφορά των φίλων της;
- Γιατί αντέδρασε έτσι η δασκάλα της;
 - Δημιουργία ομαδικού κολάζ με εικόνες που θα συνοδεύουν τις σκέψεις παιδιών.

- Πώς πιστεύεις ότι ένωσε η ηρωίδα της ιστορίας.
- Ποιο μάθημα έδωσε η δασκάλα στην μικρή αλλά και στα υπόλοιπα παιδιά.

(Εικόνα 20)

Ένα παιδί «αναπαριστά» με το πρόσωπο και το σώμα του ένα συναίσθημα. Τα άλλα παιδιά προσπαθούν να καταλάβουν ποιο είναι. Γράφοντάς τα στον πίνακα, δημιουργούμε κατάλογο συναισθημάτων.

(Εικόνα 21)

Τα συναισθήματα αυτά φέρνουν στην επιφάνεια αναμνήσεις που τους δημιούργησαν έντονα συναισθήματα.

Μοιράζουμε χαρτιά με τις παρακάτω φράσεις και ζητάμε από τα παιδιά να τα συμπληρώσουν:

- Ένωσα χαρούμενος όταν ...
 - Ένωσα λυπημένος όταν ...
 - Θύμωσα όταν ...
 - Ένωσα έκπληξη όταν...
 - Ένωσα φόβο όταν...
 - Ένωσα ντροπή όταν..
 - Απογοητεύτηκα όταν...
 - Ένωσα ευτυχία όταν...
- Ωρα για τους μικρούς μας συγγραφείς..

(Εικόνα 22)

Με την συνοδεία της μουσικής, <https://www.youtube.com/watch?v=gfc-AMFSoHM>

δημιουργήσετε μια ιστορία που θα μιλά για τα συναισθήματα σας, τις εμπειρίες σας.

(Εικόνα 23)

Η επίσκεψη στο Μαγικό Βασίλειο των Παραμυθιών συνεχίζεται και αυτή τη φορά η κάθε ομάδα ετοιμάζει ένα δρώμενο που θα παρουσιαστεί με παντομίμα. Οι άλλες ομάδες καλούνται να ανακαλύψουν ποια συναισθήματα κρύβει το δρώμενο τους και πώς εξελίσσεται η ιστορία που παρουσιάζουν.

(Εικόνα 24)

Τι συμβαίνει όταν οι εμπειρίες δίνουν φτερά στη σκέψη;

Μικροί συγγραφείς μπροστά από τον υπολογιστή. Αποφασίζω ποιο μήνυμα θέλω να μεταφέρω δίνοντας του χρώμα, εικόνα, ήχο, λόγια.. Σαν να μιλάω με τον κόσμο..

(Εικόνα 25)

2^ο Μάθημα: Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα (2^η υποενότητα)

Η Τελεία

«Το μάθημα της ζωγραφικής είχε τελειώσει, αλλά η Λία δεν έλεγε να ξεκολλήσει απ' το θρανίο της. Το χαρτί της ήταν άδειο. Η δασκάλα της Λία έσκυψε πάνω στο κάτωσπρο χαρτί. «Α! Μια πολική αρκούδα σε χιονοθύελλα», είπε. «Πολύ αστείο!» είπε μουτρωμένη η Λία. «Αφού, σας λέω, ΔΕΝ ΞΕΡΩ ΝΑ ΖΩΓΡΑΦΙΖΩ!» Η δασκάλα της Λία χαμογέλασε. «Έλα, φτιάξε κάτι. Μια γραμμή, μια τελεία έστω... Κάνε με θάρρος την αρχή κι ότι βγει...» Άρπαξε τότε η Λία ένα μαρκαδόρο και κάρφωσε με μανία τη μύτη του στο χαρτί. «Ορίστε!». Η δασκάλα πήρε στα χέρια της το χαρτί και το κοίταξε με μεγάλη προσοχή. «Μμμμ», έκανε. Έσπρωξε το χαρτί προς τη Λία και είπε αργά και σοβαρά: «τώρα βάλε την υπογραφή σου». Η Λία στάθηκε συλλογισμένη. «Ε, καλά, μπορεί να μην ξέρω να ζωγραφίζω, αλλά τ' όνομα μου ΞΕΡΩ να το γράφω». Την επόμενη βδομάδα η Λία ήρθε στο μάθημα ζωγραφικής και τι να δει; Πάνω από την έδρα της δασκάλας, μέσα σε μια σκαλιστή χρυσή κορνίζα, καμάρωνε μια τελεία! Η ΔΙΚΗ ΤΗΣ ΤΕΛΕΙΑ! «Πφφφ! Μπορώ να κάνω και πιο ωραίες τελείες απ' ΑΥΤΗΝ!» Άνοιξε το κουτί με τις νερομπογιές της, που δεν τις είχε χρησιμοποιήσει ποτέ, και στρώθηκε στη δουλειά. Ζωγράφιζε, ζωγράφιζε ασταμάτητα η Λία. Μια κόκκινη τελεία. Μια μοβ τελεία. Μια κίτρινη τελεία. Μια μπλε τελεία. (...) Συνέχισε τις δοκιμές κι έφτιαξε ένα σωρό τελείες μ' ένα σωρό χρώματα. «Αφού μπορώ να φτιάξω μικρές τελείες, μπορώ να φτιάξω και ΜΕΓΑΛΕΣ». Η Λία άπλωσε τις μπογιές της σε πιο μεγάλα πινέλα... σε πιο μεγάλα χαρτιά... Φτιάχνοντας όλο και πιο μεγάλες τελείες. (...) Στην έκθεση ζωγραφικής του σχολείου, λίγες βδομάδες αργότερα, οι τελείες της Λίας ήταν τέλειες! Όλοι θαύμασαν το ταλέντο της. Κάποια στιγμή η Λία πρόσεξε ένα αγοράκι που την κοίταζε με το στόμα ανοιχτό. «Πω! πω!, είσαι σπουδαία ζωγράφος! Μακάρι να μπορούσα να ζωγράφιζα κι εγώ», της είπε. «Στοιχίμα πως μπορείς», είπε η Λία. «ΕΓΩ; Αποκλείεται. Ούτε ίσια γραμμή με χάρακα δεν μπορώ να τραβήξω». Η Λία χαμογέλασε. Έδωσε στο αγοράκι ένα άσπρο χαρτί. «Για δείξε μου», του είπε. Το μολύβι του αγοριού έτρεμε καθώς σχεδίαζε μια γραμμούλα. Η Λία πήρε στα χέρια της το χαρτί και το κοίταξε με μεγάλη προσοχή. «Μμμμ», έκανε. Ύστερα έδωσε το χαρτί στο αγοράκι και είπε αργά και σοβαρά... «Τώρα βάλε την υπογραφή σου».

(Εικόνες 26-27)

Δραστηριότητα μέσα στη τάξη

«Κλείνουμε τα μάτια και ακούμε». Ξαπλώνουμε στη μοκέτα, κλείνουμε τα μάτια, χαλαρώνουμε και ακούμε διάφορα μουσικά κομμάτια. Χαμηλώνουμε τη μουσική, ζητάμε από τα παιδιά να μας περιγράψουν τα συναισθήματα που ένιωθαν, ακούγοντας κάποιο μουσικό κομμάτι

Ζωγραφίζουμε:

Δίνουμε στα παιδιά χαρτί Α3 που το έχουμε χωρίσει σε τέσσερα μέρη, χρώματα, πινέλα και τα π αροτρύνουμε να ζωγραφίσουν ότι θέλουν ενώ ταυτόχρονα ακούνε.

Μουσικές επιλογές:

<https://www.youtube.com/watch?v=0rZeul3J2gg> (Tchaikovsky, Η λίμνη των κύκνων)

<https://www.youtube.com/watch?v=hjUgKBz48N4> (Μάγκας, Μ. Χατζιδάκις).

<https://www.youtube.com/watch?v=n5WuerwZbw> (Όταν έρχονται τα σύννεφα, Μ.

Χατζιδάκις).

<https://www.youtube.com/watch?v=rsB5mIFGWIM> (Βροχή, Μ. Χατζιδάκις).

<https://www.youtube.com/watch?v=Ck4iKmpvJr8> (Khachaturian, Ο χορός των σπαθιών).

<https://www.youtube.com/watch?v=m54SmVsQqgc> (Loreena McKennit, La Serenissima).

<https://www.youtube.com/watch?v=xVr1uc3mBBs> (Enya, Tempus Verum, Crying wolf)

(Εικόνα 28)

Καθόμαστε σε μικρούς κύκλους, και όλα τα παιδιά, γράφουν το όνομα τους στο πάνω μέρος ενός φύλλου χαρτιού, ζωγραφίζουν τον εαυτό τους και στη συνέχεια το δίνουν σ' αυτόν που κάθεται στα δεξιά τους.

Αυτό γράφει κάτω - κάτω στη σελίδα κάτι καλό γι' αυτόν του οποίου το όνομα βρίσκεται στο πάνω μέρος της σελίδας, το διπλώνει να μην φαίνεται αυτό που έγραψε και το δίνει στον επόμενο. Σιγά - σιγά θα φτάσει πάλι στον ιδιοκτήτη, και τότε θα μπορέσει να διαβάσει όλα τα θετικά που έγραψαν γι' αυτόν στο χαρτί.

(Εικόνα 29)

Μπορείς να σκεφτείς και να γράψεις τρεις λόγους, για τους οποίους είναι χρήσιμο να εντοπίζουν οι άλλοι σε εμάς και εμείς στους εαυτούς μας τις δυνατότητες μας.

(Εικόνα 30)

Αν ήμουν χρώμα θα ήμουν...

Αν ήμουν τραγούδι θα ήμουν....

Αν ήμουν μάθημα θα ήμουν...

Αν ήμουν επάγγελμα θα ήμουν....

Αν ήμουν ζώο θα ήμουν...

Αν ήμουν γλυκό θα ήμουν....

(Εικόνα 31)

Βλέποντας τον διπλανό σας, προσπαθήστε να σκεφτείτε τι θα ήταν:

Αν ήταν παιχνίδι....

Αν ήταν ήρωας κόμικς....

Αν ήταν φαγητό.....

Αν ήταν βιβλίο...

Αν ήταν κινηματογραφικό έργο...

Αν ήταν χρώμα...

Αν ήταν στοιχείο της φύσης....

(Εικόνα 32)

3^ο μάθημα: Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε

«Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε»

Το ξέρεις ότι χρειάζονται μόνο 24 γράμματα για να φτιάξουμε εκατομμύρια λέξεις; Μερικές λέξεις είναι τοσοδά μικρές: «Έλα!» «Όχι!» «Γεια!». Μερικές λέξεις είναι τόσο πολύ μεγάλες: «Κολοκυθοκεφτέδες», «Σκουληκομυρμηγκότρυπα», «Σαρανταποδαρούσα». Οι λέξεις σε βοηθούν να πεις σημαντικά πράγματα όπως: «Σ' αγαπώ», «Σ' ευχαριστώ που με βοηθάς», «Παρακαλώ». Μερικές φορές οι λέξεις σου ακούγονται δυνατά: «Έτοιμοι; Έρχομαι να σας ψάξω!». Κι άλλες φορές οι λέξεις σου ακούγονται ψιθυριστά: «Σσσ...». Μερικές φορές οι λέξεις σου είναι αστείες: «Ο τζίτζιρας, ο μίτζιρας, ο τζίτζιμιτζιχότζιρας». Μερικές φορές τις τραγουδάς: «Λα, λα, Λα, λα».

Οι λέξεις σου ανήκουν σ' εσένα. Εσύ διαλέγεις τι θα πεις και πώς θα το πεις. Οι λέξεις σου μπορούν να πληγώσουν ή να στηρίζουν τους άλλους. Να μερικές λέξεις που στηρίζουν: «Ας δουλέψουμε μαζί». «Θέλεις να το μοιραστούμε;». «Χαίρομαι που είμαστε φίλοι», «Μπορούμε να παίρνουμε κι οι δύο αποδώ». Να μερικές λέξεις που πληγώνουν: «Όχι, δεν μπορείς να παίξεις μαζί μας», «Τα ρούχα σου είναι χάλια», «Είσαι χαζή», «Φύγε αποδώ πέρα».

Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε. Όταν ακούς λέξεις που σε πληγώνουν, πώς νιώθεις; Ίσως... λυπημένος, θυμωμένη, φοβισμένος, μπερδεμένη, αποδιωγμένη ή κι άλλα συναισθήματα.

Ελίζαμπεθ Βέρντικ

(Εικόνα 33)

Χρωματιστή ανάγνωση

Κυκλώνουν οι μαθητές με κίτρινο μολύβι τις φράσεις που χαμογελούν και με κόκκινο μολύβι τις φράσεις που πληγώνουν.

Στη συνέχεια συζητήστε και καταγράψτε σε ομάδες κι άλλες φράσεις που χαμογελούν ή πληγώνουν.

(Εικόνα 34)

Τα παιδιά δημιουργούν ζευγάρια αντίθετων λέξεων που περιγράφουν συναισθήματα. Στη συνέχεια, συνδυάστε τα ζευγάρια λέξεων με προτάσεις προφορικού λόγου.

(Εικόνα 35)

Ψιθυρίζει το κάθε παιδί ένα διαφορετικό συναίσθημα (όπως για παράδειγμα θυμός, φόβος, χαρά, λύπη, τρόμος, ηρεμία...) και κινούνται ελεύθερα στον χώρο με τον ήχο της μουσικής, και δείχνουν το συναίσθημά τους. Με το σταμάτημα της μουσικής ή το χτύπημα των χεριών, κάθε παιδί προσπαθεί να μαντέψει το συναίσθημα του κοντινού του.

(Εικόνα 36)

- Ερώτηση μέσα στη τάξη: Δείχνουν οι άνθρωποι τα ίδια συναισθήματα με διαφορετικό τρόπο;

Συγγραφή κειμένου (περιγραφή γεγονότος) με τη χρήση της τεχνικής του σχεδιαγράμματος (δημιουργική γραφή). Παρουσιάστε στα παιδιά, με τη βοήθεια του σχεδιαγράμματος της δραστηριότητας, τα βασικά σημεία της δομής μιας περιγραφής γεγονότος (πού, πότε, ποιοι, τι συνέβη, τι ένιωθαν οι συμμετέχοντες, πώς κατέληξε).

πού;

πότε;

ποιοι;

τι συνέβη;

τι ένιωσα;

τι ένιωσα;

πώς τελειώσε;

(Εικόνα 37)

Δώσε το μήνυμα

Το γνωστό παιχνίδι «Σπασμένο τηλέφωνο» είναι ένας διασκεδαστικός τρόπος για να αποδείξουμε ότι τα λεγόμενά μας μπορούν να παρερμηνευτούν ή να διαστρεβλωθούν. Επίσης, προωθεί την ανεκτικότητα στον απλό εκνευρισμό.

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Το πρώτο παιδί ψιθυρίζει μία μικρή πρόταση στον επόμενο, και συνεχίζεται αυτό μέχρι να φτάσει η πρόταση πάλι στο πρώτο παιδί. Η τελική πρόταση ακούγεται και μετά συγκρίνεται με την αρχική εκδοχή.

(Εικόνα 38)

Παραλλαγές

1. Ο πρώτος παίκτης σχηματίζει ένα απλό σχήμα με το δάκτυλό του στην πλάτη του δεύτερου παίκτη και αυτό συνεχίζεται μέχρι να φτάσει το σχήμα πάλι στον πρώτο παίκτη.
2. Ο πρώτος παίκτης ζωγραφίζει ένα σχήμα σε ένα κομμάτι χαρτί και το δείχνει για μερικά δευτερόλεπτα στο δεύτερο παίκτη, ο οποίος πρέπει να ζωγραφίσει αυτό που θυμάται σε ένα χαρτί και να το δείξει στον τρίτο παίκτη κ.ο.κ.

Θέματα για συζήτηση

Μιλήστε για το πώς τα γεγονότα μπορούν να διαστρεβλωθούν και πώς εξαπλώνονται οι φήμες. Συγκρίνετε τις διαφορετικές εκδοχές των εικόνων ή προτάσεων. Είναι εύκολο ή δύσκολο να θυμόμαστε τις λεπτομέρειες αυτών που ακούμε και βλέπουμε; Μιλήστε για την πιθανότητα να θυμόμαστε λάθος τις πράξεις και τα λεγόμενά μας. Τι θα πρέπει να κάνουμε εάν νομίζουμε ότι κάποιος διαδίδει ψεύτικες φήμες για μας ή έχει λάθος πληροφόρηση σχετικά με εμάς;

Μετά τη συζήτηση οι μαθητές δημιουργούν τη δική τους ψηφιακή ιστορία για να μοιραστούν το δικό τους μήνυμα.

(Εικόνες 39-42)

4ο μάθημα: Διαχείριση θυμού

Θυμός

Όταν θυμώνω, νιώθω πως υπάρχει ένα ηφαίστειο μέσα στο στομάχι μου έτοιμο να... εκραγεί. Θέλω να κλοτσήσω, να ουρλιάξω και να χτυπήσω τα πόδια μου τόσο δυνατά, που να αρχίσει να τρέμει η γη. Θέλω να αρχίσω να τρέχω και να μη σταματήσω ποτέ.

Όλοι θυμώνουν μερικές φορές. Εγώ θυμώνω όταν κάποιος με κοροϊδεύει ή όταν κάποιος καταστρέφει το κάστρο μου ή όταν με μαλώνουν για κάτι που δεν έκανα.

Δεν είναι κακό να θυμώνω. Είναι κακό όμως να επιτρέπω στον θυμό μου να βλάψει κάποιον.

Όταν θυμώνω, προσπαθώ να κάνω πράγματα με τα οποία θα νιώσω καλύτερα. Παίρνω βαθιές ανάσες... μέσα και έξω ή ξεκουράζομαι στο αγαπημένο μου ήσυχο μέρος. Όταν συζητώ το λόγο που με έκανε να θυμώσω με τη μαμά ή τον μπαμπά μου νιώθω λιγότερο θυμωμένος. Καμιά φορά θυμώνω τόσο πολύ, που ξεχνάω μέχρι και το λόγο για τον οποίο θύμωσα. Κι αυτό με κάνει να γελάω!

(MoroneyTracey, *Θυμός*, μτφρ. Ρένα Ρώσση – Ζαΐρη, εκδ. Μεταίχμιο, 2008)

(*Εικόνα 43*)

Ζωντανοί σύνδεσμοι

Οι παίκτες σχηματίζουν έναν κύκλο. Ένας παίκτης επιλέγεται για να ξεκινήσει τον ζωντανό σύνδεσμο. Ο παίκτης φωνάζει έναν λόγο που του προκαλεί θυμό. Όποιος θυμώνει με τον ίδιο λόγο πιάνει το χέρι του πρώτου παίκτη και, στη συνέχεια, φωνάζει τον επόμενο σύνδεσμο. Αυτή η διαδικασία συνεχίζεται μέχρι να έχουν συνδεθεί όλοι οι παίκτες.

Με τον ίδιο τρόπο, λειτουργεί και ο θυμός, αλυσιδωτά όταν ενεργοποιείται από ένα γεγονός ή μια σκέψη.

Στη συνέχεια, διαλύεται η αλυσίδα του θυμού αφήνοντας τα παιδιά τα χέρια μεταξύ τους. Αφού γίνει, δίνεται η οδηγία να τινάξουν τα χέρια, τους ώμους, τις παλάμες και τα πόδια τους. (Deborah Plummer)

(*Εικόνα 44*)

Ας σκεφτούμε και να συζητήσουμε..

- Τι συμβαίνει όταν είναι κάποιος θυμωμένος για πολλούς και διαφορετικούς λόγους;
- Μπορεί ο θυμός να έχει θετικά αποτελέσματα;
- Πότε μπορεί ο θυμός να οδηγεί σε προβλήματα;
- Εσύ πότε θυμώνεις;
- Γιατί;
- Τι σκέφτεσαι;
- Πώς αντιμετωπίζεις το θυμό σου;

(*Εικόνα 45*)

Η Βαβυλωνία

Μαζεύτηκαν τα παιδιά
στην αυλή να παίξουν.

Τι παιχνίδι άραγε
να πρωτοδιαλέξουν;

Ένας θέλει το κρυφό,

άλλος την μπερλίνα.
«Παίζουμε κυνηγητό;»
«Όχι. Την ψιψίνα!»

«Μπάλα ας παίζουμε, παιδιά!»
Πόσο φασαρία!
Κι ένας άλλος: «Παίζουμε
τη βαβυλωνία;».

Κι ο μικρός χωρατατζής
πήρε πάλι φόρα:
«Και τι παίζουμε, κουτέ,
τάχα τόσην ώρα;»

Ντίνα Χατζηνικολάου
(*Εικόνες 45-46*)

Εγώ και η Βαβυλωνία

- Έχει συμβεί και σε εσένα;
- Πόσο εύκολο είναι να συμφωνήσουν όλοι σε κάτι;
- Ποιο είναι το εμπόδιο;
- Ποια συμβουλή θα βοηθούσε ώστε να μην παίζουν την <<Βαβυλωνία>>;

(*Εικόνα 47*)

Ζωγραφίζω οτιδήποτε με θυμώνει.

Αφού τοποθετήσουμε σε ένα μαγικό καπέλο όλους τους θυμούς των παιδιών, έρχεται με κλειστά μάτια, επιλέγει μια ζωγραφιά, την ξεδιπλώνει και αναγνωρίζει από το όνομα σε ποιον συμμαθητή του ανήκει. Την περιγράφει και την δείχνει στην ομάδα. Στην συνέχεια, την παίρνει το παιδί που τη ζωγράφισε, σκέκεται στο κέντρο της μάδας, εξηγεί τη ζωγραφία του και η υπόλοιπη ομάδα προτείνει τρόπους που θα μπορούσε να διαχειριστεί και να αλλάξει η κατάσταση που θυμώνει τον/ην συμμαθητή/-τρια μας.

(*Εικόνα 48*)

«Η πολιτεία του θυμού και η πολιτεία της ηρεμίας»

«Σε έναν τόπο πολύ-πολύ μακριά από εδώ, αλλά και πολύ-πολύ κοντά μας υπάρχουν δυο πολιτείες. Η πολιτεία του θυμού και η πολιτεία της ηρεμίας»

- Πώς νομίζετε ότι είναι αυτές οι πολιτείες; Πώς να είναι τα σπίτια εκεί; Πώς είναι ο ουρανός τους; Τι χρώματα νομίζετε ότι έχουν; Γιατί;

Η πολιτεία του θυμού

Η πολιτεία της ηρεμίας

- Τι νομίζετε ότι ένιωθαν οι άνθρωποι στις δύο πολιτείες;

Στην πολιτεία του θυμού ένιωθαν

Στην πολιτεία της ηρεμίας ένιωθαν

- Εσείς πώς νιώθετε, όταν θυμώνετε; Τι κάνετε, όταν θυμώνετε; Τι κάνουν οι άλλοι, όταν θυμώνετε;

- Τι γινόταν κάθε φορά που συναντιόντουσαν οι άνθρωποι από τις δύο πολιτείες;

- Μια μέρα, λοιπόν, αποφασίσανε να κάνουν μια συνέλευση, για να συζητήσουν όλοι μαζί και να βρουν λύση στο πρόβλημά τους. Τι συζήτησαν σ' αυτήν τη συνάντηση; Ποιες λύσεις βρήκανε;

- Τι άλλο θα προτείνατε να κάνουν, για να ξεπερνούν πιο γρήγορα το θυμό τους και να ζουν όλοι στην πολιτεία της Ηρεμίας;

(Εικόνα 49)

Δραστηριότητα μέσα στη τάξη

Δείχνει ο δάσκαλος της τάξης πως να κινούν ελεύθερα τα χέρια τους και να τινάζουν χαλαρά τις παλάμες τους. Όταν όλα τα παιδιά έχουν την δυνατότητα να κινηθούν ελεύθερα, ο συντονιστής φωνάζει μια λέξη που να περιγράφει ένα συγκεκριμένο επίπεδο θυμού (π.χ. ενοχλημένος, απογοητευμένος, εξοργισμένος, έξαλλος).

Οι παίκτες ξεκινούν ένα θυμωμένο διάλογο μεταξύ των δύο χεριών τους. Μετά από τριάντα δευτερόλεπτα φωνάζει ο συντονιστής <<Ψηλά τα χέρια>>. Οι παίκτες σηκώνουν όσο πιο ψηλά μπορούν τα χέρια τους.

Φωνάζει στη συνέχεια ο συντονιστής μια άλλη λέξη θυμού, οι παίκτες αφήνουν κάτω τα χέρια τους και ξεκινούν έναν καινούργιο διάλογο με τα χέρια, ώσπου να φωνάζει ο συντονιστής πάλι <<Ψηλά τα χέρια>>.

Στο τέλος του παιχνιδιού, ο συντονιστής φωνάζει αντί για <<Ψηλά τα χέρια>>, <<Χειραψία>> και τα χέρια των παικτών ανταλλάσσουν μια χειραψία μεταξύ τους.

(Εικόνα 50)

- Τι θα συνέβαινε αν εξηγούσατε σε κάποιον τον λόγο για τον οποίο είστε θυμωμένοι;

(Εικόνα 51)

5^ο μάθημα: Μαθαίνω να ακούω

Ζητήστε από τα παιδιά να βάλουν στο νου τους μία φράση. Με το δικό σας σύνθημα όλα τα παιδιά, ταυτόχρονα, θα φωνάζουν τη φράση τους. Στη συνέχεια ρωτήστε τους αν άκουσαν τη φράση που είπε ο διπλανός τους. Αν όχι, γιατί; «Πώς νιώσατε;» «Ενοχληθήκατε;» «Έχετε ζήσει ανάλογες εμπειρίες;» (αφηγηθείτε)

(Εικόνα 52)

Τα συστατικά στοιχεία μιας καλής ακρόασης. Πείτε στα παιδιά ότι θα λάβουν μέρος σε τρεις σύντομες ασκήσεις. Μετά από τις δύο θα τους ρωτήσετε να σας πουν τι βοηθά την καλή ακρόαση. Χωρίστε τα παιδιά σε ζευγάρια και πείτε τους να καθίσουν κάτω με το συνεργάτη τους μόλις τον βρουν.

1. Το ένα παιδί είναι ο Α και το άλλο ο Β. Ζητήστε από τα παιδιά να καθίσουν το ένα απέναντι στο άλλο. Ο Α μιλάει για τις αγαπημένες του διακοπές και ο Β κάνει το ίδιο - ταυτόχρονα! Πείτε στα παιδιά ενώ μιλάνε να προσπαθούν να ακούνε τι λέει ο συνεργάτης τους. Σταματήστε τα μετά από ένα λεπτό. Τα παιδιά παραμένουν σε ζευγάρια.

Πιθανές ερωτήσεις:

- Μπορούσατε να ακούτε τι έλεγε ο άλλος;
- Αισθανόσαστε ότι ο συνεργάτης σας άκουγε;
- Πώς νιώθατε;

Καλό θα ήταν να τονίσετε εδώ ότι συχνά τα παιδιά μιλούν όλα μαζί.

2. Ζητήστε από τον Α και τον Β να καθίσουν πλάτη με πλάτη. Πρώτα ο Α μιλάει για ένα λεπτό με θέμα «Τι μου αρέσει καλύτερα στο σχολείο...». Ο Β δεν πρέπει να αντιδράσει με κανέναν τρόπο. Μετά από ένα λεπτό ο Β μιλάει και ο Α ακούει.

Πιθανές ερωτήσεις:

- Πώς νιώσατε τώρα;

- Ήταν πιο εύκολο να ακούσετε;
- Σας φάνηκε εύκολο να μιλάτε στον αέρα;
- **Από τι καταλαβαίνετε ότι ο άλλος σας προσέχει όταν μιλάτε;**

Καταγράφετε τις απαντήσεις.

3. Ζητήστε από τα παιδιά (σε ζευγάρια) να μιλήσουν για δύο λεπτά το καθένα με θέμα «το κατοικίδιό μου», το οποίο μπορεί να είναι φανταστικό. Όταν τελειώσει ο Α, ο Β αναφέρει τα κύρια στοιχεία της περιγραφής. Κατόπιν να αντιστραφούν οι ρόλοι.

(Εικόνες 53-54)

Συζήτηση και ανταλλαγή: Βρείτε τους παράγοντες που βοήθησαν την καλή ακρόαση. Μιλήστε με τα παιδιά και φτιάξτε κατάλογο με τα κύρια συστατικά της καλής ακρόασης, π.χ. απερίσπαστη προσοχή, κατάλληλες ερωτήσεις, και δημιουργήστε την **αφίσα Καλής ακρόασης της τάξης** (πάνω σε λευκό χαρτί ή χαρτόνι γράψτε με χρωματιστούς μαρκαδόρους λέξεις-έννοιες της καλής ακρόασης).

(Εικόνα 55)

Συνεχίστε τη συζήτηση: Τι νιώσατε όταν προσπαθήσατε να πείτε κάτι σε κάποιον και αυτός δεν σας “άκουγε;”

Ακούω με τα αυτιά και τα μάτια. «Τι λες πραγματικά;» Υπενθυμίστε στα παιδιά πως όταν οι άνθρωποι λένε κάτι, δεν είναι απαραίτητα και αυτό που νιώθουν. Η πραγματική ακρόαση περιλαμβάνει τόσο αυτιά όσο και μάτια.

Ζητήστε από τα παιδιά να δείξουν το ένα στο άλλο:

- να πουν κάτι φιλικό με μη φιλικό τρόπο και το αντίστροφο,
- να πουν «Είμαι πολύ χαρούμενος/η» με θλιμμένο ύφος και αντίστροφα,
- να πουν «Είμαι κακόκεφος/η» με άγριο τόνο και αντίστροφα.

Συζήτηση και ανταλλαγή: Τονίστε ότι το ύφος που έχουν οι άνθρωποι όταν μιλούν είναι εξίσου σημαντικό όσο αυτό που λένε. Στην αφίσα Καλής Ακρόασης προσθέστε «Παρατήρηση». Δείξτε την αφίσα.

Συνεχίστε τη συζήτηση: «Πώς μπορείτε να εφαρμόσετε αυτά που μάθατε σήμερα;» «Το σημαντικότερο σημείο αυτού του μαθήματος για μένα ήταν... γιατί...».

(Εικόνα 56)

Παντομimικό παιχνίδι: Τα παιδιά, ατομικά ή ομαδικά, θα προσποιηθούν συμπεριφορές μη καλής ακρόασης, για να τις αναγνωρίσουν οι υπόλοιποι.

(Εικόνα 57)

Μαθαίνω να ακούω, διαβάζοντας: Αξιοποίηση δύο βιβλίων σχετικών με το θέμα.

- [Vinyet Montaner & Alex Cabrera](#), *Μάθε να ακούς*, Μεταίχμιο 2016.

Περιγραφή: Έχεις ποτέ αφουγκραστεί το ίδιο σου το σώμα; Έχεις πάρει μέρος σε μια συζήτηση όπου ο καθένας πασχίζει ν' αποδείξει πόσο δίκιο έχει; Το ξέρεις ότι η πόλη, το

δάσος και η νύχτα έχουν τη δική τους μουσική; Η ικανότητα να ακούμε προϋποθέτει σεβασμό, είναι όμως και ένας τρόπος να μάθουμε από τον εαυτό μας, από τους άλλους και από το περιβάλλον μας.

Μέσα από δεκαπέντε εικονογραφημένες ιστοριούλες το βιβλίο αυτό υπογραμμίζει τη σημασία αυτής της αξίας τόσο από ηθική όσο και από κοινωνική άποψη. Ώρα λοιπόν να μάθουμε να ακούμε! Στις τελευταίες σελίδες περιλαμβάνεται οδηγός για τους γονείς, με επιπλέον πληροφορίες και συμβουλές.

- **Elisabeth Verdick, Η φωνή δεν είναι για να ουρλιάζουμε, Μεταίχμιο 2015.**

Περιγραφή: Οι φωνές είναι κάτι που έρχεται αυθόρμητα στα παιδιά, ως ένας τρόπος να εκφράσουν τα συναισθήματά τους: τη χαρά, τον ενθουσιασμό, τον θυμό, την απογοήτευση... Με απλές φράσεις και διασκεδαστικές εικόνες το βιβλίο αυτό μαθαίνει στα παιδιά πότε είναι ώρα να μιλούν χαμηλόφωνα και πότε είναι αποδεκτό να φωνάζουν. Ακολουθώντας απλά βήματα μαθαίνουν τρόπους για να ηρεμούν και να χαλαρώνουν αλλά και πώς να εκφράζονται και να ζητούν αυτό που θέλουν με ήρεμο τρόπο. Στο τέλος του βιβλίου οι ενήλικες θα βρουν θέματα προς σκέψη και προβληματισμό, προτάσεις, ιδέες και δραστηριότητες.

- **Δημιουργώ μια δική μου ιστορία για το πως μπορώ να μάθω να ακούω..**

(Εικόνα 58)

6^ο μάθημα: Φιλία

- Πώς αντιλαμβάνεστε την εικόνα;
- Τι μπορεί να έχει συμβεί;
- Μπορείτε να σκεφτείς τον εαυτό σου ως ένα ξύλινο ανθρωπάκι της εικόνας;

- «Καλός φίλος είναι.....
- Δημιουργία Κώδικα Φιλίας».
- Τι είναι φιλία; Τι δεν είναι φιλία;

- Τι κάνουν οι φίλοι; Τι δεν κάνουν οι φίλοι;

(Εικόνες 59,60)

Ανάγνωση του παραμυθιού των αδελφών Γκριμ «Η συναυλία των ζώων»

- Τα ζώα του παραμυθιού είναι φίλοι ή απλώς συνταξιδιώτες και γιατί;
- Ποια είναι τα προτερήματά τους;
- Πώς δείχνουν σεβασμό στις ιδιαιτερότητες των άλλων;
- Τι θα γινόταν, αν το καθένα τους συναντούσε τους κλέφτες χωρίς τη συμπαράσταση των άλλων ζώων;
- Σε τι διαφέρει ο φίλος από τον συμμαθητή ή τον συμπαίκτη σε μια ομάδα;
- Τι μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη φιλία;

(Εικόνα 61)

Στο τέλος συζητήστε:

- Μιλώ για τους φίλους μου..
- Τους ζωγραφίζω..
- Περιγράφω κοινές εμπειρίες μας..
- Πώς μπορώ να χάσω ή να κερδίσω έναν φίλο;

(Εικόνα 62)

Σκέφτομαι και αιτιολογώ που μπορεί να οδηγήσει το κάθε περιστατικό που ακολουθεί που δόθηκε στην ομάδα μου.

- Ένα αγόρι προσφέρει μια σοκολάτα σε κορίτσι λέγοντάς της «Θέλεις μία από τις σοκολάτες μου;»
- Ένα αγόρι βλέπει τηλεόραση βαριεστημένο.
- Μία ομάδα κοριτσιών λέει σε ένα κορίτσι: «Θέλεις να κάτσεις μαζί μας;».
- Ένα αγόρι μόνο του μιλάει ασταμάτητα «Μπλα, μπλα, μπλα...».
- Ένα αγόρι περιαιτολογεί «Είμαι ο πιο έξυπνος του σχολείου».
- Ένα αγόρι λέει σε ένα κορίτσι που ζωγραφίζει «Θα με μάθεις να ζωγραφίζω κι εμένα;»
- Δυο αγόρια. Το ένα λέει: «Αν δεν γίνεις φίλος μου, θα το μετανιώσεις!». Το άλλο αγόρι σκέφτεται: «Πώς έμπλεξα!»
- Ένα κορίτσι ρωτάει ένα αγόρι: «Παίζουμε;»
- Ένα αγόρι φωνάζει σε ένα άλλο αγόρι «Ανίκανε, βλάκα!»

(Εικόνα 63)

- Γιατί χάνονται οι φίλοι;
- Πώς μπορεί να ξεχαστεί μια φιλία;
- Πώς μπορεί να διαλυθεί μια φιλία;
- Πώς μπορώ εγώ να το σταματήσω από το να γίνει;

- Πώς νιώθουν όσοι εμπλέκονται;
- Οι λύσεις που βρίσκω, πώς με κάνουν να νιώθω;

(Εικόνα 64)

Δημιουργώ μια ιστορία για δύο φίλους...

(Εικόνα 65)

7^ο Μάθημα: Συνεργασία

Διαβάστε τον **μύθο του Αισώπου: «Τα παιδιά του γεωργού»**.

- Τι είναι συνεργασία;
- Τι δεν είναι συνεργασία;
- Τι καταφέρνουμε με τη συνεργασία;

(Εικόνες 66-67)

Τοποθετούμε στο κέντρο τη λέξη Συνεργασία και λένε αυθόρμητα και γρήγορα λέξεις που τους έρχονται στο μυαλό.

Βγείτε στην αυλή και παίξτε ομαδικά παιχνίδια, με υψηλό βαθμό συνεργασίας. Π.χ. Ζευγάρια παιδιών δένουν τα πόδια τους (δεξί με αριστερό πόδι) και πρέπει να τρέξουν γρήγορα.

Σαν ένας άνθρωπος...

Τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια, αγκαλιάζονται με το ένα χέρι και ενεργούν ως ένας άνθρωπος. Μιλούν για ένα συγκεκριμένο θέμα, λέγοντας ο καθένας από μία λέξη τη φορά για να δημιουργήσουν μαζί μια πρόταση. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει ο ένας να μαντεύει τι θέλει να πει ο άλλος.

Οι παίκτες πρέπει να καταφέρουν να συνεργαστούν μεταξύ τους έτσι ώστε οι προτάσεις τους να έχουν νόημα, ακόμα και όταν δεν μπορούν να μαντέψουν τι ήθελε να πει ο παρτενέρ τους.

(Εικόνα 68)

Συζήτηση γύρω από το θέμα: Μερικές φορές θεωρούμε δεδομένο ότι ξέρουμε τι σκέφτονται οι άλλοι. Μερικές φορές θεωρούμε δεδομένο ότι οι άλλοι γνωρίζουν τι σκεφτόμαστε εμείς!

Εξαρτήματα μιας μηχανής...

Ομάδες των πέντε περίπου παιδιών επιλέγουν ένα μηχανήμα που αποτελείται από αρκετά εξαρτήματα. Το κάθε παιδί της ομάδας αναλαμβάνει το ρόλο ενός διαφορετικού εξαρτήματος του μηχανήματος. Ένα παιδί της ομάδας είναι ο χειριστής του μηχανήματος. Οι παίκτες χρησιμοποιούν κινήσεις και ήχους για τη λειτουργία του μηχανήματος. Επίσης, επιλέγουν εάν θέλουν να λειτουργούν τα εξαρτήματα όλα μαζί ή το καθένα ξεχωριστά. Οι ομάδες εξασκούνται

με το μηχανήμα που έχουν επιλέξει και στη συνέχεια το παρουσιάζουν στις άλλες ομάδες, που πρέπει να μαντέψουν ποιο είναι το μηχανήμα αυτό.

(Εικόνα 69)

Θέματα για συζήτηση:

- Όλα τα μέλη της ομάδας συμμετείχαν το ίδιο;
- Είναι δυνατό να μην υπάρχει ανταγωνισμός μέσα σε μια ομάδα;
- Οι ομάδες είχαν αρχηγό ή όλα τα μέλη πήραν μέρος στη διαδικασία αποφάσεων;
- Πώς επιλέξατε αρχηγό;

(Εικόνα 70)

Εγκαταλείψτε το πλοίο!...

Χωριστείτε σε ισάριθμες ομάδες. Το σενάριο είναι ίδιο για όλες τις ομάδες: Βρίσκονται μέσα σε ένα πλοίο που βουλιάζει. Έχουν μία σωσίβιο λέμβο μέσα στην οποία επιτρέπεται να πάρουν μόνο δέκα αντικείμενα από το πλοίο. Πρώτα σκέφτεται το κάθε παιδί δέκα αντικείμενα. Στη συνέχεια τα μέλη της ομάδας συζητούν μεταξύ τους για να αποφασίσουν τελικά ποια δέκα αντικείμενα θα πάρουν μαζί. Μετά η κάθε ομάδα ενώνεται με μια άλλη και γίνεται εκ νέου διαπραγμάτευση των δέκα αντικειμένων που θα πάρουν μαζί τους στη λέμβο. Στο τέλος όλες οι ομάδες μαζί διαπραγματεύονται για να καταλήξουν σε μία τελική επιλογή δέκα αντικειμένων.

(Εικόνα 71)

Θέματα για συζήτηση:

- Πώς νιώσατε;
- Είστε όλοι ευχαριστημένοι με την τελική επιλογή;
- Είστε όλοι ευχαριστημένοι με τη διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων;
- Είχαν όλοι την ευκαιρία να πουν τις ιδέες τους;
- Στην τελική ομάδα ήταν εμφανής η παρουσία ενός «αρχηγού»;

- Πόσο εύκολο ή δύσκολο ήταν να συμφωνήσετε για δέκα αντικείμενα;
- Ποια είναι τα οφέλη της συνεργασίας μιας ομάδας για την επίλυση προβλημάτων;

(Εικόνα 72)

- Δημιουργώ ένα κείμενο για να μιλήσω για την αξία της συνεργασίας.

(Εικόνα 73)

Οι ομάδες δημιουργούν ένα σύντομο δράμα με έναν δημοσιογράφο, ο οποίος πηγαίνει σε μία μικρή πόλη, όπου οι ανησυχίες έχουν καταλάβει όλους τους ενήλικες. Ο δημοσιογράφος παίρνει συνέντευξη από έναν δάσκαλο, έναν γιατρό, έναν φούρναρη, έναν πυροσβέστη, έναν εργάτη, έναν οικοδόμο κτλ. Το αντικείμενο της ανησυχίας όλων αυτών των ανθρώπων είναι η δουλειά τους και ό,τι σχετίζεται με αυτή! Σκέφτομαι ερωτήσεις... Στη συνέχεια γράφω πιθανές απαντήσεις τους.

(Εικόνα 74)

Ήρθε η ώρα για την τελευταία μας ψηφιακή ιστορία.. Μαζί θα την δημιουργήσουμε

(Εικόνα 75)

Σημείωση: Τα μαθήματα συναισθηματικής νοημοσύνης όπως και οι δραστηριότητες που έχουν περιγραφεί παραπάνω, έχουν μεταφερθεί με τις απαραίτητες αλλαγές στην πλατφόρμα Chamillo, ως εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό. Μπορείτε να το επισκεφτείτε πατώντας πάνω στον σύνδεσμο <http://chamilo.datacenter.uoc.gr/metchamilo/main/auth/inscription.php?c=MARILENAGEWRGANTA&e=1>

4^ο Κεφάλαιο: Συζήτηση – Αποτελέσματα

4.1 Αποτελέσματα Αξιολόγησης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η αξιολόγηση του ερευνητικού προγράμματος πραγματοποιήθηκε σε δύο επίπεδα. Σε πρώτο επίπεδο, αξιολογήθηκαν μέσω ανάλυσης περιεχομένου οι εκθέσεις των παιδιών πριν και μετά την συμμετοχή τους στο ερευνητικό πρόγραμμα. Συγκεκριμένα, το ερευνητικό πρόγραμμα ανέδειξε την συμπληρωματικότητα ανάμεσα στην διδασκαλία μέσα στη τάξη και έξω από εκείνη, όπως και τις δυνατότητες μεικτής μάθησης. Η μάθηση έξω από την τάξη πραγματοποιούνταν μέσα από την χρήση και μελέτη του εκπαιδευτικού ψηφιακού υλικού που διαμορφώθηκε σύμφωνα με την μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και του μοντέλου του Daniel Goleman για την συναισθηματική νοημοσύνη. Το εκπαιδευτικό υλικό λειτούργησε και διαπέρασε συμπληρωματικά γνωστικά αντικείμενα της σχολικής εκπαίδευσης όπως είναι η Γλώσσα, τα Μαθηματικά και η Ιστορία. Επιλέχθηκαν συγκεκριμένες ενότητες από το κάθε μάθημα που μπορούσαν να συνδυαστούν κατ' αντιστοιχία με καθένα από τους 7 άξονες συναισθηματικής αγωγής του εκπαιδευτικού υλικού. Αυτές οι ενότητες επιλέχθηκαν με γνώμονα την συνάφεια του τίτλου και του περιεχόμενου με τον υπό μελέτη κάθε φορά άξονα. Σε δεύτερο επίπεδο, αξιολογήθηκαν οι ψηφιακές ιστορίες των παιδιών από εξωτερικούς αξιολογητές σύμφωνα με μια κλειδα παρατήρησης. Στη συνέχεια, από την ερευνήτρια αναλύθηκαν οι ιστορίες τους δίνοντας έμφαση στο περιεχόμενο και τις προεκτάσεις που μπορούσαν να γίνουν αντιληπτές.

Παρακάτω παρατίθενται οι βασικοί πυλώνες και αντικείμενα σύμφωνα με τα οποία έγινε η ανάλυση των δεδομένων από τις εκθέσεις των παιδιών. Κάτω από κάθε άξονα παρατίθενται οι απόψεις τους όπως εκφράστηκαν.

4.1.1 Παρουσίαση των αρχικών απόψεων των μαθητών σχετικά με την συμμετοχή τους στο ερευνητικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης.

1ος άξονας: Αυτεπίγνωση

1.1 Αναγνώριση του συναισθήματος

Οι μαθητές πιστεύουν ότι θα γνωρίσουν νέα συναισθήματα και πως αυτά τα συναισθήματα οδηγούν τη συμπεριφορά και τις πράξεις τους.

Παραθέτουμε απόψεις μαθητών:

- *Θέλουμε να μάθουμε πόσα ακόμη συναισθήματα υπάρχουν. Η ευτυχία είναι;*
- *Τι συμβαίνει μέσα μου όταν θυμώνω;*
- *Γιατί οι μεγάλοι δεν με καταλαβαίνουν;*

1.2 Αναγνώριση δυνατών και αδύνατων σημείων

Οι μαθητές αναφέρονται στο πόσο καλά γνωρίζουν τον εαυτό τους, όπως πόσο και πως τους επηρεάζει η εικόνα που έχουν οι άλλοι για τους ίδιους.

Παραθέτουμε απόψεις μαθητών:

- *Με απασχολεί η γνώμη των φίλων μου για εμένα.*
- *Δεν θέλω να με κοροϊδεύουν επειδή δεν είμαι καλή μαθήτρια.*
- *Νιώθω ότι κάνω συνέχεια λάθη, αφού δεν ακούω ποτέ μπράβο.*

1.3 Λήψη αποφάσεων

Οι μαθητές ενεργοποιούνται να πάρουν αποφάσεις για το ποιοι θέλουν να είναι, τι θέλουν να κάνουν, ποιανού τα λεγόμενα θα τους επηρεάσουν και ποιες συνέπειες θα επιφέρουν οι επιλογές τους.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Πώς θα δείξω τον θυμό ή την στενοχώρια μου χωρίς οι άλλοι να φύγουν από δίπλα μου;*
- *Μπορώ να λέω αυτό που πιστεύω στους συμμαθητές μου;*
- *Πόσο αποδεκτός θα είμαι αν δείξω τον εαυτό μου;*

2ος άξονας: Αυτορρύθμιση

2.1 Έλεγχος Παρορμήσεων

Οι μαθητές εκπαιδεύονται να αναγνωρίσουν αρχικά και στη συνέχεια να δώσουν χώρο στο συναίσθημα μέσα τους χωρίς να χάνουν την ψυχραιμία και τον έλεγχο του εαυτού τους, διαταράσσοντας τις σχέσεις τους με τους άλλους.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Όταν θυμώνω, ξεσπάω στους άλλους.*
- *Όταν φοβάμαι, μου φαίνονται όλα άσχημα.*
- *Όταν με μαλώνουν, κλείνομαι στον εαυτό μου.*

2.2 Προσαρμοστικότητα

Οι μαθητές καλούνται στην καθημερινότητα τους να προσαρμόζονται με ευελιξία στις νέες συνθήκες και να αγκαλιάζουν τις αλλαγές που συμβαίνουν στους ίδιους, στην οικογένεια, στο περιβάλλον τους.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Αγχώνομαι που θα φύγουμε από τα Χανιά.*
- *Τι θα συμβεί τώρα που θα φύγει ο μπαμπάς από το σπίτι;*
- *Θα είναι καλοί οι καθηγητές στο Γυμνάσιο;*

2.3 Καλλιέργεια εμπιστοσύνης

Οι μαθητές εκτίθενται σε καταστάσεις που η εμπιστοσύνη σε συμμαθητές και σημαντικούς άλλους ανθρώπους περνάει από δοκιμασίες σχεδόν καθημερινά με αποτέλεσμα να αναρωτιούνται για το βάθος και την ειλικρίνεια των σχέσεων

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Μπορώ να πω ένα μυστικό σε έναν φίλο χωρίς να το μάθει κανείς;*
- *Θα με μαλώσει η μαμά αν της πω ότι μου ήρθε αυτό το μήνυμα από έναν άγνωστο;*
- *Θα με κρίνουν οι φίλοι μου όταν μάθουν τι έκανα;*

3ος άξονας : Δημιουργία κινήτρων

3.1 Θέσπιση στόχων

Οι μαθητές μπαίνουν σε μία διαδικασία ανασκόπησης των στόχων που έχουν θέσει και των πράξεών τους, καθώς και το ποιοι παράγοντες επηρεάζουν αυτή τη διαδικασία.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Πώς μπορώ να γίνω επιτυχημένος;*
- *Μου είπε η μαμά μου ότι θα μου πάρει κινητό αν γράψω πάνω από 90 στο διαγώνισμα.*

- *Θα γίνω ένα τίποτα αν δεν είμαι καλός μαθητής.*

3.2 Λήψη πρωτοβουλιών

Οι μαθητές αναγνωρίζουν την κρισιμότητα της αυτενέργειας και της πρωτοβουλίας, τόσο στην καθημερινή ζωή, όσο και στην σχολική πραγματικότητα, καθώς είναι ένας τρόπος να χτίσουν μία υγιή σχέση με τον εαυτό τους.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Πότε θα παίρνω μόνος μου τις δικές μου αποφάσεις;*
- *Φοβάμαι ότι δεν θα με αφήσουν να κάνω αυτό που θέλω.*
- *Τι ωραία που η δασκάλα μας άκουσε όταν της προτείναμε να κάνουμε συνέλευση τάξης.*

3.3 Αισιοδοξία για τη ζωή

Οι μαθητές έρχονται σε επαφή με σκοπούς ψυχικής υγείας, όπως είναι η ευτυχία και το νόημα της ζωής, χτίζονται δεξιότητες χαρακτήρα όπως είναι η αντιμετώπιση όσων τους συμβαίνουν.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Αναρωτιέμαι γιατί οι μεγάλοι δεν είναι χαρούμενοι με όσα έχουν.*
- *Θα τα παρατήσω. Κουράστηκα. Δεν μπορώ άλλο.*
- *Δεν ξέρω τι να σκεφτώ για το μέλλον.*

4ος άξονας: Ενσυναίσθηση

4.1 Αυθεντικό ενδιαφέρον για τον άλλο

Οι μαθητές νοιάζονται για τα συναισθήματα και τα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζει ο άλλος, καθώς και για τις σκέψεις και τους προβληματισμούς του.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Οι συμμαθητές μου με υπερασπίστηκαν.*
- *Ήρθε ο Γιάννης να με ρωτήσει στο διάλειμμα πως είμαι.*
- *Να πούμε στη Μαρία να έρθει στην παρέα μας;*

4.2 Πίστη στους ανθρώπους

Οι μαθητές αναγνωρίζουν τους άλλους ως ολοκληρωμένες προσωπικότητες, με τα θετικά και τα αρνητικά τους χαρακτηριστικά. Τους ενθαρρύνουν σε κάθε τους βήμα και τους στηρίζουν ακόμη και στα λάθη τους. Το ίδιο κάνουν και για τους εαυτούς τους.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Πιστεύω ότι ο Γιάννης θα κάνει στο τέλος το καλύτερο.*
- *Ξέρω ότι ο Στέφανος θα ζητήσει συγγνώμη.*
- *Θα τα καταφέρω ό,τι κι αν γίνει.*

4.3 Κατανόηση του άλλου

Οι μαθητές δείχνουν κατανόηση στις ανάγκες, τις ιδιαιτερότητες και στον χαρακτήρα των άλλων. Μέσα από αυτή τη διαδικασία γνωρίζουν καλύτερα των εαυτό τους, αφού τον βλέπουν σε σχέση με τους άλλους.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Ξέρω πως νιώθε τώρα που τη μάλωσε η μαμά της.*
- *Καταλαβαίνω γιατί ο Νίκος μίλησε στην κυρία γι' αυτό που συνέβη στην ελεύθερη ώρα.*
- *Πιστεύω ότι θα είναι πολύ στεναχωρημένη που δεν την άφησαν να έρθει στην εκδρομή.*

4.4 Βοήθεια του άλλου

Οι μαθητές διδάσκονται να δίνουν το χέρι σε όσους το έχουν ανάγκη ή το ζητάνε, χωρίς να πάρουν κάτι πίσω. Το ίδιο ελπίζουν να συμβεί και σε αυτούς.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Χάρηκα που με βοήθησε να τελειώσω τα μαθήματά μου.*
- *Με κοίταξε και ήρθα δίπλα μου, γιατί δυσκολευόμουν, παρ' όλο που δεν το είπα.*
- *Έπεσα σήμερα και μου έδωσε το χέρι του για να σηκωθώ.*

5ος άξονας: Νέες Τεχνολογίες

5.1 Γνωριμία με τις νέες τεχνολογίες

Οι μαθητές εξοικειώνονται με τις νέες τεχνολογίες, αφού τις συναντούν στην καθημερινότητά τους σε συγκεκριμένη περίπτωση. Παράλληλα, τις συναντούν και στην εκπαιδευτική πράξη.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Γίνεται πιο ωραία το μάθημα έτσι.*
- *Μου αρέσει να βλέπω την οθόνη και να πηγαίνω βήμα-βήμα.*

- Διασκεδάζω με τα χρώματα και τους ήχους.

5.2 Απόψη για το εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό

Οι μαθητές ανακαλύπτουν και οικοδομούν τη γνώση μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, ερωτήσεις αυτογνωσιακού χαρακτήρα και δημιουργίας περιεχομένου.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Μου αρέσει να γράφω τις δικές μου ιστορίες.*
- *Ανυπομονώ να δω ποιο είναι το επόμενο βήμα.*
- *Ήμασταν σε εγρήγορση για το αν την επόμενη στιγμή θα φτιάχναμε μία ιστορία, θα παίζαμε στην αυλή ή θα διαβάζαμε ένα κείμενο.*

5.3 Χρήση του εργαλείου δημιουργικής αφήγησης

Οι μαθητές χρησιμοποιούν το ψηφιακό εργαλείο του οποίου τη χρήση έχουν διδαχθεί, για να φέρουν τη σκέψη τους στον ψηφιακό κόσμο.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Μπορώ να δω την ιστορία μου με εικόνα, χρώμα και ήχο.*
- *Μπορώ να μεταφέρω ένα μήνυμα μέσα από την ιστορία μου στους άλλους.*
- *Μαθαίνω πως να εκφράζομαι μέσα από μία εφαρμογή νέων τεχνολογιών.*

4.2 Παρουσίαση-Συζήτηση των Αποτελεσμάτων των Τελικών Απόψεων των μαθητών σχετικά με την συμμετοχή τους στο ερευνητικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης

1^{ος} άξονας: Αυτεπίγνωση

1.1 Αναγνώριση του συναισθήματος

Οι μαθητές πιστεύουν ότι θα γνωρίσουν νέα συναισθήματα και πως αυτά τα συναισθήματα οδηγούν τη συμπεριφορά και τις πράξεις τους.

- *Έμαθα να δίνω λέξεις σε αυτά που νιώθω.*
- *Σ'αγαπώ μαμά!*
- *Με πλήγωσε που με είπε άσχημη.*

1.2 Αναγνώριση δυνατών και αδύνατων σημείων

Οι μαθητές αναφέρονται στο πόσο καλά γνωρίζουν τον εαυτό τους, όπως πόσο και πως τους επηρεάζει η εικόνα που έχουν οι άλλοι για τους ίδιους.

- *Τελικά μπορώ να το κάνω και νιώθω σημαντικός.*
- *Είδα τις ιδέες μου να παίρνουν μορφή και οι άλλοι να χαίρονται.*
- *Πέρασε η πρόταση του Γιάννη, ενώ δεν το περίμενα*

1.3 Λήψη αποφάσεων

Οι μαθητές ενεργοποιούνται να πάρουν αποφάσεις για το ποιοι θέλουν να είναι, τι θέλουν να κάνουν, ποιανού τα λεγόμενα θα τους επηρεάσουν και ποιες συνέπειες θα επιφέρουν οι επιλογές τους.

- *Μάθαμε να ακούει ο ένας τον άλλον, γι' αυτό βγάλαμε ένα καλό αποτέλεσμα.*
- *Παραδεχτήκαμε όλοι ότι μόνο με το να συνεργαζόμαστε, είμαστε όλοι ικανοποιημένοι με τη λύση που βρήκαμε.*
- *Δυσκολευτήκαμε να πάρουμε μια απόφαση, γι' αυτό κάτσαμε και στο διάλειμμα μέσα μέχρι να συμφωνήσουμε.*

2ος άξονας: Αυτορρύθμιση

2.1 Έλεγχος Παρορμήσεων

Οι μαθητές εκπαιδεύονται να αναγνωρίσουν αρχικά και στη συνέχεια να δώσουν χώρο στο συναίσθημα μέσα τους χωρίς να χάνουν την ψυχραιμία και τον έλεγχο του εαυτού τους, διαταράσσοντας τις σχέσεις τους με τους άλλους.

- *Κατάλαβα τι μπορώ να κάνω για να μην αφήνω το θυμό μου να με παρασύρει.*
- *Πρέπει να είμαι συνεπής με τις υποχρεώσεις μου και μετά να πάω βόλτα.*
- *Αποδέχτηκα ότι δεν μπορώ να έχω ότι θέλω.*

2.2 Προσαρμοστικότητα

Οι μαθητές καλούνται στην καθημερινότητα τους να προσαρμόζονται με ευελιξία στις νέες συνθήκες και να αγκαλιάζουν τις αλλαγές που συμβαίνουν στους ίδιους, στην οικογένεια, στο περιβάλλον τους.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Αποδέχομαι πιο εύκολα τις αλλαγές.*
- *Έμαθα να ανταποκρίνομαι με τα μέσα που έχω σε αυτό που μου ζητείται.*
- *Κατάλαβα ότι οι αλλαγές μπορεί να έχουν θετικά αποτελέσματα.*

2.3 Καλλιέργεια εμπιστοσύνης

Οι μαθητές εκτίθενται σε καταστάσεις που η εμπιστοσύνη σε συμμαθητές και σημαντικούς άλλους ανθρώπους περνάει από δοκιμασίες σχεδόν καθημερινά με αποτέλεσμα να αναρωτιούνται για το βάθος και την ειλικρίνεια των σχέσεων

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Εμπιστεύομαι περισσότερο τον εαυτό μου.*
- *Μου αρέσει που μοιράζομαι σκέψεις και συναισθήματα με τις συμμαθήτριες μου.*
- *Χάρηκα που μου είπε το μυστικό του.*

3ος άξονας : Δημιουργία κινήτρων

3.1 Θέσπιση στόχων

Οι μαθητές παίρνουν σε μία διαδικασία ανασκόπησης των στόχων που έχουν θέσει και των πράξεων τους, καθώς και το ποιοι παράγοντες επηρεάζουν αυτή τη διαδικασία.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Νιώθω περήφανος που κατάφερα να τα πάω καλά στο διαγώνισμα.*
- *Σκέφτομαι τι θέλω και πως μπορώ να το καταφέρω.*
- *Την επόμενη φορά θα διαχειριστώ καλύτερα το χρόνο και το διάβασμα μου.*

3.2 Λήψη πρωτοβουλιών

Οι μαθητές αναγνωρίζουν την κρισιμότητα της αυτενέργειας και της πρωτοβουλίας, τόσο στην καθημερινή ζωή, όσο και στην σχολική πραγματικότητα, καθώς είναι ένας τρόπος να χτίσουν μία υγιή σχέση με τον εαυτό τους.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Χαίρομαι να προτείνω πράγματα και να αλλάζουν συνήθειες της τάξης μου.*
- *Τελικά δεν πέρασε η ιδέα μου, αλλά τουλάχιστον είχα το θάρρος να την προτείνω.*
- *Μου άρεσε που ήμασταν υπεύθυνοι για την δημιουργία σεναρίων και ιστοριών.*

3.3 Αισιοδοξία για τη ζωή

Οι μαθητές έρχονται σε επαφή με σκοπούς ψυχικής υγείας, όπως είναι η ευτυχία και το νόημα της ζωής, χτίζονται δεξιότητες χαρακτήρα όπως είναι η αντιμετώπιση όσων τους συμβαίνουν.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Είμαι χαρούμενη που έμαθα να είμαι καλή φίλη.*
- *Δεν είμαι μόνος μου σε ότι κι αν έρθει.*
- *Σκέφτομαι χρωματιστό το μέλλον αφού θα έχω τους φίλους μου μαζί.*

4ος άξονας: Ενσυναίσθηση

4.1 Αυθεντικό ενδιαφέρον για τον άλλο

Οι μαθητές νοιάζονται για τα συναισθήματα και τα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζει ο άλλος, καθώς και για τις σκέψεις και τους προβληματισμούς του.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Νιώθω ασφάλεια όταν ξέρω ότι οι άλλοι ενδιαφέρονται για εμένα.*
- *Πήγαμε να δούμε τη Μαρία στο νοσοκομείο.*
- *Χτύπησε ο Στέφανος και τρέξαμε να δούμε αν είναι καλά.*

4.2 Πίστη στους ανθρώπους

Οι μαθητές αναγνωρίζουν τους άλλους ως ολοκληρωμένες προσωπικότητες, με τα θετικά και τα αρνητικά τους χαρακτηριστικά. Τους ενθαρρύνουν σε κάθε τους βήμα και τους στηρίζουν ακόμη και στα λάθη τους. Το ίδιο κάνουν και για τους εαυτούς τους.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Μου είπε η δασκάλα μου ότι πιστεύει σε εμένα και χάρηκα πολύ.*
- *Κατάλαβα ότι οι καλοί φίλοι πιστεύουν στους φίλους και στις δυνατότητες τους.*
- *Η πίστη δίνει φτερά.*

4.3 Κατανόηση του άλλου

Οι μαθητές δείχνουν κατανόηση στις ανάγκες, τις ιδιαιτερότητες και στον χαρακτήρα των άλλων. Μέσα από αυτή τη διαδικασία γνωρίζουν καλύτερα των εαυτό τους, αφού τον βλέπουν σε σχέση με τους άλλους.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Ξέρω ότι θα με καταλάβουν οι συμμαθητές μου.*
- *Δείχνω κατανόηση σε πράγματα που ενοχλούν ή θυμώνουν κάποιο συμμαθητή μου.*
- *Νιώθω ότι δεν μπαίνουν στον κόπο να με καταλαβαίνουν.*

4.4 Βοήθεια του άλλου

Οι μαθητές διδάσκονται να δίνουν το χέρι σε όσους το έχουν ανάγκη ή το ζητάνε, χωρίς να πάρουν κάτι πίσω. Το ίδιο ελπίζουν να συμβεί και σε αυτούς.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Ένωσα πολύ όμορφα που το κάναμε μαζί.*
- *Έμαθα να ζητάω βοήθεια.*
- *Έμεινα μόνος μου και κανείς δεν ήρθε να με βοηθήσει.*

5ος άξονας: Νέες Τεχνολογίες

5.1 Γνωριμία με τις νέες τεχνολογίες

Οι μαθητές εξοικειώνονται με τις νέες τεχνολογίες, αφού τις συναντούν στην καθημερινότητά τους σε συγκεκριμένη περίπτωση. Παράλληλα, τις συναντούν και στην εκπαιδευτική πράξη.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Δεν μου αρέσουν οι υπολογιστές.*
- *Ήταν πιο εύκολο απ' ό τι περίμενα.*
- *Δεν είχα σκεφτεί πως θα ήταν το μάθημα μέσα στη τάξη.*

5.2 Άποψη για το εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό

Οι μαθητές ανακαλύπτουν και οικοδομούν τη γνώση μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, ερωτήσεις αυτογνωσιακού χαρακτήρα και δημιουργίας περιεχομένου.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Ήταν σαν να έχουμε ένα βιβλίο μπροστά μας.*
- *Κάποιες φορές μπερδεύόμουν.*
- *Ήταν διασκεδαστικές και χρήσιμες οι δραστηριότητες.*

5.3 Χρήση του εργαλείου δημιουργικής αφήγησης

Οι μαθητές χρησιμοποιούν το ψηφιακό εργαλείο του οποίου τη χρήση έχουν διδαχθεί, για να φέρουν τη σκέψη τους στον ψηφιακό κόσμο.

Παρατίθενται απόψεις μαθητών:

- *Ήταν δύσκολο να το χρησιμοποιήσω.*
- *Θέλω να μάθω να φτιάχνω παιδικά.*
- *Συνεργαστήκαμε και δημιουργήσαμε πολύ όμορφες ιστορίες.*

4.3 Αξιολόγηση του προγράμματος

Το πρόγραμμα λειτούργησε συμπληρωματικά όπως αναφέρθηκε με την διδασκαλία και μάθηση μέσα στην τάξη με αποτέλεσμα να δημιουργούνται επεισόδια μάθησης, αυτενέργειας,

δημιουργίας. Οι μαθητές ήταν αρχικά διστακτικοί για την χρήση του υλικού και εξέφρασαν απορίες σχετικά με τον συνδυασμό δύο πηγών μάθησης, της συμπληρωματικής εξ αποστάσεως μέσω του υλικού και της παραδοσιακής διδασκαλίας μέσα στη τάξη. Ακόμη, εξέφρασαν δυσκολία στην κατανόηση της αρχικής περιγραφής του προγράμματος όπως έγινε από την εκπαιδευτικό και ερευνήτρια. Είχαν αγωνία στην αρχή και ρωτούσαν συνεχώς για το επόμενο βήμα που θα έπρεπε να ακολουθήσουνόταν τους δόθηκαν τα βήματα και παρουσιάστηκε μπροστά τους η πλατφόρμα που θα έπρεπε να συνδεθούν.

Θετικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν το εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό είναι κατά κύριο λόγο οι δραστηριότητες που απαρτίζουν το εκπαιδευτικό υλικό. Πιο συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες έχουν βιωματικό, παιγνιώδη χαρακτήρα και καλλιεργούν σε μεγάλο βαθμό την ενσυναίσθηση και άλλες σημαντικές δεξιότητες. Ακόμη, τοποθετούν τον εκπαιδευόμενο σε θέση κριτικού αναγνώστη, δημιουργού ψηφιακού περιεχομένου και συγγραφέα. Επιπλέον, υπάρχουν δραστηριότητες ενδοσκόπησης σε κάθε μάθημα συναισθηματικής νοημοσύνης που καλούν τον μαθητή να μιλήσει για τον εαυτό του αφού πρώτα σκεφτεί για εκείνον. Η σύνδεση και διασύνδεση των μαθημάτων συναισθηματικής νοημοσύνης και στη συνέχεια η σύνδεση τους με τα γνωστικά αντικείμενα της σχολικής εκπαίδευσης οδηγεί σε πολλαπλά οφέλη μάθησης. Ιδιαίτερα βοηθητική είναι η ύπαρξη οδηγού πλοήγησης στο υλικό όπως και για την αποστολή των εργασιών των μαθητών. Τελευταία, ένα θετικό στοιχείο του εκπαιδευτικού είναι η ενσωμάτωση επιτραπέζιου παιχνιδιού μέσα στο υλικό που συνδέεται άμεσα με την δημιουργία ιστοριών μέσα από κάρτες που επιλέγουν οι μαθητές τυχαία και δημιουργούν τα δικά τους θεατρικά δρώμενα ή γραπτές ιστορίες. Στις δύο περιπτώσεις, παρουσιάζονται τα δημιουργήματα τους στην υπόλοιπη τάξη.

Αρνητικά στοιχεία που είναι δυνατό να διακριθούν είναι ότι τα κείμενα που υπήρχαν σε κάθε μάθημα του εκπαιδευτικού υλικού ήταν μεγάλα σε έκταση με αποτέλεσμα να κουράσουν ή να μπερδέψουν τον αναγνώστη. Άρα θα έπρεπε να κάνει συχνά παύσεις ή να διαβάσει από την αρχή το κείμενο και αυτό ενδεχόμενα να επηρέαζε τη διάθεση και αντοχή του να συνεχίσει τις δραστηριότητες. Δεύτερον, υπήρχαν λίγες εικόνες μέσα στο υλικό και πιθανότατα να επηρέαζε την αισθητική αντίληψη των μαθητών. Θα ήταν πιο ενδιαφέρον ίσως να υπάρχουν περισσότερες εικόνες που θα μπορούσαν να εμπνεύσουν τους εκπαιδευόμενους να αφεθούν και να εκφραστούν. Ίσως ακόμη η έλλειψη κεντραρίσματος σε κείμενα και εικόνες όπως παρουσιάζονται να έκαναν λιγότερο ελκυστικό το περιεχόμενο των μαθημάτων. Τέταρτον, ήταν υποχρεωτική η ύπαρξη ηλεκτρονικού υπολογιστή όπως και σύνδεση στο διαδίκτυο για να έχει πρόσβαση αρχικά στο

εκπαιδευτικό υλικό. Ακόμη, θα έπρεπε οι μαθητές να έχουν μια βασική εξοικείωση με την τεχνολογία και την χρήση των ηλεκτρονικών μέσων. Επιπλέον, δόθηκε αρκετή έμφαση σε δραστηριότητες γραπτού λόγου τόσο στο επίπεδο των μαθημάτων που παρουσιάζονταν όσο και ως παραγόμενα των μαθητών λόγω εργασιών που είχαν να δημιουργήσουν. Ίσως μαθητές που δεν είναι ιδιαίτερα εκφραστικοί με τον γραπτό λόγο να δυσκολεύτηκαν, όπως και μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες να χρειάστηκε να καταβάλλουν μεγαλύτερη προσπάθεια για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν.

Φυσικά, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και εμπλουτισμού του εκπαιδευτικού υλικού ανάλογα με το κοινό που απευθύνεται, τον σκοπό και στόχους που θα υλοποιηθεί, όπως και το ενδεχόμενο να αποτελέσει εργαλείο συμπληρωματικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ή εξ ολοκλήρου αυτόνομης.

Στοιχεία που θα μπορούσαν να υπάρξουν είναι η ύπαρξη ακουστικών οδηγιών σε περισσότερα σημεία του εκπαιδευτικού υλικού ώστε οι μαθητές να μην αισθάνονται μόνοι τους. Ακόμη, θα ήταν καλό να υπάρχει η επιλογή οι εκπαιδευόμενοι να ανεβάζουν κάπου τις απορίες, δυσκολίες που συναντάνε ώστε ο εκπαιδευτής, ο δημιουργός να είναι σε θέση να δώσουν κατευθύνσεις για να λυθούν. Επιπροσθέτως, βοηθητική θα ήταν η ύπαρξη φακέλου του μαθητή ώστε να αποθηκεύονται όλες οι εργασίες ατομικές, ομαδικές που δημιουργεί και να έχει πρόσβαση σε αυτές. Έχοντας φάκελο μαθητή, του δίνεται η δυνατότητα να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα της δουλειάς και της προόδου του. Τα κερτημένα γεννάνε συναισθήματα και αυτά οδηγούν σε πράξεις τελικά.

Ακόμη, θα υπήρχαν περισσότερες δυνατότητες για αλλαγές βαθιές στο χαρακτήρα και στη στάση των μαθητών αν το πρόγραμμα συναισθηματικής νοημοσύνης είχε μεγαλύτερη διάρκεια, ώστε οι εμπειρίες και τα βιώματα τους να τους οδηγήσουν σε εσωτερική ανασκόπηση και ίσως δομικές αλλαγές.

4.4 Αξιολόγηση ψηφιακών αφηγήσεων παιδιών

<https://www.youtube.com/watch?v=RWT0luo7utA>

Θέμα: Θυμός

	εξαιρετική	καλή	ικανοποιητική	χρειάζεται βελτίωση
Η Οπτική γωνία			✓	
Η Δραματική ερώτηση	✓			
Το Συναισθηματικό περιεχόμενο			✓	
Η Μουσική επένδυση				✓
Η φωνή του δημιουργού		✓		
Οι Εικόνες			✓	
Ο Ρυθμός εξέλιξης		✓		

Πρόκειται για μια ψηφιακή αφήγηση που διαπραγματεύεται τον θυμό μέσα από τα μάτια μιας ομάδας μαθητών. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στις συνέπειες του θυμού τόσο σε προσωπικό επίπεδο όπως και σε σχέση με τους άλλους. Είναι σίγουρα ένα συναίσθημα που τα παιδιά βιώνουν έντονα και το συνδέουν συχνά με την αίσθηση αδικίας και παραπόνου. Λειτουργεί το ένστικτο χωρίς τη λογική και τη σκέψη του τι θα συμβεί μετά;. Σημαντικό σημείο του βίντεο είναι η παραδοχή των αρνητικών συναισθημάτων που βιώνουν αφού έχουν ξεσπάσει το θυμό τους όπως και σκέψεις για το πως θα διαχειριστούν το θυμό τους. Έχει ξεκινήσει η διαδικασία να είναι σε στενή επαφή με τον εαυτό τους, να αξιολογούν το συναίσθημα τους, να σκέφτονται τους άλλους, να χρησιμοποιούν δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων. Ο ρυθμός εξέλιξης της ιστορίας φαίνεται να είναι κάπως μονότονος και να μην υπάρχει ποικιλία στις εικόνες που επιλέχθηκαν. Ωστόσο, τα δυνατά σημεία της αφήγησης είναι το συναισθηματικό περιεχόμενο και η οπτική γωνία του της ομάδας δημιουργίας που επέλεξαν τον θυμό ως άξονα της ιστορίας τους.

<https://www.youtube.com/watch?v=o11AnxTJ7HY>

Θέμα: Συνεργασία

	εξαιρετική	καλή	ικανοποιητική	χρειάζεται βελτίωση
Η Οπτική γωνία	✓			
Η Δραματική ερώτηση	✓			
Το Συναισθηματικό περιεχόμενο	✓			
Η Μουσική επένδυση		✓		
Η φωνή του δημιουργού		✓		

Οι Εικόνες
ΟΡυθμός εξέλιξης

✓

✓

Παρουσιάζεται μια ιστορία που διαπραγματεύεται την συνεργασία. Πρόκειται για μια δεξιότητα που οφείλει να καλλιεργείται και να ενισχύεται καθώς οι άνθρωποι είναι πιο δυνατοί όταν συνεργάζονται, όταν δουλεύουν σε ομάδες για κάτι μεγάλο. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι μαθητές αναφέρθηκαν σε ένα ρεαλιστικό παράδειγμα που φανερώνει την δυναμική της ομάδας και θα μπορούσε να αποτελέσει έμπνευση για άλλους ανθρώπους αναφορικά με κοινωνικά ζητήματα. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η παρουσία της λήψης πρωτοβουλιών, της επιρροής του άλλου, της ομαδικότητας και της αξιοπιστίας. Πρόκειται για στοιχεία απαραίτητα για μια συνεργασία, μια φιλία, μια ανθρώπινη σχέση που έχουν τη δύναμη να επηρεάσουν σημαντικά την συναισθηματική επίγνωση του ατόμου όπως και τη στάση του απέναντι στους άλλους. Είναι πραγματικά μια ιστορία που οι δημιουργοί της φαίνεται να έχουν αφιερώσει χρόνο στη σύνθεση της πλοκής καθώς το συναισθηματικό περιεχόμενο είναι πλούσιο και υπάρχει δράση από την πλευρά των ηρώων.

<https://www.youtube.com/watch?v=e8t8zqYJqRM&t=19s>

Θέμα: Μαθαίνω να ακούω

	εξαιρετική	καλή	ικανοποιητική	χρειάζεται βελτίωση
Η Οπτική γωνία	✓			
Η Δραματική ερώτηση	✓			
Το Συναισθηματικό περιεχόμενο	✓			
Η Μουσική επένδυση			✓	
Η φωνή του δημιουργού	✓			
Οι Εικόνες			✓	
ΟΡυθμός εξέλιξης		✓		

Πρόκειται για μια ψηφιακή αφήγηση με έντονο συναισθηματικό περιεχόμενο που διαπραγματεύεται την αξία του να μάθουν να ακούν. Ένας καλός ακροατής, που θα είναι σε θέση να νιώσει, να μπορέσει να συμβουλευτεί, να βοηθήσει τον συνομιλητή του οφείλει πρώτα να τον ακούσει και να τον καταλάβει. Εντυπωσιακή είναι η οπτική γωνία όπως και η δραματική ερώτηση

των δημιουργών. Παρουσιάζουν τις δύο πλευρές του ίδιου θέματος δίνοντας παράδειγμα για το πως οι άνθρωποι σκέφτονται και δημιουργούνται παρεξηγήσεις και παρερμηνείες. Αυτό συμβαίνει, επειδή επιλέγουν να κοιτάζουν τον διπλανό και τι δεν κάνει καλά παρά τον ίδιο τους τον εαυτό. Η ιστορία αυτή δείχνει τη σημασία του να σκέφτεσαι πρώτα εσύ αν οι ενέργειες σου συνάδουν με το στόχο, την επιθυμία, τον άνθρωπο που έχεις απέναντι σου. Στη συνέχεια, οι άνθρωποι απέναντι σου θα καταλάβουν το κίνητρο, την πρόθεση σου και θα κάνουν χώρο για εσένα. Διαπερνούν την αφήγηση αυτή έννοιες συναισθηματικής νοημοσύνης όπως είναι η αυτοαξιολόγηση, η κοινωνική επίγνωση και η επικοινωνία.

<https://www.youtube.com/watch?v=7IG2WlVv89Q&t=1s>

	Θέμα: Ανιδιοτέλεια			
	εξαιρετική	καλή	ικανοποιητική	χρειάζεται βελτίωση
Η Οπτική γωνία		✓		
Η Δραματική ερώτηση		✓		
Το Συναισθηματικό περιεχόμενο	✓			
Η Μουσική επένδυση				✓
Η φωνή του δημιουργού		✓		
Οι Εικόνες				✓
Ο Ρυθμός εξέλιξης			✓	

Παρουσιάζεται μια ψηφιακή ιστορία που αναφέρεται στην ανιδιοτέλεια. Είναι σίγουρα μια δύσκολη έννοια για την κατανοήσουν τα παιδιά με λέξεις. Οπότε η συγκεκριμένη αφήγηση αποτελεί ένα χρήσιμο παράδειγμα που αποδίδει ρεαλιστικά το νόημα της έννοιας και περιγράφει ένα περιστατικό που θα μπορούσε πραγματικά να έχει συμβεί. Είναι ενδιαφέρον, το διαλογικό μέρος που θα μπορούσε να είναι και μονόλογος που θα έκανε ένα παιδί μόνο του. Αυτό συμβαίνει επειδή οι άνθρωποι λειτουργούν τις περισσότερες φορές ενστικτωδώς και δεν είναι πρόθυμοι να μπουν στη θέση του άλλου, να σκεφτούν γιατί συμπεριφέρεται με έναν συγκεκριμένο τρόπο, να τον συγχωρήσουν και να δώσουν μια ακόμη ευκαιρία. Την ιστορία αυτή διαπερνούν η προσαρμοστικότητα, η αξιοπιστία, η ενσυναίσθηση και η ευσυνειδησία.

<https://www.youtube.com/watch?v=0dgRtQYcmJI>

	Θέμα: Υπευθυνότητα			
	εξαιρετική	καλή	ικανοποιητική	χρειάζεται βελτίωση
Η Οπτική γωνία	✓			
Η Δραματική ερώτηση	✓			
Το Συναισθηματικό περιεχόμενο	✓			
Η Μουσική επένδυση			✓	
Η φωνή του δημιουργού	✓			
Οι Εικόνες	✓			
Ο Ρυθμός εξέλιξης		✓		

Πρόκειται για μια ψηφιακή αφήγηση που διαπραγματεύεται επιτυχημένα την έννοια της σύνεσης και υπευθυνότητας φέρνοντας αντιμέτωπους τους ήρωες μας με τις συνέπειες των επιλογών και πράξεων τους. Θίγονται ζητήματα επιτυχίας, αποτυχίας, μακροπρόθεσμων και βραχυπρόθεσμων αποτελεσμάτων που απορρέουν από τις επιλογές που έκαναν στη συγκεκριμένη περίπτωση οι ήρωες μας αλλά και οι άνθρωποι γενικότερα στην καθημερινότητα τους, Γίνεται λόγος μέσα από την ιστορία αυτή σε έννοιες όπως είναι η αυτοαξιολόγηση, η οργανωτική επίγνωση, το κίνητρο επίτευξης και ο αυτοέλεγχος. Είναι σημαντική δεξιότητα η αυτορρύθμιση όπως και η ικανότητα σκέψης των συνεπειών των επιλογών όσων κάνουμε, λέμε ή όχι. Αυτό δείχνει από τη μια πλευρά τη δύναμη και ευθύνη που έχει ο άνθρωπος για τον εαυτό του όπως και το πως οι πράξεις και σκέψεις του ενός μπορεί να επηρεάσουν θετική ή μη τους γύρω του.

<https://www.youtube.com/watch?v=7LMdrVc2bVw>

	Θέμα: Διαπραγμάτευση			
	εξαιρετική	καλή	ικανοποιητική	χρειάζεται βελτίωση
Η Οπτική γωνία	✓			
Η Δραματική ερώτηση	✓			

Το		
Συναισθηματικό περιεχόμενο	✓	
Η Μουσική επένδυση	✓	
Η φωνή του δημιουργού	✓	
Οι Εικόνες	✓	
ΟΡυθμός εξέλιξης		✓

Αποτελεί μια πλούσια σε συναισθηματικό περιεχόμενο ψηφιακή αφήγηση που αναφέρεται στην διαπραγμάτευση. Είναι μια κρίσιμη δεξιότητα ζωής και απαιτεί ένα συνδυασμό γνωστικών, κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων που μπορεί να οδηγήσει στην ικανοποίηση επιθυμιών, διεκδίκηση και κατάκτηση ζητούμενων, όπως και παραδοχή δυσκολιών που ακολουθείται από προσφορά βοήθειας. Η ιστορία είναι πολύ παραστατική και μεταφέρει την αγωνία των εμπλεκόμενων παρόλο που είναι για διαφορετικά θέματα και θα μπορούσε να οδηγήσει σε σύγκρουση. Για να αποφεύγεται λοιπόν κάθε τύπου σύγκρουση, θα είναι χρήσιμο τα εμπλεκόμενα μέλη να είναι σε θέση και να επιθυμούν να διαπραγματευτούν. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να βρεθεί μια μέση λύση που θα τους ικανοποιεί φυσικά, θα τους υπενθυμίζει τι κατάφεραν να κάνουν επειδή έβαλαν το συναίσθημα πάνω από το θέλω τους, όπως και το τι μπορούν να κάνουν όταν η άλλη πλευρά τους εμπνέει να φερθούν διαφορετικά. Έννοιες στις οποίες γίνεται αναφορά μέσα από την ψηφιακή ιστορία είναι η διαχείριση συγκρούσεων, η αυτοαξιολόγηση, συναισθηματική επίγνωση, η ενσυναίσθηση, η προσαρμοστικότητα, και η επικοινωνία.

<https://www.youtube.com/watch?v=YCYRoLUWSEg&fbclid=IwAR3ZWFUmOZVTk2Y3P7-p6i51Sbn3km6zR8gSU0pWGDlkVJET5IgO90sibaU>

	Θέμα: Φιλία			χρειάζεται βελτίωση
	εξαιρετική	καλή	ικανοποιητική	
Η Οπτική γωνία	✓			
Η Δραματική ερώτηση		✓		
Το Συναισθηματικό περιεχόμενο	✓			
Η Μουσική επένδυση			✓	
Η φωνή του δημιουργού		✓		
Οι Εικόνες	✓			
ΟΡυθμός εξέλιξης			✓	
			✓	

Πρόκειται για μια ψηφιακή αφήγηση με έντονο συναισθηματικό περιεχόμενο που διαπραγματεύεται την έννοια της φιλίας. Η ομάδα επέλεξε να παρουσιάσει διαστάσεις της φιλίας φανερώνοντας ότι δεν υπάρχουν όρια και περιορισμοί ανάμεσα στους ανθρώπους. Αυτό που φέρνει και κρατάει κοντά τους ανθρώπους είναι στην πραγματικότητα τα συναισθήματα που αναπτύσσει ο ένας για τον άλλο, οι κοινές τους εμπειρίες, οι πράξεις που δείχνουν το ενδιαφέρον και την αγάπη που μοιράζονται. Το να χτίζει ο καθένας μια φιλία προμηνύει την επιστράτευση δεξιοτήτων όπως είναι η επικοινωνία, η ομαδικότητα, η προσαρμοστικότητα, η ενσυναίσθηση, η αξιοπιστία και η διαχείριση συγκρούσεων. Μια φιλία, αφορά μια σχέση δύο ανθρώπων που δεν έχουν συγγενικούς δεσμούς. Χρειάζεται αρχικά να μάθει ο ένας τον άλλο, να σέβεται τις ιδιαιτερότητες, να είναι πρόθυμος να συζητήσει, να συμβιβαστεί, να προτείνει, να εκφραστεί και να αντιμετωπίσουν κάθε εμπόδιο, δυσκολία που μπορεί να εμφανιστεί. Η ζωή άλλωστε είναι για να τη μοιράζεσαι με ανθρώπους και οφείλουμε να προσπαθούμε και να είμαστε εκεί για αυτούς.

https://www.youtube.com/watch?v=gS6qZuTdxZk&fbclid=IwAR3WQxe_1VooFivEEwXpl_cfN_GXiyJBPhMYfcw5sbGtF_oa_c7osB9fKVg

Θέμα: Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε

	εξαιρετική	καλή	ικανοποιητική	χρειάζεται βελτίωση
Η Οπτική γωνία	✓			
Η Δραματική ερώτηση		✓		
Το Συναισθηματικό περιεχόμενο	✓			
Η Μουσική επένδυση			✓	
Η φωνή του δημιουργού		✓		
Οι Εικόνες			✓	
Ο Ρυθμός εξέλιξης			✓	

Παρουσιάζεται μια ψηφιακή ιστορία, η οποία αφορά την δύναμη των λέξεων που μπορεί να πληγώσει ή να στενοχωρήσει τους ανθρώπους που είναι γύρω, απέναντι ή και τον ίδιο τον εαυτό του ατόμου. Η ομάδα εστίασε την προσοχή της στο πώς αισθάνεται κάποιος που έχει ακούσει λέξεις που τον πλήγωσαν. Παρομοιάζει την καρδιά του σαν ένα τσαλακωμένο χαρτί, που δεν μπορεί να ισιώσει ολοκληρωτικά με όσα συγγνώμη και αν ακολουθήσουν. Σημασία έχει να μπαίνουν στη θέση του άλλου και να σκέφτονται πως θα αισθάνονταν οι ίδιοι αν άκουγαν τις ίδιες λέξεις. Οι λέξεις μοιάζουν με φλέβες που μέσα τους κυλάει αίμα και χρειάζεται προσοχή τι λέμε,

πως το λέμε και σε ποιον το λέμε. Η οπτική γωνία των δημιουργών είναι εξαιρετική και παρουσιάζει ένα μάθημα για την καθημερινότητα μας σχετικά με τον τρόπο που επικοινωνούμε, μοιραζόμαστε, αλληλεπιδρούμε με μέλη της οικογένειας, φίλους, συμμαθητές, συνανθρώπους μας. Διαπραγματεύονται έννοιες της συναισθηματικής νοημοσύνης όπως είναι η ευσυνειδησία, ο αυτοέλεγχος, η ενσυναίσθηση, η κοινωνική επίγνωση, η επιρροή και η αυτοαξιολόγηση.

<https://www.youtube.com/watch?v=P8Cq3lloR3w&fbclid=IwAR11LJugWXqiPPwe1PFa9RE7j8retFI0LLt9R6NfcJAiMi6jdh9U5uzGRvE>

Θέμα: Αυτοεκτίμηση

	εξαιρετική	καλή	ικανοποιητική	χρειάζεται βελτίωση
Η Οπτική γωνία		✓		
Η Δραματική ερώτηση		✓		
Το Συναισθηματικό περιεχόμενο		✓		
Η Μουσική επένδυση			✓	
Η φωνή του δημιουργού		✓		
Οι Εικόνες		✓		
Ο Ρυθμός εξέλιξης			✓	

Πρόκειται για μια ψηφιακή ιστορία που διαπραγματεύεται την έννοια της αυτοεκτίμησης. Ο καθένας μεταφέρει στην καθημερινότητα και στις σχέσεις του αυτό που είναι και έχει οδηγηθεί εκεί από το βαθμό αυτοεκτίμησης που έχει καλλιεργήσει για τον ίδιο. Οι θετικές και αρνητικές αναμνήσεις φανερώνουν πλευρές του εαυτού του καθενός. Ο καθένας καλείται να δώσει έμφαση στις στιγμές που τον κάνουν να νιώθει όμορφα, περήφανα για τον εαυτό του και να αναγνωρίσει την αξία του όπως και τα ευεργετικά αποτελέσματα των πράξεων του στον ίδιο και τους γύρω του. Συνεπώς, ο καθένας καλείται να βρίσκεται σε συνεχή επαφή με τον εαυτό, τις ανάγκες, τις επιθυμίες, τις πράξεις του και να χτίζει καθημερινά την αυτοεκτίμηση του. Σε αυτή τη διαδικασία πολύτιμη βοήθεια μπορεί να προέλθει από τους σημαντικούς άλλους που μπορούν να παρατηρήσουν αλλαγές στη συμπεριφορά, στάση των ατόμων και να τις μεταφέρουν σε εκείνους. Γίνεται αναφορά σε έννοιες όπως είναι η συναισθηματική επίγνωση, η αυτοαξιολόγηση, ο αυτοέλεγχος, η επιρροή και ανάπτυξη του άλλου και το κίνητρο επίτευξης.

5^ο Κεφάλαιο: Συμπεράσματα – Προτάσεις

Η έρευνα που είναι στην πραγματικότητα μια έρευνα δράση, αφορούσε την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης με την αρωγή της ψηφιακής αφήγησης. Αναπτύχθηκε με την μεθοδολογία της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης εκπαιδευτικό ψηφιακό υλικό με δραστηριότητες συναισθηματικής αγωγής. Κάθε μάθημα του εκπαιδευτικού υλικού συνδεόταν και διαπερνούσε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες γνωστικών αντικειμένων (Γλώσσα, Μαθηματικά, Ιστορία). Έγινε μια προσπάθεια να εξεταστεί η δυνατότητα να συνδυαστεί μιας μορφής συμπληρωματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση με την διδασκαλία μέσα στη τάξη. Ενδιαφέρον ακόμη είχε το εγχείρημα οι μαθητές να δημιουργήσουν τις δικές του ψηφιακές ιστορίες χρησιμοποιώντας ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα, εμπνεόμενοι και διαπραγματευόμενοι κάποιο μάθημα, άξονα της συναισθηματικής νοημοσύνης. Ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν εξ αρχής και έγινε προσπάθεια να διερευνηθούν αναφέρονται παρακάτω:

- Ο δείκτης συναισθηματικής νοημοσύνης (EQ) είναι εξίσου σημαντικός με τον δείκτη νοημοσύνης (IQ);
- Πώς η μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης συνεπικουρεί στην δημιουργία υλικού προσανατολισμένου στην συναισθηματική νοημοσύνη των μαθητών;
- Ποιά μπορεί να είναι η σχέση ψηφιακής αφήγησης με την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης των παιδιών;

5.1 Βασικά πορίσματα

- *Ο δείκτης συναισθηματικής νοημοσύνης (EQ) είναι εξίσου σημαντικός με τον δείκτη νοημοσύνης (IQ);*

Κατά τη διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος της συναισθηματικής νοημοσύνης στην τάξη, υπήρχε μαζί με την εκπαιδευτικό και ερευνήτρια, ένας εξωτερικός παρατηρητής. Αναλυτικότερα, ο παρατηρητής αυτός ήταν ο προηγούμενος δάσκαλος των παιδιών (Ε΄ Δημοτικού) που συμμετείχαν στο ερευνητικό πρόγραμμα φέτος (Στ΄ Δημοτικού). Ο ρόλος του ήταν να καταγράφει και να αξιολογεί την λεκτική, μη λεκτική συμπεριφορά των παιδιών, τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες, την επίδοσή τους στα συγκεκριμένα μαθήματα που είχαν συνδυαστεί, τη στάση τους απέναντι στον τρόπο που γίνεται ο συνδυασμός των μαθημάτων, το βαθμό συνεργασίας τους

και την πιθανή επίδραση των μαθημάτων συναισθηματικής αγωγής στην σχολική καθημερινότητα τους.

Ζητήθηκε από τον συγκεκριμένο εκπαιδευτικό να αναλάβει τον ρόλο του παρατηρητή μέσα στη τάξη αρχικά λόγω του ότι είχαν επαφή και οικειότητα με τα παιδιά. Επομένως, δεν υπήρχε το αίσθημα ντροπής εκ μέρους τους και ο ίδιος γνώριζε πως φέρονται και αντιδρούν. Άρα θα ήταν εκείνα ελεύθερα να εκφραστούν, να αλληλεπιδράσουν, να δημιουργήσουν, να ρωτήσουν. Ο παρατηρητής με τη σειρά του θα μπορούσε να κρίνει όσο γινόταν πιο αντικειμενικά τη συμπεριφορά και στάση τους απέναντι στον καινοτόμο τρόπο διδασκαλίας, διερευνώντας το πως ο κάθε μαθητής οικοδομεί τη νέα γνώση και κατακτά δεξιότητες ζωής.

Ο παρατηρητής αναφέρει ότι έβλεπε τα παιδιά να χαίρονται, να εμπλέκονται ενεργά και με χαρά στις δραστηριότητες, να έχουν αγωνία για το τι θα κάνουν στη συνέχεια. Έδειχναν να έχουν προσωπικό ενδιαφέρον και διάθεση να ανακαλύψουν και να εκφραστούν.

Σημαντική παρατήρηση αποτέλεσε το γεγονός ότι όλοι οι μαθητές παραδέχτηκαν ότι τα μαθήματα μπορούν να γίνουν πιο ενδιαφέροντα και ότι αποκτούν μεγαλύτερο νόημα για αυτούς όσα μαθαίνουν. Αυτό συνέβη, γιατί το υλικό ήταν δομημένο με τρόπο που να συνδέεται τόσο με συναισθήματα όσο και με την πραγματικότητα.

Ακόμη, παρατηρήθηκε ότι αρκετοί μαθητές που δεν ήταν συμμετοχικοί ξεκίνησαν να κάνουν αισθητή την παρουσία τους. Συγκεκριμένα, ξεκίνησαν να εκφράζουν την άποψη τους και να την υπερασπίζονται με επιχειρήματα, να επιθυμούν να σηκωθούν να λύσουν μια άσκηση, ένα πρόβλημα στον πίνακα, να απαντήσουν σε ερωτήσεις κριτικής ικανότητας στην Ιστορία.

Σημαντική αλλαγή συντελέστηκε στην επικοινωνία και στις μεταξύ τους σχέσεις. Συγκεκριμένα, πρόσεχαν περισσότερο τον τρόπο που απευθύνονταν ο ένας στον άλλο, αγκάλιασαν την διαδικασία του πως να λύνουν τις διαφωνίες τους, να δίνουν χώρο και χρόνο στον άλλο, να παραδέχονται τα λάθη τους. Ακόμη, ζήτησαν να γίνονται ομαδικές εργασίες εκτός εκείνων που γίνονταν στα πλαίσια του προγράμματος και η σύνθεση των ομάδων γινόταν με κλήρωση. Η διαδικασία σύνθεσης των ομάδων δεν τους αποθάρρυνε, όπως ανέμεναν οι εκπαιδευτικοί. Αλλά εστίασαν περισσότερο στο τι έχουν να κάνουν παρά με το ποιον έχουν να κάνουν παραβλέποντας αρνητικά αισθήματα που μπορεί να είχαν απέναντι σε ένα ή περισσότερα παιδιά. Αντίστοιχα στην περίπτωση που φίλοι καλούνταν να συνεργαστούν στα πλαίσια μιας ομαδικής εργασίας ήταν συγκεντρωμένοι στο να δημιουργήσουν και είχαν καταναείμει ρόλους ανάλογα με την κλίση του καθένα. Στις δύο περιπτώσεις, η συνεργασία ήταν επιτυχημένη όχι τόσο

για το τελικό αποτέλεσμα που ήταν πολύ όμορφο και δημιουργικό μα κυρίως για την καλλιέργεια μιας θετικής στάσης απέναντι στην συνύπαρξη και συνεργασία διαφορετικών ανθρώπων που μέσα στη μοναδικότητα τους μπορεί να έχουν στοιχεία που να είναι θετικά ή μη. Παρατηρήθηκε ακόμη μια τάση επιρροής και ανάπτυξης τους ενός ατόμου σε άλλο άτομα και τούμπαλιν σε θέματα που ανέκυπταν αναφορικά με την σχολική πραγματικότητα, την οικογενειακή ζωή, τις φιλικές σχέσεις, όπως και τους μελλοντικούς εαυτούς τους όπως τους έχουν στο μυαλό τους.

Ο παρατηρητής διέκρινε ακόμη κάποιες αλλαγές σε προσωπικό επίπεδο αναφορικά με την επίγνωση των συναισθημάτων τους, την αυτοπεποίθηση και την αξιολόγηση των συναισθημάτων και των πράξεων που απορρέουν και επηρεάζουν τόσο τους ίδιους, όσο και τους γύρω τους. Παρουσίασαν ακόμη μια μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα σε αλλαγές που προέκυπταν στην εκπαιδευτική πραγματικότητα και αναλάμβαναν πρωτοβουλία για επίλυση, αντιμετώπιση τους.

Αναφέρεται ακόμη ότι υπήρξαν θετικές αλλαγές στη στάση των παιδιών απέναντι στους άλλους, και στους ίδιους. Πολλά παιδιά εξομολογήθηκαν τα αισθήματα τους ή ακόμη και καταστάσεις που δεν γνώριζαν πως να ονομάσουν το κυρίαρχο συναίσθημα τους. Λύθηκαν παρεξηγήσεις, αφού μπορούσαν να χειρίζονται το θυμό που τους προκάλεσε μια συμπεριφορά ή μια αλλαγή.

Εξίσου σημαντικό αποτέλεσε το γεγονός ότι αντιλήφθηκαν ότι τα συναισθήματα είναι σημαντικά για τους ίδιους και τις σχέσεις που δημιουργούν, την ίδια τη ζωή. Φυσικά δεν θεωρείται αυτονόητο ότι οι αλλαγές αυτές θα έρχονταν μετά την επαφή τους με το υλικό αλλά η ανταπόκριση τους όσο και η συμμετοχή δείχνει ότι υπήρχε ανάγκη και ενδιαφέρον προς εκείνη την κατεύθυνση. Υποστηρίζεται από όσα αναφέρθηκαν πως το πρώτο ερευνητικό ερώτημα έχει απαντηθεί σε ένα σημαντικό βαθμό αναγνωρίζοντας την υψηλή σημασία που έχει η ανάπτυξη του δείκτη συναισθηματικής νοημοσύνης. Συγκεκριμένα, από όσα έχουν αναφερθεί μετά από παρατήρηση αναδεικνύονται θετικές και εποικοδομητικές συνέπειες μετά την συμμετοχή τους στο ερευνητικό πρόγραμμα που δεν εστιάζουν στις γνώσεις. Αντίθετα εστιάζουν σε θεμελιώδεις συμπεριφορές, στάσεις που οι μαθητές ανέπτυξαν και μετέφεραν στη σχολική πραγματικότητα. Οι μαθητές κατακτούν δεξιότητες ζωής και μαθαίνουν να δημιουργούν σχέσεις. Ο άνθρωπος άλλωστε δεν αποτελείται μόνο από μυαλό, αλλά διαθέτει θυμικό και ψυχή. Όταν αυτά τα τρία μέρη ισορροπούν τότε ο άνθρωπος μπορεί να φωτιστεί και να κατακτήσει την ευδαιμονία.

- *Πώς η μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης συνεπικουρεί στην δημιουργία υλικού προσανατολισμένου στην συναισθηματική νοημοσύνη των μαθητών;*

Ιδιαίτερα σημαντική για την ενσωμάτωση του εκπαιδευτικού ψηφιακού υλικού στην εκπαιδευτική διαδικασία ήταν η μεθοδολογία που αναπτύχθηκε το υλικό και επέτρεψε την λήψη πρωτοβουλιών και αυτενέργειας από την πλευρά των μαθητών. Η μεθοδολογία αυτή είναι της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης η οποία επιτρέπει την πρόσβαση στο υλικό ανεξάρτητα από το γεωγραφική θέση και τα χρονικά πλαίσια. Οι εκπαιδευόμενοι έχουν την δυνατότητα να ορίσουν αυτόνομα το ρυθμό μελέτης τους. Η αίσθηση που μεταφερόταν από τα παιδιά είναι ότι είχε δημιουργηθεί ένας ασφαλής χώρος που το κάθε παιδί εξέφραζε ότι σκεφτόταν, ότι ένιωθε και μαζί με τη κάθε σελίδα του υλικού ανακάλυπτε τον εαυτό του, τα συναισθήματα του. Έπαιρναν συναισθηματικά μαθήματα με μεθοδικό τρόπο.

Μαθητές ακόμη που ήταν χαμηλών τόνων, άνοιξαν τα φτερά τους και συμμετείχαν ενεργά στο πρόγραμμα και στις δραστηριότητες. Το υλικό έπαιξε ένα πολύ σημαντικό ρόλο γιατί αρχικά δεν είχαν την αίσθηση ότι κάνουν μάθημα, αφού είχαν μπροστά τους έναν υπολογιστή και ανυπομονούσαν για τις δραστηριότητες παιχνιδιού, γραπτού λόγου ή δημιουργίας ιστοριών.

Η έμφαση που δίνει η μεθοδολογία της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευση στις δραστηριότητες αποτελεί πυρήνα του εκπαιδευτικού υλικού της συναισθηματικής νοημοσύνης που έχει δημιουργηθεί. Ακόμη, εντύπωση προκάλεσε στους μαθητές η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα του υλικού σε σχέση με την δυσκαμψία που υπάρχει με τα υπάρχοντα γνωστικά αντικείμενα. Ακόμη, το υλικό διαμορφώθηκε για να ικανοποιήσει τις ανάγκες των συγκεκριμένων μαθητών και να προσφέρει σε όλους τις ίδιες δυνατότητες να οικοδομήσουν τη γνώση. Ως αποτέλεσμα ο καθένας μπορούσε να δώσει έμφαση και προσοχή σε σημεία που τον ενδιέφεραν, τον ενέπνεαν και όχι του επιβάλλονταν. Ο κάθε μαθητής λειτουργούσε αυτόνομα και ήταν σε θέση να κρίνει, να επεξεργαστεί, να αναλύσει, να έρθει σε επαφή με ζητήματα που δεν γνώριζε εξ αρχής ή είχε διαστρεβλωμένη άποψη γι' αυτά.

Στη σημειολογία της δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού με την μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δίνεται σημασία στη δομή και στο περιεχόμενο των μαθημάτων ώστε να μοιάζουν με μονοπάτια γνώσης, που οι μαθητές θα ανακαλύψουν και περπατήσουν. Το τέλος, όπως και το τι θα κρατήσει ο καθένας από τη διαδρομή είναι καθαρά προσωπική του υπόθεση. Πρόκειται για ένα σημείο που προσέλκυσε το ενδιαφέρον και τη προσοχή των μαθητών. Καθώς οι μαθητές ανακαλύπτουν, οικοδομούν την γνώση ο διάλογος δεν θα μπορούσε να απουσιάζει από

την επικοινωνία και αλληλεπίδραση των μαθητών με το εκπαιδευτικό υλικό, με την εκπαιδευτικό και μεταξύ τους. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκε μια μικρή κοινότητα μάθησης.

Τέλος, το εκπαιδευτικό υλικό ακολουθώντας τη σημειολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ωθούσε το κάθε συμμετέχοντα της εκπαιδευτικής διαδικασίας να αναλάβει ένα ρόλο κατά την επαφή με το υλικό, επικοινωνία μεταξύ τους. Αναλυτικότερα, οι μαθητές ήταν εκπαιδευόμενοι, η εκπαιδύτρια είχε αναλάβει ρόλο συμβούλου και το εκπαιδευτικό υλικό αποτελούσε τον πυρήνα της διαδικασίας διδασκαλίας, μάθησης, επικοινωνίας, διαλόγου συμπληρωματικά με την διδασκαλία μέσα στη τάξη.

Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα που τέθηκε, κρίνεται ότι έχει απαντηθεί σε έναν ικανοποιητικό βαθμό. Για την καλλιέργεια κινήτρου επίτευξης, λήψης πρωτοβουλιών, αξιοπιστίας, ενσυναίσθησης, ανάπτυξης και επιρροής του άλλου, βαρύνουσα σημασία είχε η μεθοδολογία δημιουργίας και δομής του εκπαιδευτικού υλικού όπως και το περιεχόμενο με έννοιες και δεξιότητες της συναισθηματικής νοημοσύνης. Ο συνδυασμός τους οδήγησε στην δημιουργία του εκπαιδευτικού ψηφιακού υλικού όπως παρουσιάστηκε και διενεργήθηκε ως ερευνητικό πρόγραμμα από τα παιδιά.

Αποτέλεσε μια διαφορετική εμπειρία για τους μαθητές το να διδάσκονται αλλά στην πραγματικότητα να είναι οι ίδιοι εκείνοι που θα βρουν το νόημα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Όταν μπορείς να δώσεις λέξεις σε αυτό που βιώνεις, παρακολουθείς, σκέφτεσαι σημαίνει ότι το έχεις κάνει κτήμα σου. Άρα οι μαθητές λόγω του ευέλικτου συνδυασμού των μαθημάτων με το εκπαιδευτικό υλικό μπόρεσαν να γίνουν, να νιώθουν συνδιαμορφωτές της διαδικασίας διδασκαλίας, μάθησης στη σχολική τάξη. Ακόμη, το περιεχόμενο που αφορούσε την συναισθηματική νοημοσύνη τους φανέρωσε άλλη μια διάσταση του εαυτού τους που ίσως να μην έδιναν σημασία ή να ήταν ιδιαίτερη ανεπτυγμένη. Μέσα από την διαδρομή τους γνώρισαν καλύτερα τον εαυτό τους και έμαθαν πώς να δημιουργούν και να προσέχουν τις σχέσεις που έχουν ή δημιουργούν.

- Ποιά μπορεί να είναι η σχέση ψηφιακής αφήγησης με την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης των παιδιών;

Οι μαθητές ως εκπαιδευόμενοι όφειλαν μετά την παρακολούθηση των μαθημάτων συναισθηματικής νοημοσύνης μέσω του υλικού σε συνδυασμό όπως έχει αναφερθεί με γνωστικά αντικείμενα της Γλώσσας, Μαθηματικών και Ιστορίας να δημιουργήσουν σε ομάδες τις δικές τους ψηφιακές αφηγήσεις.

Οι λέξεις αναμφισβήτητα έχουν δύναμη και μπορούν να επηρεάσουν τα ίδια τα άτομα όπως και τους γύρω τους. Οι λέξεις ξεκινάνε από σκέψεις και συναισθήματα που στο τέλος εκφράζονται λεκτικά. Υπάρχει επομένως άρρηκτη σύνδεση ανάμεσα στο τι σκέφτεται, τι νιώθει και τι λέει ο κάθε άνθρωπος και ειδικά όταν γίνεται λόγος για παιδιά.

Οι αφηγήσεις υπήρχαν ανέκαθεν στη ζωή των ανθρώπων και πολλές φορές εμπειρίες και σκέψεις, μοιράζονταν με τη μορφή ιστοριών, αφηγήσεων. Με τον τρόπο αυτό, ο καθένας ακροατής θα μπορούσε να νιώσει τον συγγραφέα, τον ομιλητή και να βρει ένα προσωπικό κομμάτι μέσα σε όσα αφηγείται ή να σκεφτεί τον εαυτό του σε παρόμοιες καταστάσεις με αυτές που είχαν περιγραφεί.

Έτσι και οι μαθητές, μετά την παρακολούθηση κάθε μαθήματος του εκπαιδευτικού υλικού όπως και των αντίστοιχων θεματικών ενοτήτων κλήθηκαν να συνθέσουν τη δική τους προσωπική ιστορία. Αναλυτικότερα, οι μαθητές επέλεξαν ένα συγκεκριμένο άξονα συναισθηματικής νοημοσύνης και δημιούργησαν τη δική τους ψηφιακή αφήγηση. Ακολουθούσαν τα βήματα που είχαν διδαχτεί αναφορικά με τη δομή της ψηφιακής αφήγησης και στη συνέχεια τις οδηγίες για τη χρήση του λογισμικού που επιλέχθηκε για να χρησιμοποιήσουν.

Η ψηφιακή αφήγηση εν γένει μπορεί να αφορά και διαπραγματεύεται ποικίλα ζητήματα αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση των συναισθημάτων, επιτυγχάνεται μια συνεχής επαφή και λειτουργία διαφορετικών μερών του εγκεφάλου που βοηθούν το δημιουργό να σκέφτεται πολυδιάστατα. Αφού σκέφτεται πολυδιάστατα θα δημιουργεί με ανάλογο τρόπο ώστε οι σκέψεις, τα συναισθήματα του να διαμορφώσουν την ιστορία και το μήνυμα που θέλει να περάσει στον αναγνώστη, ακροατή αφήνοντας του περιθώρια ανασκόπησης, επεξεργασίας και αναστοχασμού.

Οι μαθητές, στην αρχή δυσκολεύτηκαν πολύ με το εργαλείο της ψηφιακής αφήγησης που είχαν στη διάθεση τους (Animaker) και είχαν άγχος πως θα καταφέρουν να μεταφέρουν όσα ήθελαν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα. Γι' αυτό το λόγο, δημιουργήσαμε μαζί ιστορίες μέσα στη τάξη βήμα, βήμα και μπόρεσαν να το κάνουν και οι ίδιοι στη συνέχεια.

Έδειξαν στη συνέχεια μεγάλο ενδιαφέρον για το εργαλείο ψηφιακής αφήγησης που διδάχτηκαν και είχαν στη διάθεση τους. Δημιούργησαν ιστορίες για τις οποίες είχαν την απόλυτη ελευθερία, αυτονομία και ανεξαρτησία δουλεύοντας σε ομάδες να συνθέσουν. Άφησαν τη φαντασία και τη δημιουργικότητα τους ελεύθερες και τους οδήγησαν σε αξιόλογα αποτελέσματα. Συνεργάστηκαν, άκουσαν τον συνομιλητή τους και μαζί προχώρησαν στην δημιουργία της ιστορίας τους που είχε κατά βάση συναισθηματικό περιεχόμενο.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η ψηφιακή αφήγηση αποτελεί έναν θεμελιώδη σκοπό συνύπαρξης και συνεργασίας των ομάδων μεταξύ τους. Αποτελεί κίνητρο για την δημιουργία τους οι ιδέες, οι σκέψεις, οι προτάσεις, οι δεξιότητες του κάθε μέλους, ακόμη και οι διαφωνίες τους που θα τους οδηγήσουν στο τελικό τους δημιούργημα.

Η σκέψη του να συνθέσουν από την αρχή μια ιστορία που θα μεταφέρει την δική τους οπτική γωνία, προσωπικά βιώματα και εμπειρίες τους προσφέρει τη δυνατότητα να σκεφτούν για τους άλλους, αφού κοιτάζουν μέσα και γύρω τους. Είναι μια διαδικασία που βοηθάει την αυτοπεποίθηση τους, την επίγνωση των συναισθημάτων τους, την αξιοπιστία και την ομαδικότητα. Φυσικά επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό η κοινωνική και οργανωτική επίγνωση τους.

Σχετικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα θεωρείται πως έχει απαντηθεί σε έναν βαθμό φανερώνοντας την σύνδεση της συναισθηματικής νοημοσύνης με την ψηφιακή αφήγηση. Η εποχή που η τεχνολογία ακμάζει και η παρουσία της είναι έντονη στην καθημερινότητα των ανθρώπων, ελλοχεύει ο κίνδυνος η σκέψη των ανθρώπων να γίνει μονοδιάστατη και ωφελμιστική. Συνεπώς, φανερώνεται πως η τεχνολογία μπορεί να έχει παιδαγωγικά οφέλη και να βρίσκεται στην υπηρεσία της εκπαίδευσης σε θέματα αγωγής και παιδείας. Συνδυάζονται η συναισθηματική αγωγή με μια μορφή δημιουργίας ψηφιακού περιεχομένου. Με αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές διατηρούν την ταυτότητα τους και μπορούν να βρίσκονται σε στενότερη επαφή με τον εαυτό τους, τους άλλους χωρίς να είναι αποκομμένοι από τα τεκταινόμενα της εποχής. Η ψηφιακή αφήγηση επιτρέπει σε μαθητές που είναι εξοικειωμένοι με την τεχνολογία να καλλιεργήσουν την κλίση τους όπως και σε μαθητές που δεν έχουν επαφή με την τεχνολογία να ανακαλύψουν τις δυνατότητες τους. Ξεκινάνε όλοι από την ίδια βάση, η οποία είναι η δημιουργία μίας ιστορίας γύρω από έναν άξονα συναισθηματικής νοημοσύνης και ο καθένας με τον συνεργάτη του ανακαλύπτει το εργαλείο ψηφιακής αφήγησης. Σκέφτονται, επιλέγουν ήρωες, σκηνικά, εικόνες, ήχους και βλέπουν να εκτυλίσσεται μπροστά τους αυτό που οραματίστηκαν.

Συμπερασματικά, είναι δυνατόν να ειπωθεί πως τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή έχουν απαντηθεί σε έναν ικανοποιητικό βαθμό μέσα από τα ερευνητικά δεδομένα που έχουν προκύψει. Αναδείχθηκε η σημασία που έχει η ανάπτυξη του δείκτη συναισθηματικής νοημοσύνης μέσα στη σχολική εκπαιδευτική πραγματικότητα. Ακόμη, παρουσιάστηκαν τα οφέλη της ακολουθίας της σημειολογίας της μεθοδολογίας της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού. Τα μαθησιακά αποτελέσματα που προέκυψαν παρουσιάστηκαν να είναι πολύπλευρα και να οδηγούν στην κατάκτηση δεξιοτήτων, οικοδόμηση

γνώσεων, δημιουργία σχέσεων, ανάπτυξη κοινότητας μάθησης. Τέλος, η ψηφιακή αφήγηση λειτούργησε σαν γέφυρα ανάμεσα στη σύγχρονη εποχή που η τεχνολογία με όσες δυνατότητες είναι παρούσα και στον συναισθηματικό κόσμο των παιδιών. Η μια πλευρά βοήθησε την άλλη στην τελική έκφραση τους που καθεμία έχει μηνύματα και νοήματα κρυμμένα για να ανακαλυφθούν.

5.2 Αξιοποίηση τους στην εκπαιδευτική πράξη

«Αν ένα παιδί δεν μπορεί να μάθει με τον τρόπο που το διδάσκουμε ίσως θα πρέπει να το διδάξουμε με τον τρόπο που μαθαίνει».

Αρχικά, τα αποτελέσματα της έρευνας βοηθούν να γίνει κατανοητό ότι όλοι οι άνθρωποι δεν μαθαίνουν με τον ίδιο τρόπο και ρυθμό. Επομένως, είναι ευθύνη και καθήκον του κάθε εκπαιδευτικού να αντιληφθεί με ποιον τρόπο μαθαίνουν οι μαθητές του, εφόσον αφουγκραστεί τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους. Ως συνέχεια, να προσαρμόσει την διδασκαλία του ώστε να μπορούν όλοι να συμμετέχουν ενεργά και ισότιμα. Άλλωστε το μάθημα, η διδασκαλία που ετοιμάζει αφορά τους μαθητές και οφείλει να καλύπτει ανάγκες, επιθυμίες, σκέψεις και συναισθήματα τους.

Οφείλει ο κάθε εκπαιδευτικός να έχει ως γνώμονα της διδασκαλίας, των αποφάσεων που παίρνει, των δράσεων μέσα στη τάξη, του τρόπου που απευθύνεται και μιλάει στους μαθητές του να γεννάει όμορφα συναισθήματα και κυρίως οι μαθητές να αισθάνονται ασφάλεια. Όταν ένας μαθητής νιώθει ότι είναι αποδεκτός ως ολοκληρωμένη προσωπικότητα με τα θετικά και αρνητικά του χαρακτηριστικά μπορεί ελεύθερα να εκφραστεί, να εμπλακεί ενεργά, να αναλάβει την ευθύνη της πορείας, των επιλογών του. Ακόμη, είναι εφικτό να δουλέψει σε συνεργασία με τους συμμαθητές και τον /την εκπαιδευτικό της τάξης στοιχεία του χαρακτήρα του που μπορεί να αναγνωρίζει ως δυσλειτουργικά στις προσωπικές και φιλικές του σχέσεις.

Το ίδιο το άτομο γνωρίζει καλύτερα τον εαυτό του και αγκαλιάζει τη διαδικασία της εσωτερικής ανασκόπησης, αναστοχασμού, λήψης αποφάσεων, επίλυσης διαφωνιών και συγκρούσεων, έκφρασης και αξιολόγησης συναισθημάτων.

Οι σχολικές τάξεις θα μπορούσε να ειπωθεί ότι δύνανται να αποκτήσουν μαθητοκεντρικό χαρακτήρα δημιουργώντας μια βάση για προάσπιση της ανθρωπιστικής παιδείας. Δίνοντας προσοχή στον άνθρωπο, μαθητή και αυριανό πολίτη μπορεί να αλλάξει η τάση της κοινωνίας όπως και η αξία που δίνεται στην ύλη και σε τεχνολογικά επιτεύγματα.

Η δομή και το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού υλικού υπηρετεί στην πραγματικότητα την βιωματική, ανακαλυπτική και μετασχηματίζουσα μάθηση. Οι μαθητές συν-διαμορφώνουν με τον/την εκπαιδευτικό το πλαίσιο της σχολικής τάξης με όλες τις προεκτάσεις σε όλες τις διαστάσεις της σχολικής πραγματικότητας. Έρχονται οι μαθητές σε επαφή με δραστηριότητες που οι ίδιοι συμμετέχουν και οι εμπειρίες τους οδηγούν να δώσουν νόημα, όνομα και συναίσθημα σε αυτό που τους συνέβη. Παρατηρούν τους εαυτούς τους να αλλάζουν, να επηρεάζονται και να διευρύνονται οι ορίζοντες τους σε γνωστικό, συναισθηματικό, ψυχολογικό και κοινωνικό επίπεδο.

Δεν θα μπορούσε να μην γίνει αναφορά στη δυνατότητα των νέων τεχνολογιών όπως παρουσιάζονται να βρίσκονται στην υπηρεσία της εκπαίδευσης και να ανοίγουν νέα παράθυρα στην επικοινωνία, στην δημιουργία και παρουσίαση περιεχομένου. Με αυτόν τον τρόπο, τα παιδιά δεν αισθάνονται εγκλωβισμένα στα στενά όρια της παραδοσιακής διδασκαλίας. Αντιλαμβάνονται ότι η εκπαίδευση και όσα μαθαίνουν μπορεί να έχουν εφαρμογή στην πραγματικότητα έξω από τη σχολική τάξη και είναι δυνατόν να υπάρξει σύνδεση της σχολικής και εξωσχολικής πραγματικότητας. Ενδιαφέρον θα είχε η σκέψη να διενεργηθεί ταυτόχρονα το ερευνητικό πρόγραμμα σε διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας και οι μαθητές των δύο σχολείων να έρχονται σε επαφή, επικοινωνία, αλληλεπίδραση, διάλογο και ανταλλαγή απόψεων. Θα μπορούσαν να διαπιστώσουν στην πράξη αν είναι εφικτό να αναπτυχθούν συναισθήματα παρά την γεωπολιτική απόσταση και να δημιουργηθούν ανθρώπινες σχέσεις.

Τέλος, στοιχεία όπως είναι ο αρμονικός συνδυασμός εικόνας, ήχου, κειμένου που αποτελούν ισχυρά ερεθίσματα για την δημιουργία και έκφραση συναισθημάτων. Αυτό μπορεί να γίνει φανερό στον τρόπο που αποτυπώνονται οι ιστορίες των παιδιών και φανερώνουν τη μεγάλη δυναμική των νέων τεχνολογιών και της συναισθηματικής νοημοσύνης. Είναι προτιμότερο να αφήνεται η ελευθερία στα παιδιά να δημιουργήσουν και άρα να διηθηθούν όσα επιθυμούν παρά να ερωτούνται μονότονα αναφορικά με το μάθημα σε εκάστοτε γνωστικό αντικείμενο.

5.3 Μελλοντική έρευνα

Το υπό έρευνα και μελέτη θέμα είναι ομολογουμένως αρκετά ευρύ και πολυδιάστατο. Συνεπώς υπάρχουν πλευρές που θα μπορούσαν να διερευνηθούν και να δοθούν απαντήσεις σε ερευνητικά ερωτήματα που να αφορούν την συναισθηματική νοημοσύνη, τη συνάφεια και αλληλεξάρτηση ενδιαφέρον για την αξιοπιστία του υλικού να υπάρξει σε μια μελλοντική έρευνα ομάδα ελέγχου και πειραματική ομάδα. Στην πρώτη θα γινόταν η εφαρμογή των δραστηριοτήτων μετά από

παρουσίαση τους από τον εκπαιδευτικό. Στη δεύτερη οι μαθητές θα ανακάλυπταν και οραματίζονταν τις δραστηριότητες μέσα από το εκπαιδευτικό υλικό που είχε διαμορφωθεί σύμφωνα με την μεθοδολογία της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Στη συνέχεια θα μπορούσαν να συγκριθούν τα αποτελέσματα και να εξαχθούν συμπεράσματα αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του υλικού και την κρίση των δραστηριοτήτων.

Ενδιαφέρον θα είχε να μελετηθεί η περίπτωση, η ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών να αυξηθεί, αν το ήδη υπάρχον πρόγραμμα συναισθηματικής αγωγής εμπλουτιστεί με περισσότερες βιωματικές δραστηριότητες και συνδεθεί με άλλα μαθησιακά αντικείμενα.

Θα μπορούσε ακόμη να γίνει μια έρευνα για την συνάφεια που μπορεί να υπάρχει σε μύθους και συναισθήματα, διερευνώντας την επίδραση στο συναισθηματικό και ψυχικό κόσμο των παιδιών.

Ακόμη, θα ήταν χρήσιμο να διερευνηθεί ο ρόλος του ψηφιακού επιτραπέζιου παιχνιδιού που είχε ενσωματωθεί στο εκπαιδευτικό υλικό στην δημιουργία των θεατρικών δρώμενων και ψηφιακών ιστοριών που δημιουργούσαν οι μαθητές στο τέλος. Έννοιες όπως το παιχνίδι, η δημιουργικότητα και η φαντασία αξίζει να διερευνηθούν και να συσχετιστούν με παράγοντες μιας εποικοδομητικής και ευτυχισμένης σχολικής ζωής για τους μαθητές μας.

Τέλος, θα ήταν χρήσιμο να διερευνηθούν οι απόψεις των μαθητών καθ' όλη τη διάρκεια διενέργειας του ερευνητικού προγράμματος και να διαπιστωθεί αν υπήρξε αλλαγή στις απόψεις τους και αν οι εντυπώσεις από το εκπαιδευτικό υλικό, τις βιωματικές δραστηριότητες συνάδουν με το αποτέλεσμα των ψηφιακών τους ιστοριών. Θα μπορούσαν κιόλας οι μαθητές να κάνουν μια αυτοαξιολόγηση για το αν συντελέστηκαν αλλαγές στη συμπεριφορά και στάση τους αναφορικά με τη συναισθηματική νοημοσύνη όπως και σχόλια για το εκπαιδευτικό υλικό που θα μπορούσαν να βελτιωθούν.

6^ο Κεφάλαιο: Βιβλιογραφία

6.1 Ελληνική Βιβλιογραφία

Εκπαιδευτικό υλικό από το ετήσιο πρόγραμμα συναισθηματικής νοημοσύνης που δημιουργήθηκε και εφαρμόστηκε πιλοτικά την χρονιά 2017-2018 από την 3η Περιφ. Π.Ε. Χανίων.

- Αγγελάκη, Χ. (2011). *Η επικοινωνία και η έννοια της κοινωνικής παρουσίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και πως συνδέονται με τα συναισθήματα των ενηλίκων φοιτητών. Η περίπτωση των φοιτητών του ΕΑΠ*. (Μεταπτυχιακή εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. **(Είναι εντάξει)**.
- Αθανασούλα - Ρέππα, Α. (2001). Ο ρόλος της συναισθηματικής νοημοσύνης στην αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ διδάσκοντος-διδασκόμενου στην Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (ΑεξΑΕ). Στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *1ου Πανελληνίου Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, (σσ.33-42). Πάτρα: Εκδόσεις Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Αναστασιάδης, Π. (2000). *Στον Αιώνα της Πληροφορίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη. **(Είναι εντάξει)**
- Αναστασιάδης, Π.(2004). *Πανεπιστημιακές συμπληρωματικές σημειώσεις διδασκαλίας για το μάθημα: «Διαδίκτυο – Εκπαίδευση και Κοινωνία»*. **(Είναι εντάξει)**.
- Βάμβουκας, Μ. (2000-Στ'έκδοση). *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη. **(Είναι εντάξει)**.
- Ηλιόπουλος Β. (2017): «Ωστε εγώ είμαι ο παράξενος ε;! »(Μιχαήλ Σύρμω) και «Ο αληθινός Τρικερατώψ φοβάται;». *Η έννοια της διαφορετικότητας μέσα από δραστηριότητες δημιουργικής γραφής και ψηφιακής αφήγησης για παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας*. (Πτυχιακή εργασία). Τμήμα Νηπιαγωγών, Φλώρινα. **(Είναι εντάξει)**.
- Ιορδανίδης Ν (2016): *Κατασκευή κλίμακας αξιολόγησης των ψηφιακών ιστοριών για τη διδασκαλία των Μαθηματικών*. (Πτυχιακή Εργασία). Παιδαγωγικό τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Φλώρινα. **(Είναι εντάξει)**.

- Κατσαλής, Α. (2001). *Εκπαίδευση εκπαιδευτών*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος. **(Είναι εντάξει)**.
- Κόκκος, Α. (2005). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο. **(Είναι εντάξει)**.
- Κόλλιας, Α. (2006). *Πανεπιστημιακές σημειώσεις ανάλυσης περιεχομένου με τη χρήση νέων τεχνολογιών*.
- Κουρμπέτη, Α. (2012). *Συναισθηματική νοημοσύνη και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Η περίπτωση της ΘΕ ΕΚΠ65 του ΕΑΠ*. (Μεταπτυχιακή εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. **(Είναι εντάξει)**
- Κυριακή Σεραφείμ, Γεώργιος Φεσάκης: «Ψηφιακή αφήγηση: Επισκόπηση λογισμικών», Πρακτικά Εισηγήσεων του 2^{ου} Πανελλήνιου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Ημαθίας με τίτλο, «Ψηφιακές και Διαδικτυακές εφαρμογές στην Εκπαίδευση».;;;;;;
- Λούτσου, Ζ. (2016). *Η συναισθηματική νοημοσύνη ως παράγοντας βελτίωσης της επικοινωνίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Μια μελέτη περίπτωσης στο ΕΑΠ* ((Μεταπτυχιακή εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. **(Είναι εντάξει)**
- Λυραράκη, Μ. (2015). *Συναισθηματική νοημοσύνη και αυτονομία στη μάθηση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση*. (Μεταπτυχιακή εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. **(Είναι εντάξει)**.
- Μακράκης, Β. (2005-Γ'έκδοση). *Ανάλυση Δεδομένων στην Επιστημονική Έρευνα με τη Χρήση του SPSS*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg. **(είναι εντάξει)**
- Μαρκούζης Δημήτριος, Φεσάκης Γεώργιος (2016): *Εφαρμογές Διαδραστικής Αφήγησης και Φορητής Επαυξημένης Πραγματικότητας για ψυχαγωγία και μάθηση: Η περίπτωση του παιχνιδιού «Rhodes K-Nights»* (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων);;;;;;
- Παπάζογλου, Α. (2015). Αντιλήψεις των Καθηγητών Συμβούλων για το ρόλο του Κ.Σ. στην Επικοινωνία με τους Φοιτητές στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.),

8ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως εκπαίδευση, 7-8 Νοεμβρίου 2015 (σς. 53-103). Τόμος 8, Αρ. 3Α. Αθήνα: Ελληνικό Δίκτυο Ανοιχτής και εξ Αποστάσεως εκπαίδευση

Πλατσίδου, Μ., (2010). *Η Συναισθηματική Νοημοσύνη, Θεωρητικά Μοντέλα, Τρόποι Μέτρησης και Εφαρμογές στην Εκπαίδευση και στην Εργασία*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg. **(Είναι εντάξει)**

Τζάνη, Μ. (2005). *Πανεπιστημιακές σημειώσεις μεθοδολογίας έρευνας κοινωνικών επιστημών*.

Τουτουδάκη, Ε., Δ. (2010). *Ο επικοινωνιακός ρόλος του καθηγητή-συμβούλου στο Ε.Α.Π. ως προς την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων*. (Διπλωματική εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών. Πάτρα. **(Είναι εντάξει)**.

6.2 Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Angelaki, C. & Mavroidis, I. (2013). Communication and Social Presence: The Impact on Adult Learners' Emotions in Distance Learning. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*, Vol 16(No 1), 78-93. Retrieved May 28, 2019 from <https://www.learntechlib.org/p/153622/>.
- Berenson, R., Boyles, G., Weaver, An., (2008). Emotional Intelligence as a Predictor for Success in Online Learning. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, Vol 9 (No 2). Retrieved July 5, 2012 from <http://www.eric.ed.gov/PDFS/EJ801091.pdf>
- Chaffar, S., Frasson, C., (2005). The Emotional Conditions of Learning. *American Association for Artificial Intelligence*. Retrieved at June 18, 2012 from <https://www.aaai.org/Papers/FLAIRS/2005/Flairs05-033.pdf>
- De Landsheere, G. (1979). *Dictionnaire de revaluation et de la recherche en education*. Paris, P.U.F. **(είναι εντάξει)**
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory In Practice*. New York: Basic Books **(είναι εντάξει)**
- Goleman, D. (2011). *Η συναισθηματική νοημοσύνη: Γιατί το «EQ» είναι πιο σημαντικό από το «IQ» στο χώρο της εργασίας*. (μτφ Α. Παπασταύρου), Ιωάννης Ν. Νέστορος, Χρύσα Ξενάκη (επιμ.), Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο. **(είναι εντάξει)**

- Gregorio, S. (2009), *Introduction to Atlas.ti Software for Qualitative Data Analysis*. London: SdG Associates. *(είναι εντάξει)*
- Han, H., & Johnson, S. D. (2012). Relationship between students' emotional intelligence, social bond, and interactions in online learning. *Educational Technology & Society, Vol 15* (No1), 78–89.
- Holmberg, B. (2002). *Εκπαίδευση εξ Αποστάσεως. Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλη*(είναι εντάξει)*
- Holsti, Ole R. (1969) *Content Analysis for the Social Sciences and Humanities*. Reading, Massachusetts Menlo Park, California London Don Mills, Ontario: Addison-Wesley. *(είναι εντάξει)*
- James, D., A., Parker, Ronald, E., Creque, Sr., David, L., Barnhart, Jan, Irons, Harris, Sarah, A., Majeski, Laura, M., Wood, Barbara, J., Bond, Marjorie, J., Hogan, (2003). Academic achievement in high school: does emotional intelligence matter?, *Personality and Individual Differences. ScienceDirect, 7*, pp. 1321-1330. doi: [10.1016/j.paid.2004.01.002](https://doi.org/10.1016/j.paid.2004.01.002)
- Keegan, D. (2000). *Οι Βασικές Αρχές της Ανοικτής και εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης*. (μτφ. Α. Μελίστα). Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο. *(είναι εντάξει)*
- Krippendorff, K. (1980). *Content Analysis: an introduction to its methodology*. Sage. Thousand Oaks. London. New Delhi: Sage publications. *(είναι εντάξει)*
- Moore, G. M. (2007). The theory of transactional distance. In: M. G. Moore (Eds.), *Handbook of distance Education* (89-103). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. *(είναι εντάξει)*
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2005). *Distance Education: A systems view on online learning* (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company. *(είναι εντάξει)*
- Moore, G. M. (1973). Toward a Theory of Independent Learning and Teaching. *Journal of Higher Education, Vol 44*, No. 9 (Dec., 1973), pp. 661-679. doi: [10.2307/1980599](https://doi.org/10.2307/1980599)*(είναι εντάξει)*

- Noureen, F., Dr Syed, Manzoor, H., Shah, Almas, K., (2011). An Empirical Evidence of Relationship between Emotional Intelligence (EI) and Academic Achievement (AA) of Undergraduate Students. *International Journal of Education and Social Sciences* Vol 3 (No1) Retrieved June 25, 2012 from <http://www.3kbioxml.com/3k/index.php/IJESS/article/viewFile/154/84>
- Peters, O. (2001). Learning and teaching in distance education. Pedagogical analysis and interpretations in an international perspective. *International Handbook of distance education*. London, Uk: Kogan Page.
- Sai, G., & Lin, A. (2011). Emotional Intelligence of Distance Learners at the School of Distance Education. *Malaysian Journal of Distance Education* Vol, 13 (No 2), 3348.
- Zeidner, M., Matthews, G., & Roberts, R. D. (2004). Emotional intelligence in the Workplace: A Critical Review. *Applied Psychology: An international Review*, Vol 53(No 3), pp 371-399. doi: [10.1111/j.1464-0597.2004.00176.x](https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.2004.00176.x)

7ο Κεφάλαιο: Παράρτημα με εικόνες του εκπαιδευτικού υλικού

Ανακαλύπτοντας και Δημιουργώντας Ένα Κόσμο Συναισθημάτων

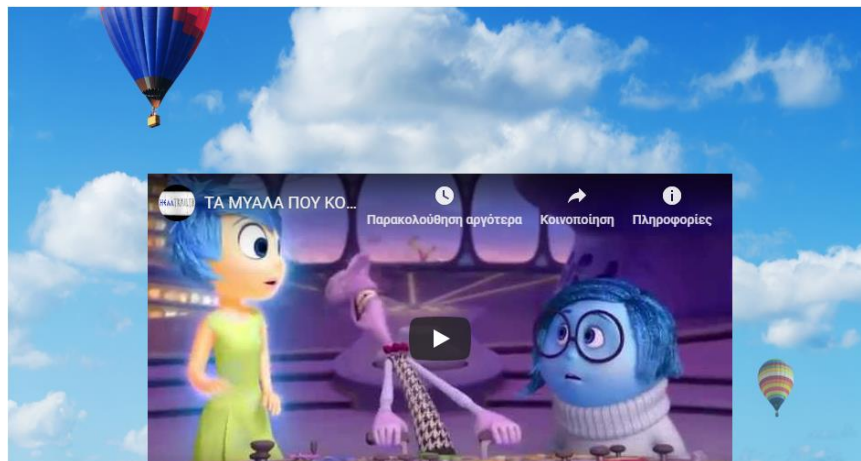

Κάποτε σε μια μακρινή χώρα, υπήρχαν δύο βασίλεια, των **Χρωμάτων** και των **Πυροτεχνημάτων**. Στο πρώτο οι άνθρωποι είχαν την αποστολή να δημιουργούν **έργα τέχνης**/να συνθέτουν καλλιτεχνικά έργα αλλά κανείς δεν μπορούσε να τα ερμηνεύσει. Στο δεύτερο οι άνθρωποι πάλευαν με αριθμούς, λέξεις και **εφευρέσεις** για να βελτιώσουν τη ζωή τους αλλά κανείς δεν μπορούσε να αντιληφεί την αξία των όσων προσέφεραν. Τα δύο αυτά βασίλεια, δεν είχαν έρθει ποτέ σε επαφή γιατί δεν μπορούσαν να αντιληφθούν ο ένας στον κόσμο του άλλου..Τα χρόνια περνούσαν για όλους κάνοντας τα ίδια πράγματα αφού αυτό είχαν μάθει.Μια μέρα όμως συνέβη κάτι ξεχωριστό...Ο ήλιος δεν βγήκε όπως κάθε μέρα και οι άνθρωποι όπως ήταν φυσικό φοβήθηκαν πολύ.

Οι κάτοικοι του πρώτου βασιλείου προσπαθούσαν να βρουν απάντηση ενώ οι κάτοικοι προσπαθούσαν να βρουν λύση στην έλλειψη φωτός. Οι μέρες περνούσαν, μέχρι που ένα ξύλινο ελικόπτερο προσκρούστηκε με το έδαφος και όλοι έτρεξαν να δουν τι έγινε. Ένας νεαρός ξεπρόβαλε από τα συντρίμια και φαινόταν πληγωμένος.Οι κάτοικοι των δύο βασιλείων προσφέρθηκαν να τον φιλοξενήσουν. Εκείνος για να μην τους κακοκαρδίσει πρότεινε να μείνει μία εβδομάδα στο καθένα βασίλειο για να γνωρίσει από κοντά τον τρόπο ζωής τους.

Μετά το πέρας των δύο εβδομάδων, ο ίδιος συνειδητοποίησε ότι δύο κόσμοι μπορούν να αλληλοσυμπληρωθούν με αρμονικό τρόπο. Ο ίδιος αναγνώριζε τις δύο πλευρές του εαυτού του στους δύο αυτούς κόσμους..Το όνομα του ήταν Λεονάρντο Ντα Βίντσι..Τη συνέχεια;;; Θα τη μάθεις αν πατήσεις στο κουμπί αφού βάλεις στη φαρέτρα σου, **φαντασία** και **δημιουργικότητα**.

1^ο μάθημα: Αναγνωρίζω και αναγνωρίζω συναισθήματα

1ο Μάθημα - Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα

Πρόκειται για ένα μάθημα που βοηθάει τους εκπαιδευόμενους να αναγνωρίσουν και να δώσουν φωνή στα συναισθήματα τους. Με αυτόν τον τρόπο γνωρίζουν καλύτερα τον εαυτό τους, όπως αναπτύσσεται και η ενσυναίσθηση τους. Τα συναισθήματα συνδέονται άρρηκτα με την επιτυχία, την ευτυχία, τις σχέσεις που δημιουργούνται και επηρεάζουν τον καθένα άνθρωπο.

* Απαιτείται

Τι σημαίνει η λέξη συναισθημα; *

Η απάντησή σας

Γράψτε πώς είναι το κάθε παιδί.

χαρούμενο
νευριασμένο
έκπληκτο
φοβισμένο
λυπημένο
θυμωμένο
βαριεστημένο
σκεπτικό

Έσπασα το παγνίδι του φίλου μου.

Παίρνω ένα δώρο.

Ακούω κακές ειδήσεις.

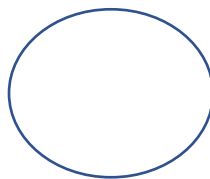
Η αγαπημένη μου ομάδα έχασε τον αγώνα.

Βρέχει συνεχώς.

Κάποιος με διακόπτει, όταν μιλάω.

Πάμε εκδρομή.

Παράδειγμα: Νιώθω αγανάκτηση όταν μας λέει η κυρία μας ότι γράφουμε διαγώνισμα.
Θα το χρωμάτιζα με πράσινο και κόκκινο χρώμα, χωρίς χαμόγελο και με πίεση στα μάτια.

«Χρώματα και Συναισθήματα»

«Τυχαίνει πολλές φορές βλέποντας μια ζωγραφιά να χαρούμε ή να στενοχωρηθούμε. Ακόμα και να τρομάξουμε. Τα χρώματα γεννούν διάφορα συναισθήματα. Βλέπουμε το μπλε και κρυώνουμε. Βλέπουμε το κόκκινο και ζεσταινόμαστε. Γνώμαστε πράσινοι από τη ζήλεια μας ή κίτρινοι από το φόβο μας.

Τα λαμπερά χρώματα ενός πίνακα μας γεμίζουν κέφι και χαρά. Πλημμυρίζουμε από ευτυχία καθώς βλέπουμε να ενώνεται ένα παράφορο κόκκινο με ένα ευτυχισμένο κίτρινο κι ένα ζωηρό βιολετί. Αντίθετα τα θαμπά χρώματα μας στενοχωρούν και μας κατσοφιιάζουν. Νιώθουμε ξεκούραση με τα απαλά χρώματα. Ενώ τα χρώματα της άνοιξης, τα πράσινα, τα κίτρινοπράσινα ή τα μπλε-πράσινα μας συγκινούν, ξυπνάνε μέσα μας όλες τις αισθήσεις και μας γεμίζουν ενέργεια.

Είναι αλήθεια πως όταν ζωγραφίζουμε εκφράζουμε τα συναισθήματά μας. Η ζωγραφιά μας είναι ο εαυτός μας. Όλα όσα νιώθουμε χρωματίζονται στο χαρτί.

Τα χρώματα έχουν και γεύσεις. Είναι γλυκά, ξινά ή πικρά. Τα μήλα, τα κεράσια, τα καρπούζια είναι κόκκινα και γλυκά. Τα λεμόνια είναι κίτρινα και ξινά. Κι όταν είναι πράσινα είναι πικρά. Και τα πρασινοκίτρινα μήλα είναι ξινά.»

(Συγγραφέας: Σταύρος Γρόσδος)

Αντιγράψτε το παραπάνω κείμενο σε ένα νέο αρχείο Word.

Καθώς διαβάζετε το κείμενο χρωματίστε με τις μπογιές σας τις λέξεις που δείχνουν χρώματα. Με το ίδιο χρώμα χρωματίστε το συναίσθημα που μας δημιουργεί.

Γράψτε εδώ τα ζευγάρια που σχηματίστηκαν (χρώμα – συναίσθημα)

Σε περίπτωση που χρειάζεστε βοήθεια με το ανέβασμα της εργασίας σας πατήστε το ερωτηματικό.

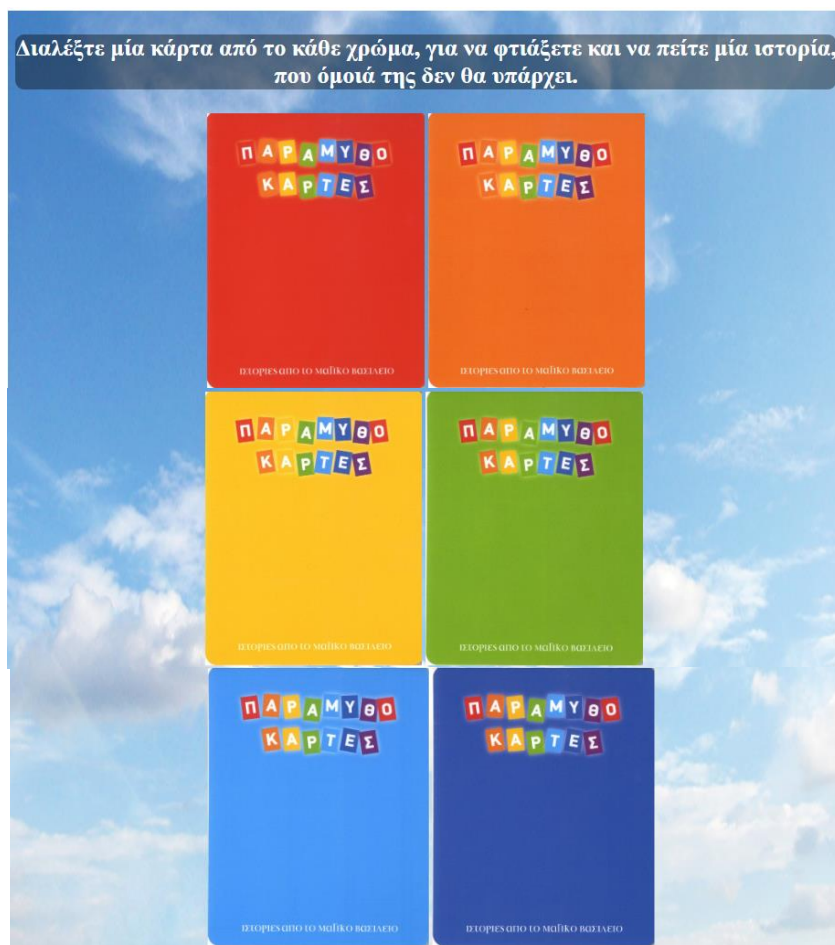
Περιγραφή

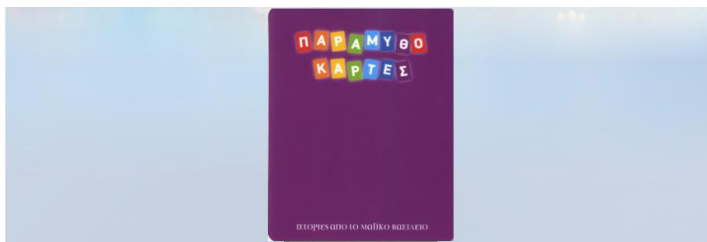
Δημιουργική Γραφή

Αφού καταγράψετε τα ζευγάρια που σχηματίστηκαν (χρώμα – συναίσθημα), δημιουργήστε μια φανταστική ιστορία βάζοντας λέξεις που φαινομενικά δεν θα μπορούσαν να συνυπάρξουν πουθενά. Πουθενά εκτός από τις ιστορίες σας.

Διαλέξτε μία κάρτα από το κάθε χρώμα, για να φτιάξετε και να πείτε μία ιστορία, που όμοιά της δεν θα υπάρξει.

Περιγραφή

Δημιουργώ μια Ψηφιακή Ιστορία

Ακολουθήστε τα βήματα που σας δόθηκαν για να δημιουργήσετε το βίντεο με τη χρήση του εργαλείου Animaker.

1ο μάθημα: Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα (2^η υποενότητα)

Τι φοβάμαι;

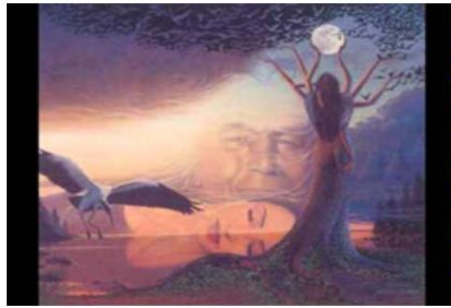
Δίνω φωνή στους φόβους μου..

* Απαιτείται

Φοβάμαι όταν.. *

Η απάντησή σας

Τι συμβαίνει εδώ; Τι αισθάνονται; Τι λένε;...

Όνειρα

Όνειρα

* Απαιτείται

Τι θα μπορούσε να έχει συμβεί στα πρόσωπα του πίνακα; *

Η απάντησή σας

Παίζουμε στην τάξη ένα παιχνίδι με τίτλο Φως – σκοτάδι.

Ο ένας γίνεται οδηγός και ο άλλος τυφλός στο σκοτάδι.

Υπάρχει εμπιστοσύνη ανάμεσα τους και κινούνται πολύ προσεκτικά στο χώρο..

Στη συνέχεια, αλλάζουν ρόλους.

Δημιουργική Γραφή

Δημιουργία θεατρικών σεναρίων για την αντιμετώπιση δύσκολων καταστάσεων.

Βρισκόμαστε σε μια σκοτεινή στοά και προσπαθούμε να προχωρήσουμε προς την έξοδο.

Φτάνοντας στο τέλος, ανακαλύπτουμε ότι πέφτουμε σε αδιέξοδο και πρέπει να γυρίσουμε πίσω με ψυχραιμία και συνεργασία, για να βγούμε από εκεί που μπήκαμε.

Ονειρεύομαι

Περιγραφή

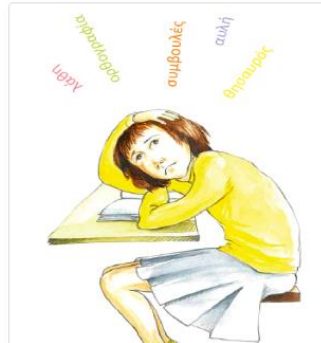
Δημιούργησε ένα όνειρό σου...

Ακολουθήστε τα βήματα που σας δόθηκαν για να δημιουργήσετε το βίντεο με τη χρήση του εργαλείου Animaker.

2^ο μάθημα: Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα

Ποιο συναίσθημα μας μιλάει;

Ας διαβάσουμε μια ιστορία

Αριστα 10!

« Όλοι κάποτε παίρνουν Αριστα 10 στην ορθογραφία. Εγώ δε θα πάρω ποτέ;

Η δασκάλα μου χάρδευε τα μαλλιά μου και μουκολλούσε στο τετράδιο ένα αυτοκόλλητο, χωρίς να το αξίζω.

- Προσπάθησε! Μου έλεγε κι εγώ έγραφα πολλές φορές την ορθογραφία. Την έγραφα σε χαρτόνια, που τα κολλούσα στους τοίχους, έλεγα και στη μαμά πώς γράφονται οι λέξεις, και τις έγραφα με το δάχτυλο στον αέρα. Όταν πήγαινα όμως στο σχολείο, ώσπου να κυνηγήσω τη Ναταλία, να παίξω με τη Δανάη, να πω ένα μυστικό στην Καλλιόπη ξεχνούσα την ορθογραφία.

- Έκανες πέντε λάθη.

- Μα οι λέξεις ήταν οκτώ. Μόνο τρεις κατάφερα να γράψω σωστά;

Στεναχωριόμουν, αλλά δεν το έβαζα κάτω. Αποφάσισα να ξυπνάω το πρωί νωρίτερα για να κάνω επανάληψη! Τρώγοντας το πρωινό η μαμά μου υπαγόρευε. Πηγαίνοντας στο σχολείο με ρωτούσε πώς γράφονται οι λέξεις, κι όταν φτάναμε, μαζί με το φιλί μου έδινε συμβουλές για τα Ο και τα Ι.

- Αρκετά Καλά!

- Δηλαδή;

- Ε, έκανες πάλι τρία λαθάκια.

Οι φίλοι μου, που με έβλεπαν στενοχωρημένη, αποφάσισαν να με βοηθήσουν. Όταν η κυρία άρχισε να υπαγορεύει, η Ελεάννα μου ψιθύρισε «θησαυρός με ήτα», μετά ο Σαράντος μου έδειξε πώς γράφεται η αυλή, και η Μυρτώ μου πέταξε ένα χαρτάκι που έγραφε «υπάρχει». «Σε αυτή την αυλή υπάρχει ένας θησαυρός» έγραψα, σίγουρη πια ότι θα πάρω Αριστα 10.

Μα πριν δώσω το τετράδιό μου, στάθηκα. Και να έπαιρνα 10, δε θα μου άξιζε. Γρήγορα άλλαξα δυο γράμματα. Η δασκάλα, όταν είδε τι έκανα, πήρε το τετράδιό μου κι έγραψε Αριστα 10.

- Μα κυρία, εμένα μου τα είπαν κι εγώ δεν... - Το Αριστα δεν είναι για την ορθογραφία. Αυτή με τον καιρό θα την μάθεις! Είναι για εσένα και μακάρι να μην αλλάξεις ποτέ!

- Μαμά, πώς γράφεται το ευχαριστώ;- Με Ο σαν καρδιά.»

2ο μάθημα - Νιώθω και αναγνωρίζω συναισθήματα

* Απαιτείται

Εσύ τι θα έκανες αν ήσουν στη θέση του κοριτσιού που δεν ήθελε να πάρει Άριστα, αντιγράφοντας; *

Η απάντησή σας

Παντομίμα μέσα στη τάξη

Κάθε παιδί «αναπαριστά» με το πρόσωπο και το σώμα του ένα συναίσθημα. Τα άλλα παιδιά προσπαθούν να καταλάβουν ποιο είναι. Γράφοντάς τα στον πίνακα, δημιουργούμε κατάλογο συναισθημάτων.

Δες το συννεφόλεξο που δημιουργήθηκε από λέξεις που προτείνατε μέσα στη τάξη..

Τα συναισθήματα φέρνουν στην επιφάνεια εμπειρίες

Συμπληρώнь τις παρακάτω φράσεις:

Ενιωσα χαρούμενος όταν ... *

Κείμενο μακροσκελούς απάντησης

Δημιουργική Γραφή

Με την συνοδεία της μουσικής.

Δημιουργήστε μια ιστορία που θα μιλά για τα συναισθήματά σας, τις εμπειρίες σας.

Ψηφιακή Αφήγηση

Αποφασίζω ποιο μήνυμα θέλω να μεταφέρω δίνοντας του χρώμα, εικόνα, ήχο, λόγια..

Σαν να μιλάω με τον κόσμο..

Ακολουθήστε τα βήματα που σας δόθηκαν για να δημιουργήσετε το βίντεο με τη χρήση του εργαλείου Animaker.

Η Τελεία

«Το μάθημα της ζωγραφικής είχε τελειώσει, αλλά η Λία δεν έλεγε να ξεκολλήσει απ' το θρανίο της. Το χαρτί της ήταν άδειο. Η δασκάλα της Λία έσκυψε πάνω στο κάτασπρο χαρτί. «Α! Μια πολική αρκούδα σε χιονοθύελλα», είπε. «Πολύ αστείο!» είπε μουτρωμένη η Λία. «Αφού, σας λέω, ΔΕΝ ΞΕΡΩ ΝΑ ΖΩΓΡΑΦΙΖΩ!» Η δασκάλα της Λία χαμογέλασε. «Έλα, φτιάξε κάτι. Μια γραμμή, μια τελεία έστω... Κάνε με θάρρος την αρχή κι ότι βγει...» Άρπαξε τότε η Λία ένα μαρκαδόρο και κάρφωσε με μανία τη μύτη του στο χαρτί. «Ορίστε!». Η δασκάλα πήρε στα χέρια της το χαρτί και το κοίταξε με μεγάλη προσοχή. «Μμμμ», έκανε. Έσπρωξε το χαρτί προς τη Λία και είπε αργά και σοβαρά: «τώρα βάλε την υπογραφή σου». Η Λία στάθηκε συλλογισμένη. «Ε, καλά, μπορεί να μην ξέρω να ζωγραφίζω, αλλά τ' όνομα μου ΞΕΡΩ να το γράφω».

Την επόμενη βδομάδα η Λία ήρθε στο μάθημα ζωγραφικής και τι να δει; Πάνω από την έδρα της δασκάλας, μέσα σε μια σκαλιστή χρυσή κορνίζα, καμάρωνε μια τελεία! Η ΔΙΚΗ ΤΗΣ ΤΕΛΕΙΑ! «Πφφ! Μπορώ να κάνω και πιο ωραίες τελείες απ' ΑΥΤΗΝ!» Άνοιξε το κουτί με τις νερομπογιές της, που δεν τις είχε χρησιμοποιήσει ποτέ, και στρώθηκε στη δουλειά. Ζωγράφιζε, ζωγράφιζε ασταμάτητα η Λία. Μια κόκκινη τελεία. Μια μοβ τελεία. Μια κίτρινη τελεία. Μια μπλε τελεία. (...) Συνέχισε τις δοκιμές κι έφτιαξε ένα σωρό τελείες μ' ένα σωρό χρώματα. «Αφού μπορώ να φτιάξω μικρές τελείες, μπορώ να φτιάξω και ΜΕΓΑΛΕΣ». Η Λία άπλωσε τις μπογιές της σε πιο μεγάλα πινέλα... σε πιο μεγάλα χαρτιά... Φτιάχνοντας όλο και πιο μεγάλες τελείες. (...)

Εσπλώνουμε τη μολέτα, κλείνουμε τα μάτια, χαλαρώνουμε και ακούμε διάφορα μουσικά κομμάτια.
Χαμηλώνουμε τη μουσική, ζητάμε από τα παιδιά να μας περιγράψουν τα συναισθήματα που ένιωθαν,
ακούγοντας κάποιο μουσικό κομμάτι.

[Η λίμνη των κύκνων...](#)

[Όταν έρχονται τα σύννεφα...](#)

[Εραχή](#)

[Ο χορός των σπαθιών...](#)

[La Serenissima...](#)

[Crying wolf](#)

Στη συνέχεια, τα παιδιά σε χαρτί Α3 που το έχουμε χωρίσει σε τέσσερα μέρη, χρώματα, πινέλα και τα παροτρύνουμε να ζωγραφίσουν, ότι θέλουν ενώ ταυτόχρονα ακούνε.

Χτίζοντας εμπιστοσύνη

Μπορείτε να σκεφτείτε και να γράψετε τρεις λόγους, για τους οποίους είναι χρήσιμο να εντοπίζουν οι άλλοι σε εμάς και εμείς στους εαυτούς μας τις δυνατότητες μας.

Χτίζοντας και γράφω για εμένα...

Αν ήμουν...

* Απαιτείται

Αν ήμουν χρώμα θα ήμουν... *

Η απάντησή σας

Βλέποντας τον διπλανό σας, προσπαθήστε να σκεφτείτε τι θα ήταν:

Αν ήταν...

* Απαιτείται

Αν ήταν παιχνίδι θα ήταν... *

Η απάντησή σας

3^ο μάθημα: Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε

«Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε»

Το ξέρεις ότι χρειάζονται μόνο 24 γράμματα για να φτιάξουμε εκατομμύρια λέξεις; Μερικές λέξεις είναι τοσοδά μικρές: «Έλα!» «Όχι!» «Γεια!». Μερικές λέξεις είναι τόσο πολύ μεγάλες: «Κολοκυθοκεφτέδες», «Σκουληκομυρμηγκότρυπα»,

«Σαρανταποδαρούσα». Οι λέξεις σε βοηθούν να πεις σημαντικά πράγματα όπως: «Σ' αγαπώ», «Σ' ευχαριστώ που με βοηθάς», «Παρακαλώ». Μερικές φορές οι λέξεις σου ακούγονται δυνατά: «Ετοιμοι; Έρχομαι να σας ψάξω!». Κι άλλες φορές οι λέξεις σου ακούγονται ψιθυριστά: «Σσσ...». Μερικές φορές οι λέξεις σου είναι αστείες: «Ο τζιτζιρας, ο μίτζιρας, ο τζιτζιμπιτζιχότζιρας». Μερικές φορές τις τραγουδάς: «Λα, λα, λα, λα».

Οι λέξεις σου ανήκουν σ' εσένα. Εσύ διαλέγεις τι θα πεις και πώς θα το πεις. Οι λέξεις σου μπορούν να πληγώσουν ή να στηρίξουν τους άλλους. Να μερικές λέξεις που στηρίζουν: «Ας δουλέψουμε μαζί». «Θέλεις να το μοιραστήμε;». «Χαίρομαι που είμαστε φίλοι», «Μπορούμε να παίρνουμε κι οι δύο αποδώ». Να μερικές λέξεις που πληγώνουν: «Όχι, δεν μπορείς να παίξεις μαζί μας», «Τα ρούχα σου είναι χάλια», «Είσαι χαζή», «Φύγε αποδώ πέρα».

Οι λέξεις δεν είναι για να πληγώνουμε. Όταν ακούς λέξεις που σε πληγώνουν, πώς νιώθεις; Ίσως... λυπημένος, θυμωμένη, φοβισμένος, μπερδεμένη, αποδιωγμένη ή κι άλλα συναισθήματα.

Ελίζαμπεθ Βέρντικ

Περιγραφή

Χρωματιστή ανάγνωση

Κυκλώστε με κίτρινο μολύβι τις φράσεις που χαμογελούν και με κόκκινο μολύβι τις φράσεις που πληγώνουν.

Στη συνέχεια συζητήστε και καταγράψτε σε ομάδες κι άλλες φράσεις που χαμογελούν ή πληγώνουν.

Ψιθυρίζει το κάθε παιδί ένα διαφορετικό συναίσθημα (όπως για παράδειγμα θυμός, φόβος, χαρά, λύπη, τρόμος, ηρεμία...) και κινούνται ελεύθερα στον χώρο με τον ήχο της μουσικής, και δείχνουν το συναίσθημά τους.

Με το σταμάτημα της μουσικής ή το χτύπημα των χεριών, κάθε παιδί προσπαθεί να μαντέψει το συναίσθημα του κοντινού του.

Λέξεις - Συναισθήματα

Τα παιδιά δημιουργούν ζευγάρια αντίθετων λέξεων που περιγράφουν συναισθήματα.

Στη συνέχεια, συνδυάστε τα ζευγάρια λέξεων με προτάσεις προφορικού λόγου.

Περιγραφή

Περιγράψτε ένα γεγονός που σας γέννησε συναισθήματα δίνοντας λεπτομέρειες για το:

Τι συνέβη;

Πού συνέβη;

Πότε συνέβη;

Πόσοι συμμετείχαν;

Τι ένωσε εκείνος;

Πώς ένωσαν όσοι συμμετείχαν;

Πώς τελείωσε;

Διαλέξτε μία κάρτα από το κάθε χρώμα, για να φτιάξετε και να πείτε μία ιστορία, που όμοιά της δεν θα υπάρξει.

ΠΑΡΑΜΥΘΟ ΚΑΡΤΕΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΟ ΚΑΡΤΕΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΟ ΚΑΡΤΕΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΟ ΚΑΡΤΕΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΟ ΚΑΡΤΕΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΟ ΚΑΡΤΕΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΟ ΚΑΡΤΕΣ

4ο μάθημα: Διαχείριση θυμού

Θυμός

Όταν θυμώνω, νιώθω πως υπάρχει ένα ηφαίστειο μέσα στο στομάχι μου έτοιμο να... εκραγεί. Θέλω να κλοτσήσω, να ουρλιάξω και να χτυπήσω τα πόδια μου τόσο δυνατά, που να αρχίσει να τρέμει η γη. Θέλω να αρχίσω να τρέχω και να μη σταματήσω ποτέ.

Όλοι θυμώνουν μερικές φορές. Εγώ θυμώνω όταν κάποιος με κοροϊδεύει ή όταν κάποιος καταστρέφει το κάστρο μου ή όταν με μαλώνουν για κάτι που δεν έκανα.

Δεν είναι κακό να θυμώνω. Είναι κακό όμως να επιτρέπω στον θυμό μου να βλάψει κάποιον.

Όταν θυμώνω, προσπαθώ να κάνω πράγματα με τα οποία θα νιώσω καλύτερα. Παίρνω βαθιές ανάσες... μέσα και έξω ή ξεκουράζομαι στο αγαπημένο μου ήσυχο μέρος. Όταν συζητώ το λόγο που με έκανε να θυμώσω με τη μαμά ή τον μπαμπά μου νιώθω λιγότερο θυμωμένος. Καμιά φορά θυμώνω τόσο πολύ, που ξεχνάω μέχρι και το λόγο για τον οποίο θύμωσα. Κι αυτό με κάνει να γελάω!

Moroney Tracey, *Θυμός*, μτφρ. Ρένα Ρώσση – Ζαΐρη, εκδ. Μεταίχμιο, 2008)

Ζωντανοί σύνδεσμοι

Οι παίχτες σχηματίζουν έναν κύκλο. Ένας παίχτης επιλέγεται για να ξεκινήσει τον ζωντανό σύνδεσμο. Ο παίχτης φωνάζει έναν λόγο που του προκαλεί θυμό.

Όποιος θυμώνει με τον ίδιο λόγο πιάνει το χέρι του πρώτου παίκτη και, στη συνέχεια, φωνάζει τον επόμενο σύνδεσμο.

Αυτή η διαδικασία συνεχίζεται μέχρι να έχουν συνδεθεί όλοι οι παίχτες.

Με τον ίδιο τρόπο, λειτουργεί και ο θυμός, αλυσιδωτά όταν ενεργοποιείται από ένα γεγονός ή μια σκέψη.

Στη συνέχεια, διαλύεται η αλυσίδα του θυμού αφήνοντας τα παιδιά τα χέρια μεταξύ τους.

Αφού γίνει, δίνεται η οδηγία να πινάξουν τα χέρια, τους ώμους, τις παλάμες και τα πόδια τους.

Εγώ και ο Θυμός

* Απαιτείται

Τι συμβαίνει όταν είναι κάποιος θυμωμένος για πολλούς και διαφορετικούς λόγους; *

Η απάντησή σας

Η Βαβυλωνία

Μαζεύτηκαν τα παιδιά
στην αυλή να παίξουν.

Τι παιχνίδι άραγε
να πρωτοδιαλέξουν;

Ένας θέλει το κρυφτό,
άλλος την μπερλίνα.
«Παίζουμε κυνηγητό;»
«Όχι. Την ψιψίνα!»

«Μπάλα ας παίξουμε, παιδιά!»
Πόσο φασαρία!
Κι ένας άλλος: «Παίζουμε
τη βαβυλωνία;».

Κι ο μικρός χωραπατζής
πήρε πάλι φόρα:
«Και τι παίζουμε, κουτέ,
τάχα τόσην ώρα;»

Εγώ και η Βαβυλωνία

* Απαιτείται

Σου έχει συμβεί και εσένα αυτό που περιγράφει το ποίημα; *

Η απάντησή σας

Ζωγραφίζω οτιδήποτε με θυμώνει.

Αφού τοποθετήσουμε σε ένα μαγικό καπέλο όλους τους θυμούς των παιδιών, έρχεται με κλειστά μάτια, επιλέγει μια ζωγραφιά, την ξεδιπλώνει και αναγνωρίζει από το όνομα σε ποιον συμμαθητή του ανήκει. Την περιγράφει και την δείχνει στην ομάδα.

Στην συνέχεια, την παίρνει το παιδί που τη ζωγράφισε, σκέεται στο κέντρο της μάδας, εξηγεί τη ζωγραφιά του και η υπόλοιπη ομάδα προτείνει τρόπους που θα μπορούσε να διαχειριστεί και να αλλάξει η κατάσταση που θυμώνει τον/ην συμμαθητή/-τρια μας.

«Η πολιτεία του θυμού και η πολιτεία της ηρεμίας»

Περιγραφή

«Σε έναν τόπο πολύ-πολύ μακριά από εδώ, αλλά και πολύ-πολύ κοντά μας υπάρχουν δυο πολιτείες.

Η πολιτεία του θυμού και η πολιτεία της ηρεμίας»

 Γράφω για το:

- Πώς νομίζετε ότι είναι αυτές οι πολιτείες;
- Πώς να είναι τα σπίτια εκεί;
- Πώς είναι ο ουρανός τους;
- Τι χρώματα νομίζετε ότι έχουν;
- Γιατί;
- Τι γινόταν κάθε φορά που συναντιόντουσαν οι άνθρωποι από τις δύο πολιτείες;

Δραστηριότητα μέσα στη τάξη:

Δείχνει ο δάσκαλος της τάξης πως να κινούν ελεύθερα τα χέρια τους και να πινάζουν χαλαρά τις παλάμες τους. Όταν όλα τα παιδιά έχουν την δυνατότητα να κινηθούν ελεύθερα, ο συντονιστής φωνάζει μια λέξη που να περιγράφει ένα συγκεκριμένο επίπεδο θυμού (π.χ. ενοχλημένος, απογοητευμένος, εξοργισμένος, έξαλλος).

Οι παίκτες ξεκινούν ένα θυμωμένο διάλογο μεταξύ των δύο χεριών τους. Μετά από τριάντα δευτερόλεπτα φωνάζει ο συντονιστής <<Ψηλά τα χέρια>>. Οι παίκτες σηκώνουν όσο πιο ψηλά μπορούν τα χέρια τους.

Φωνάζει στη συνέχεια ο συντονιστής μια άλλη λέξη θυμού, οι παίκτες αφήνουν κάτω τα χέρια τους και ξεκινούν έναν καινούργιο διάλογο με τα χέρια, ώσπου να φωνάζει ο συντονιστής πάλι <<Ψηλά τα χέρια>>.

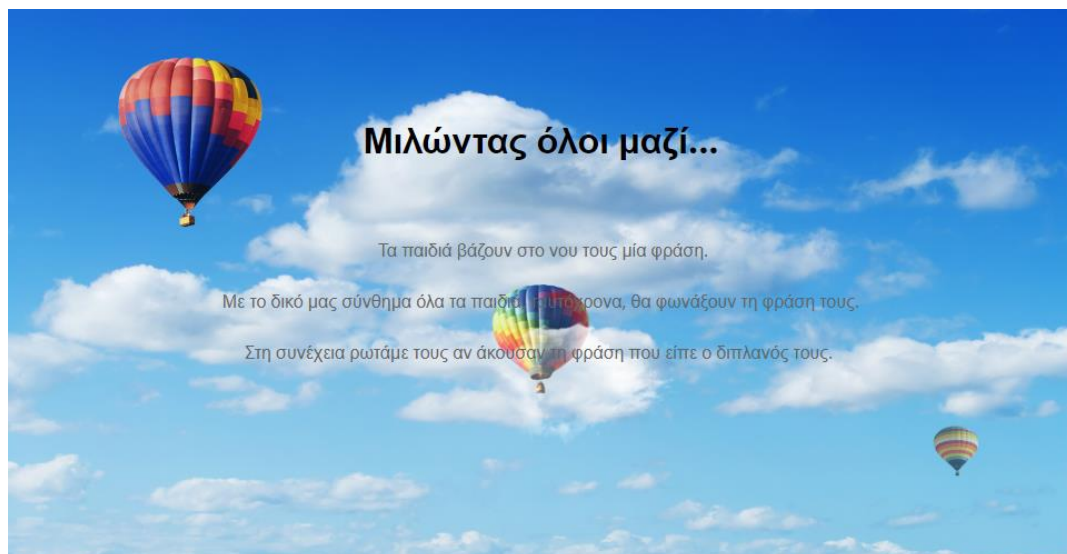
Στο τέλος του παιχνιδιού, ο συντονιστής φωνάζει αντί για <<Ψηλά τα χέρια>>, <<Χειραψία>> και τα χέρια των παικτών ανταλλάσσουν μια χειραψία μεταξύ τους.

Ψηφιακή Ιστορία

Τι θα συνέβαινε αν εξηγούσατε σε κάποιον τον λόγο για τον οποίο είστε θυμωμένοι;
Ακολουθήστε τα βήματα που σας δόθηκαν για να δημιουργήσετε το βίντεο με τη χρήση του εργαλείου
Animaker.

5ο μάθημα: Μαθαίνω ν'ακούω

Ποια νομίζεις ότι είναι μια καλή ακρόαση;

Χωρίστε τα παιδιά σε ζευγάρια και πείτε τους να καθίσουν κάτω με το συνεργάτη τους μόλις τον βρουν.

1. Το ένα παιδί είναι ο Α και το άλλο ο Β. Ζητήστε από τα παιδιά να καθίσουν το ένα απέναντι στο άλλο. Ο Α μιλάει για τις αγαπημένες του διακοπές και ο Β κάνει το ίδιο - ταυτόχρονα! Πείτε στα παιδιά ενώ μιλάνε να προσπαθούν να ακούνε τι λέει ο συνεργάτης τους. Σταματήστε τα μετά από ένα λεπτό. Τα παιδιά παραμένουν σε ζευγάρια.

Πιθανές ερωτήσεις:

- Μπορούσατε να ακούτε τι έλεγε ο άλλος;
- Αισθανόσαστε ότι ο συνεργάτης σας άκουγε;
- Πώς νιώθατε;

Ζητήστε από τον Α και τον Β να καθίσουν πλάτη με πλάτη. Πρώτα ο Α μιλάει για ένα λεπτό με θέμα «Τι μου αρέσει καλύτερα στο σχολείο...». Ο Β δεν πρέπει να αντιδράσει με κανέναν τρόπο. Μετά από ένα λεπτό ο Β μιλάει και ο Α ακούει.

Πιθανές ερωτήσεις:

- Πώς νιώσατε τώρα;

- Αισθανόσαστε ότι ο συνεργάτης σας άκουγε;
- Πώς νιώθατε;

Ζητήστε από τον Α και τον Β να καθίσουν πλάτη με πλάτη. Πρώτα ο Α μιλάει για ένα λεπτό με θέμα «Τι μου αρέσει καλύτερα στο σχολείο...». Ο Β δεν πρέπει να ανηδράσει με κανέναν τρόπο. Μετά από ένα λεπτό ο Β μιλάει και ο Α ακούει.

Πιθανές ερωτήσεις:

- Πώς νιώσατε τώρα;
- Ήταν πιο εύκολο να ακούσετε;
- Σας φάνηκε εύκολο να μιλάτε στον αέρα;
- **Από τι καταλαβαίνετε ότι ο άλλος σας προσέχει όταν μιλάτε;**

Καταγράφουν τις απαντήσεις του σε μια σελίδα.

3. Ζητήστε από τα παιδιά (σε ζευγάρια) να μιλήσουν για δύο λεπτά το καθένα με θέμα «το κατοικίδιο μου», το οποίο μπορεί να είναι φανταστικό. Όταν τελειώσει ο Α, ο Β αναφέρει τα κύρια στοιχεία της περιγραφής. Κατόπιν να αντιστραφούν οι ρόλοι.

Ανακαλύπτοντας μια καλή ακρόαση..

Σε συνέχεια του παιχνιδιού, αναφέρετε ποια στοιχεία θεωρείτε σημαντικά για μια ακρόαση.

Παντομιμικό Παιχνίδι

Τα παιδιά, ατομικά ή ομαδικά, αναπαριστούν συμπεριφορές καλή και μη καλής ακρόασης, για να τις αναγνωρίσουν οι υπόλοιποι.

Ζωγραφίζουμε..

Σχηματίστε την αφίσα της Καλής Ακρόασης...

Σκέφτομαι πώς μπορώ να εφαρμόσω όσα μαθαίνω;

Περιγραφή

Πώς μπορώ να μάθω να ακούω;

Μαθαίνω να ακούω διαβάζοντας

Περιγραφή

Η φωνή δεν είναι για να ουρλιάζουμε (Elisabeth Verdick)

Οι φωνές είναι κάτι που έρχεται αυθόρμητα στα παιδιά, ως ένας τρόπος να εκφράσουν τα συναισθήματά τους όπως είναι: η χαρά, ο ενθουσιασμός, ο θυμός, η απογοήτευση...

Σκέφτομαι πώς μπορώ να χρησιμοποιώ τη φωνή μου σε σχέση με εμένα και τους άλλους;

6^ο μάθημα: Φιλία

Πώς αντιλαμβάνεσαι την εικόνα;

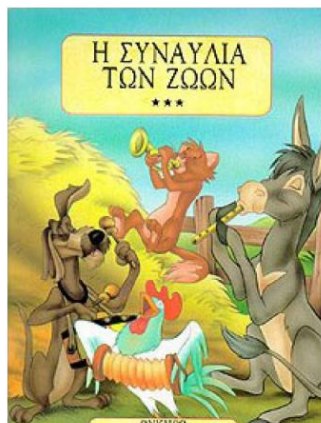
Για εμένα..είναι...

* Απαιτείται

Μπορείς να σκεφτείς τον εαυτό σου ως ένα ξύλινο ανθρωπάκι της εικόνας; *

Η απάντησή σας

Ανάγνωση του παραμυθιού των αδελφών Γκριμ «Η συναυλία των ζώων»

Περιγραφή

Ανακαλύπτω τα μηνύματα του παραμυθιού

Τα ζώα του παραμυθιού είναι φίλοι ή απλώς συνταξιδιώτες και γιατί;

Ποια είναι τα προτερήματά τους;

Πώς δείχνουν σεβασμό στις ιδιαιτερότητες των άλλων;

Τι θα γινόταν, αν το καθένα τους συναντούσε τους κλέφτες χωρίς τη συμπαράσταση των άλλων ζώων;

Σε τι διαφέρει ο φίλος από τον συμμαθητή ή τον συμπαίκτη σε μια ομάδα;

Τι μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη φιλία;

Περιγραφή

Μιλάω για τους φίλους μου

Περιγράψω κοινές εμπειρίες με εκείνους που ονομάζω φίλους μου..

Γιατί χάνονται οι φίλοι;

* Απαιτείται

Πώς μπορεί να ξεχαστεί μια φιλία; *

Η απάντησή σας

Πώς μπορώ να χάσω ή να κερδίσω έναν φίλο;

Περιγραφή

Σκέφτομαι και αιτιολογώ που μπορεί να οδηγήσει το κάθε περιστατικό που ακολουθεί που δόθηκε στην ομάδα μου.

- Ένα αγόρι προσφέρει μια σοκολάτα σε κορίτσι λέγοντάς της «Θέλεις μία από τις σοκολάτες μου;»
- Ένα αγόρι βλέπει τηλεόραση βαρισητμένο.
- Μία ομάδα κοριτσιών λέει σε ένα κορίτσι: «Θέλεις να κάτσεις μαζί μας;»
- Ένα αγόρι μόνο του μιλάει ασταμάτητα «Μπλα, μπλα, μπλα...».
- Ένα αγόρι περιαιτολογεί «Είμαι ο πιο έξυπνος του σχολείου».
- Ένα αγόρι λέει σε ένα κορίτσι που ζωγραφίζει «Θα με μάθεις να ζωγραφίζω κι εμένα;»
- Δυο αγόρια. Το ένα λέει: «Αν δεν γίνεις φίλος μου, θα το μετανιώσεις!». Το άλλο αγόρι σκέφτεται: «Πώς έμπλεξα!»
- Ένα κορίτσι ρωτάει ένα αγόρι: «Παίζουμε;»
- Ένα αγόρι φωνάζει σε ένα άλλο αγόρι «Ανίκανε, βλάκα!»

Σκέψεις και συναισθήματα μου παίρνουν μορφή...

Τι σημαίνει φιλία για εμένα;

7^ο Μάθημα: Συνεργασία

Συνεργασία..

* Απαιτείται

Τι είναι συνεργασία; *

Η απάντησή σας

Παιχνίδι στην αυλή..

Ζευγάρια παιδιών δένουν τα πόδια τους (δεξι με αριστερό πόδι) και πρέπει να τρέξουν γρήγορα.

Σαν ένας άνθρωπος...

Τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια, αγκαλιάζονται με το ένα χέρι και ενεργούν ως ένας άνθρωπος. Μιλούν για ένα συγκεκριμένο θέμα, λέγοντας ο καθένας από μία λέξη τη φορά για να δημιουργήσουν μαζί μια πρόταση. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει ο ένας να μαντεύει τι θέλει να πει ο άλλος.

Οι παίκτες πρέπει να καταφέρουν να συνεργαστούν μεταξύ τους έτσι ώστε οι προτάσεις τους να έχουν νόημα, ακόμα και όταν δεν μπορούν να μαντέψουν τι ήθελε να πει ο παρτενέρ τους.

Εξαρτήματα μιας μηχανής...

Ομάδες των πέντε περίπου παιδιών επιλέγουν ένα μηχανήμα που αποτελείται από αρκετά εξαρτήματα.

Το κάθε παιδί της ομάδας αναλαμβάνει το ρόλο ενός διαφορετικού εξαρτήματος του μηχανήματος.

Ένα παιδί της ομάδας είναι ο χειριστής του μηχανήματος.

Οι παίκτες χρησιμοποιούν κινήσεις και ήχους για τη λειτουργία του μηχανήματος.

Επίσης, επιλέγουν εάν θέλουν να λειτουργούν τα εξαρτήματα όλα μαζί ή το καθένα ξεχωριστά.

Οι ομάδες εξασκούνται με το μηχανήμα που έχουν επιλέξει και στη συνέχεια το παρουσιάζουν στις άλλες ομάδες, που πρέπει να μαντέψουν ποιο είναι το μηχανήμα αυτό.

Μιλώ για το παιχνίδι

* Απαιτείται

Όλα τα παιδιά συμμετείχαν το ίδιο; *

Η απάντησή σας

Εγκαταλείψτε το πλοίο!...

Χωριστείτε σε ισάριθμες ομάδες. Το σενάριο είναι ίδιο για όλες τις ομάδες:

Βρίσκονται μέσα σε ένα πλοίο που βουλιάζει.

Έχουν μία σωσίβιο λέμβο μέσα στην οποία επιτρέπεται να πάρουν μόνο δέκα αντικείμενα από το πλοίο. Πρώτα σκέφτεται το κάθε παιδί δέκα αντικείμενα.

Στη συνέχεια τα μέλη της ομάδας συζητούν μεταξύ τους για να αποφασίσουν τελικά ποια δέκα αντικείμενα θα πάρουν μαζί.

Μετά η κάθε ομάδα ενώνεται με μια άλλη και γίνεται εκ νέου διαπραγμάτευση των δέκα αντικειμένων που θα πάρουν μαζί τους στη λέμβο.

Στο τέλος όλες οι ομάδες μαζί διαπραγματεύονται για να καταλήξουν σε μία τελική επιλογή δέκα αντικειμένων.

Μιλώ για το παιχνίδι (2)

* Απαιτείται

Πώς ένιωσες; *

Η απάντησή σας

Περιγραφή

Πόσο σημαντική είναι η συνεργασία;

Ποια είναι τα οφέλη της συνεργασίας μιας ομάδας για την επίλυση προβλημάτων;

Δημιουργία Θεατρικών Δρώμενων

Περιγραφή

Δημιουργώ Θεατρικά Δρώμενα

Οι ομάδες δημιουργούν ένα σύντομο δρώμενο με έναν δημοσιογράφο, ο οποίος πηγαίνει σε μία μικρή πόλη, όπου οι ανησυχίες έχουν καταλάβει όλους τους ενήλικες.

Ο δημοσιογράφος παίρνει συνέντευξη από έναν δάσκαλο, έναν γιατρό, έναν φούρναρη, έναν πυροσβέστη, έναν εργάτη, έναν οικοδόμο κτλ.

Το αντικείμενο της ανησυχίας όλων αυτών των ανθρώπων είναι η δουλειά τους και ό,τι σχετίζεται με αυτή!

 Σκέφτομαι ερωτήσεις... Στη συνέχεια γράφω πιθανές απαντήσεις τους.

Περιγραφή

Συνεργατική - Ψηφιακή Ιστορία

Συνεργάζομαι με την ομάδα μου για να συνθέσουμε μια ιστορία..

που θα μιλά για την συνεργασία και τι σημαίνει για εμάς..

Ακολουθήστε τα βήματα που σας δόθηκαν για να δημιουργήσετε το βίντεο με τη χρήση του εργαλείου Animaker.